REMZİ KİTABEVİ

W. Shakespeare

VENEDİK TACİRİ

W. Shakespeare
VENEDİK TACİRİ

VENEDİK TACİRİ

W. Shakespeare

Venedik Taciri

Türkçesi:
Bülent Bozkurt

Remzi Kitabevi
Ankara Caddesi, 93 — İstanbul

Çeviri kısaltmasız olarak aşağıdaki metinden yapılmıştır: William Shakespeare, *The Merchant of Venice*, edited by John R. Brown (London: Methuen and Co. Ltd., 1955). Ayrıca, oyunun "New Penguin", "Macmillan", "Longman" basımlarından da yararlanılmıştır.

Kapak: Ömer Erduran

ISBN 975-14-0379-0
KTB 92.34.Y.0030.0529

Remzi Kitabevi A.Ş.
Selvili Mescit S.3 Cağaloğlu-İstanbul, 1992
Tel. 522 05 83 - 522 72 48

Evrim Matbaacılık Ltd. Şti.
Selvili Mescit S.3 Cağaloğlu-İstanbul, 1992

İçindekiler

Tiyatro Okulları İçin
Bir Ders Kitabı, 7
Çeviriye İlişkin Açıklamalar, 13
Kişiler, 15
Venedik Taciri, 17
Notlar, 145

Tiyatro Okulları İçin Bir Ders Kitabı(*)

1596-7 yılları arasında yazıldığı tahmin edilen *Venedik Taciri* hemen her devirde Shakespeare'in en sevilen oyunlarından biri olmuş. Etnik anlaşmazlıkların 20. yüzyılın ikinci yarısında dünya kamuoyunda ön plana çıkması sonucu, oyunda Shylock'un kişiliğinde odaklaşan ırk unsurunun tiyatro sahnelerinde ve yazılı çalışmalarda fazlaca vurgulandığı görülüyor. Ancak, oyunda sınırlı ve tartışmalı bir yeri olan bu tema abartılmaz ve oyunun anlamı yalnızca bu noktaya indirgenmezse, *Venedik Taciri*'nin, neredeyse tiyatro okulları ve bölümleri için bir ders kitabı niteliği taşıdığı kesin; üstelik, olaylar kurgusu, karakterler, temalar, imgesel örgü, dil ve anlatım açısından son derece renkli, çekici, "eğitici" ve her sayfası temel bir alıştırma sayılabilecek bir ders kitabı.

Oyunda, Shakespeare'in oyunlarında sık sık görüldüğü gibi, bir kaç olay bir arada yürüyor. Olayları birbirine bağlayan konularsa evrensel: Aşk, dostluk ve para; duyarlık, insanlık ve hırs.

Olaylar dönemin iş ve ticaret merkezi, "yeni dünya"nın simgesi Venedik'le, aşk ve masal beldesi Belmont'ta geçiyor. İnsanın hayal ve isteklerinin, zararsız pürüz ve maceralardan sonra gerçekleştiği masal dünyasıyla, insanın hep istemediği şeyleri yapmak ve alçalmak zorunda kaldığı gerçek dünya sürekli çakışıyor ve tiyatronun ana malzemesi olan gerilimi ortaya çıkarıyor.

Venedik Taciri, özellikle gerilim öğesi açısından Rönesans İngiltere tiyatro geleneğine ışık tutabilecek bir "ders kitabı". Oyunda çeşitli tür ve nitelikte "merak" unsuru, karşıtlık, çatışma, çelişki, ikilem var: Dünyanın her yanından talipler Portia'yı istemeye geliyor ve biri ha-

---

(*) Shakespeare'in çağı ve yaşamı ile ilgili kısa bilgi, Remzi Kitabevi yayınlarından, Shakespeare dizisinde çıkan *Bir Yaz Gecesi Rüyası*'nın giriş bölümünde verilmiştir.

riç hepsi eli boş dönüyor: Umdukları ile buldukları uyuşmuyor. Her birinden, altın, gümüş veya kurşun sandıklardan birini seçmesi, bir anlamda kendini açığa vurması ve "dünya görüşünü" belirtmesi isteniyor. Hem seçim yapıyorlar, hem kendilerini sınıyorlar. Kesintisiz, ama masalsı, "romans" ve komedi havalı gerilim egemen bu bölümde.

Portia'nın taliplerinden biri de Bassanio: Venedikli, yakışıklı, bilgili ve eğitimli, yürekli bir genç. Çağın gözde delikanlılarından. Bassanio, Belmont'a gitmek için gerekli parayı arkadaşı ve can dostu tüccar Antonio'dan ("Venedik Taciri") alır. Sandıklar önünde seçimini yapmaya hazırlanırken, masal dünyasında bir ölüm kalım sınavının heyecanını ve gerilimini duyar. Bassanio'nun evlenmesi, bir anlamda Antonio'dan ayrılması – dostluğun yerini evliliğin alması – demek olacağından, hafif ironi yüklü bir hüzün atmosferi de bu sahnenin arka planındaki motifler arasında; çünkü Antonio, Bassanio'ya bir anlamda kendisini bırakıp Portia'ya gitmesi için borç vermiştir.

Bassanio'nun dostu Antonio, gemileri denizde olduğundan nakit para bulamadığı için, Bassanio'ya vereceği parayı Yahudi tefeci Shylock'tan borç alır. Karşılığında da – eğer aldığı borcu gününde ödeyemezse – "bedeninin herhangi bir yerinden kesilmek üzere yarım kilo et" ödemeyi taahhüt eder. Başlangıçta hemen hemen şaka niyetine bir anlaşma bu. Ama gerilim açık: Çünkü pazarlık ve görüşmeler sırasında Yahudilerle Hıristiyanlar arasındaki ayrılıklar da su yüzüne çıkar.

Bassanio'nun doğru sandığı seçerek Portia'yla eşleşmesiyle, masal dünyasındaki büyük gerilim sona erer; eşler arasındaki uyum ve güven ortamıyla ilgili küçük gerilimler ise daha sonra gelecektir.

Ancak bu arada, masallardan tanıdığımız bir durum ortaya çıkarak hiç de masalsı sayılmayacak sonuçlara yol açar: Gemileri denizde kaybolduğundan Antonio borcunu ödeyemeyecek duruma düşmüştür. Shylock, "yarım kilo et" alacağını ister, ki bu isteğin yerine gelmesinin Antonio'nun ölümü demek olacağı anlaşılmıştır. Böylece oyun içindeki en ağırlıklı gerilim odaklarından biri oluşur.

Bassanio, Antonio'ya yardım etmek için Belmont'tan ayrılır. Portia da, ondan habersiz, avukat kılığına girerek arkasından gider. Mahkemede, Portia ile Shylock'u karşı karşıya getiren, tiyatro tarihinde ünlü, bir duruşma sahnesinden sonra Portia davayı kazanır, Antonio'

yu kurtarır, Shylock'un ise son derece ağır bir cezayla cezalandırılmasını sağlar. Shylock'un talihi öylesine keskin bir dönüşle dönmüştür, cezası öylesine ağır olmuştur ki, masalsı öğelerle yaratılan komedi atmosferi, hiç de masala benzer yanı olmayan buruk bir sonla kararır.

Tipik "romantik komedi" nitelikleri taşıyan son perde bile oyunun düşündürücü sonunu ışıklandıramayacaktır. *Venedik Taciri*, yine Shakespeare'de sık görüldüğü gibi, birbirini geçersiz kılmayan karşıtlıklar (öteki karşıtlıklar yanında, masal/gerçek, komedi/trajedi gibileri de dahil olmak üzere) oyunu olarak sona erer.

Venedik Taciri'ni özgün kılan etkenlerden biri de, Shakespeare'in iki unutulmaz karakterinin, Portia ve Shylock'un bu oyunda yer alıyor ve duruşma sahnesinde karşı karşıya geliyor olması. Oyundaki temel sorunun çözümünü Portia-Shylock çatışmasının sonucu belirler.

Portia, Belmont'un kişilikli, güçlü, zeki ve esprili, hazırcevap, çekici, maceracı, varlıklı, eli açık hanımefendisi. Aynı zamanda, oyun içinde kılık değiştirerek oynadığı avukat rolüyle, dilediğinde bir "erkek" gibi davranabileceğini (belki de Bassanio'ya Antonio'yu aratmayacak bir dost olabileceğini) kanıtlıyor. Ayrıca, görünür kimliği ile gerçek kimliğinin oluşturduğu ikili boyut ("gerilim"), seyirci-okuyucuya ayrı ve gizemli bir oluşum izleme fırsatı veriyor.

Venedik Taciri'nin dönüm noktalarından biri olan duruşma sahnesinde, avukat kılığındaki Portia, Shylock'a merhametli olmasını söyleyerek son uyarısını yapar:

Merhamet zorla olmaz;
Gökten süzülen yağmur gibi iner düştüğü yere.
Kutsallığı iki yönlüdür:
Hem vereni kutsal kılar, hem alanı.
En yüce kişilerde en güçlüdür;
Tahtında oturan hükümdara
Tacından daha çok yaraşır.
Dünyasal gücün Tanrısal güce en yakın hali,
Adaletle merhametin uzlaşmasıdır.
O halde Yahudi, adalet istiyor olsan da
Şunu unutma: Adalet uygulanacak olsa,
Hiçbirimiz kurtulamazdık.

Ünlü bir günümüz yazarı şöyle diyor: "Eğer bir roman ya da oyun kişisiyle evlenmek elimde olsaydı, Portia'yla evlenmek isterdim." Aralarında Ellen Terry (1879) ve Peggy Ashcroft'un (1953) da olduğu ünlü oyuncular Portia rolünü büyük başarıyla oynamışlar. Portia rolü, tiyatro okullarının ve kumpanyalarının paha biçilmez malzemesi; gelişme yolunda ilerleyen her kadın oyuncunun hayallerinin hammaddesi.

Shylock (adının İbranice'deki "karabatak" teriminden türetildiği sanılıyor), Venedikli varlıklı bir tefeci. Dünya tiyatro edebiyatının en ünlü Yahudilerinden biri. Adı, "taşyürekli ve bencil tefeci" anlamıyla neredeyse simgeleşmiş, ancak çok yönlü bir kişi. Oyun süresince zaman zaman o çağda ezilen ve horlanan Yahudilerin sözcülüğünü üstlenen, Hıristiyanların ikiyüzlülüğünü ortaya koyan kimliğini; kızı evden kaçtığı için öfkelenen ve acı duyan baba yönünü ve öteki, olumlu olumsuz "insan" yüzlerini de görüyoruz. Shylock hem bir hain, hem de bir kurban. Oyunun sahnede oynanışı sırasında kişiliğinin hangi yönünün özellikle açığa çıkacağı, hem rolü üstlenen oyuncuya, hem yönetmen ve yorumcuya, hem de, bir ölçüde, oyunun oynandığı dönemde Yahudilere ve Yahudiliğe bakış açısına bağlı.

Shakespeare Shylock rolünde öylesine canlı ve "sivri" bir kişi yaratmış ki, sonunda Shylock, *Venedik Taciri* oyunundan bağımsız ve bu nedenle çoğu zaman istenilen yöne çekilen bir kimlik kazanmış. Shylock, oyundaki ünlü konuşmalarından ("tiradlarından") birinde, Antonio'ya niye bu kadar kin beslediği ve ille de etini kesip almakta direttiği sorulduğunda şöyle diyor:

Beni aşağıladı, yarım milyondan etti, zararlarıma güldü, kazancımla alay etti, halkımı hor gördü, işlerimi köstekledi, dostlarımı soğuttu, düşmanlarımı kızıştırdı – neden yaptı bunları peki? Ben Yahudiyim de ondan. Yahudi'nin gözü yok mu; organları, boyu posu, duyuları, duyguları, heyecanı yok mu? Aynı yiyecekle beslenmiyor mu, aynı silahlarla yaralanmıyor mu, aynı hastalıklara yakalanmıyor mu, aynı yollarla iyileşmiyor mu, aynı kışın ve yazın üşüyüp ısınmıyor mu? Farkı ne Hıristiyan insandan? Etimizi kesince kanımız akmaz mı? Gıdıklanınca gülmez miyiz? Zehirlenirsek ölmez miyiz? Peki ya bize haksızlık ederseniz öcümüzü almaz mıyız? Her şeyde size benzediğimize göre, bunda da

benzeyeceğiz tabii. Yahudi Hıristiyan'a haksızlık edince karşılığında göreceği iyilik ne? İntikam! Hıristiyan Yahudi'ye haksızlık ederse, Hıristiyan örneğine göre karşılığı ne olmalı? İntikam tabii! Hainlik etmesini sizden öğrendim, yine size uygulayacağım. Bu işi sizden çok daha iyi yapacağıma da güvenebilirsiniz.

Venedik Taciri, evrensel temaları, büyük bir hünerle işlenen konusu, çok boyutlu, renkli ve çarpıcı karakterleri yanında, incelikli söz oyunları, dilin ustaca kullanılması sonucu ortaya çıkan sayısız anlam boyut ve katmanlanyla Shakespeare'in ve dünya tiyatro edebiyatının önde gelen ürünleri arasında; ince ve kaba komedisiyle, romansıyla, buruk ironisi ve dramıyla yaşama bir kez daha tutulan tılsımlı bir ayna.

Günümüzde kulağa klişe gibi gelse de, tiyatro ve edebiyatla ilgili olarak kullanıldığında geçerliliğinden çok şey yitirmeyen "dulce et utile" nitelemesine tıpatıp uyuyor: Hem son derece hoş bir oyun, hem de insanın zihinsel dağarcığına çok şey kazandırıyor; iyi bir ders gibi, hem eğlendiriyor, hem öğretiyor.

ÇEVİRİYE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

Bu çeviride "sahne dili" kullanmaya özel bir öncelik vermedim. Söylenmesi kolay, sahnede etkili olacak ifadelerden çok, biraz dolaşık ve karmaşık da olsa, oyundaki kişilerin söylediğine en yakın ifadeler seçtim. Ancak, çevirinin küçük düzenlemelerle sahne için de uygun bir şekle sokulabileceğini sanıyorum.

Yine çeviride, elden geldiğince, yorumdan, açıklamadan, özetlemeden, uyarlamadan ve "Türkçeleştirme"den kaçındım. İngilizce deyiş, deyim ve ifadeler yerine, eğer çok anlamsız ve biçimsiz karşılıklar çıkmıyorsa, Türkçe deyiş ve deyimler kullanmadım. Bu uğurda, gerektiğinde "güzel", "akıcı", "şiirsel" ve hatta kolay anlaşılır anlatımı da feda etmekten çekinmedim. Oyundaki bir kişinin ne dediği, dediği biçimde anlaşılıyorsa, ne demek istediğini "Türkçeleştirerek" açıklamadım. Yine de, bütün bunlar, iyi ve güzel bir çeviri ortaya çıkarmak için her türlü çabayı harcamadım anlamına gelmez. Kötü çevirinin de hiçbir savunması ve gerekçesi olamaz.

İyi ve güzel çeviriden anladığım, Shakespeare'in Shakespeare olduğunu (yabancı bir kültürün, yabancı anlatım biçimleri, yabancı kavramlar kullanan, yabancı çağrışımlarla düşünen bir temsilcisi olduğunu), bir Türk yazan veya tiyatro adamı olmadığını akıldan çıkarmadan, sanatını, onun ustalığına en yakın biçimde aktarmak oldu.

Burada elbette, Shakespeare'den uyarlama yapılamaz, veya uyarlamanın değeri olmaz gibi bir imada bulunmuyorum. Ben yalnızca, neyi amaçladığımı ve çevirinin hangi ölçütlerle değerlendirilmesi gerektiğini belirtiyorum. Shakespeare'den uyarlamalar da yapılabilir ve uyarlama olarak değerlendirilir. Shakespeare'in kendisinin de son derece usta bir uyarlamacı olduğu bilinmektedir.

Metinde bazı bölümlerin anlamı karanlık veya bulanıksa, buralan netleştirmeye, açıklamaya çalışmadım; ancak, notlar vasıtasıyla bu noktalardan bir bölümüne dikkat çektim.

Shakespeare'in kullandığı dildeki "ritmi" ve "müzikaliteyi" benzer yöntemlerle oluşturmaya çalışmadım. Çünkü, Türkçe'de benzer yöntemler olduğu inancında değilim. Eğer sonuçta herhangi bir "ritm" ortaya çıktıysa, bu tümüyle Türkçe'nin kendi ritmi olmuştur. İngilizce, Türkçe'den çok daha ağırlıklı olarak vurguya dayalı bir dildir. Shakespeare de vurgu ve ses öğelerini büyük bir ustalıkla, zaman zaman nerdeyse bir senfoniden bölümler yaratıyormuşçasına, kullanır. Kullandığı temel "ritm" ise, birbirini izleyen bir vurgusuz hece ile bir vurgulu heceden oluşan "iamb" kalıbının tekrarlanması esası üzerine kurulmuştur. Türkçe'de böyle bir kalıp – ve İngilizce'deki ile kıyaslanabilecek bir ses ve vurgu düzeni – olmadığından, benzeri bir etki yaratmaya çabalamadım. Böyle bir çabanın da başanlı olacağı kanısında değilim.

Şiirle düzyazıyı ayıran özelliklerden birisi de, şiirde anlam biriminin dize, düzyazıda ise cümle olmasıdır. Ben de, biraz bu noktadan hareketle, oyunun şiir niteliğindeki bölümlerini dizeler şeklinde aktardım. İfadelerin alt alta yazılması tabii ki ortaya şiir çıkması için yeterli değil; ancak şiir görünümü vermesi, kaynak metinin şiir olduğunun okur tarafından sürekli bilinmesi açısından yararlı. Ayrıca, Shakespeare gibi bir yazarın sahne dilindeki anlam birimlerinin ve önemliyle önemsizin birbirinden daha kolay ayrılmasına yardımcı olabiliyor.

Bülent Bozkurt

KİŞİLER

VENEDİK DÜKÜ

Portia'nın Talipleri:
FAS PRENSİ
ARRAGON PRENSİ

ANTONIO: Venedikli bir tüccar ("Venedik Taciri")
BASSANIO: Antonio'nun arkadaşı, Portia'nın talibi

Antonio ve Bassanio'nun arkadaşları:
GRATIANO
SALERIO
SOLANIO

LORENZO: Jessica'nın sevgilisi
SHYLOCK: Bir Yahudi
TUBAL: Bir Yahudi, Shylock'un arkadaşı
LAUNCELOT GOBBO: Shylock'un hizmetkân, soytarı
İHTİYAR GOBBO: Launcelot'un babası
LEONARDO: Bassanio'nun hizmetkân

Portia'nın hizmetkârları:
BALTHAZAR
STEPHANO

PORTIA: Ölen babasının varisi, Belmontlu bir genç harum
NERISSA: Portia'nın yardımcısı ve arkadaşı
JESSICA: Shylock'un kızı

Venedik ileri gelenleri, mahkeme görevlileri, zindancı, hizmetkârlar, görevliler

Olayların geçtiği yer: Venedik, Belmont'ta Portia'nın evi.

VENEDİK TACİRİ

BİRİNCİ PERDE

Birinci Sahne

(Venedik'te bir sokak. Antonio, Salerio ve Solanio.)

ANTONIO
İçimde hep bir sıkıntı var.
Nedenini bilmiyorum ama bıktırdı artık;
Diyorsunuz ki, sizi de bıktırdı;
İyi ama, niye yakalandım bu derde,
Nerde buldum, nasıl kaptım onu,
Anlamı ne, kaynağı nerde,
Bir türlü bilemiyorum.
Üstelik öyle serseme çeviriyor ki beni,
Nerdeyse kendimi tanıyamaz oldum artık.

SALERIO
Aklın okyanusta dolaşıyor senin,
İşte orda, teknelerinin yanında;
Gemilerinin, dalgalar diyarının soylu beyleri,
Varlıklı efendileri gibi dolaştığı;
Ya da denizlerin gösteri arabaları (1) gibi,
Rüzgârla dolan heybetli yelkenleriyle
Kanatlanmış uçarken,
Arkalarında bel kırıp selam duran takalara
Tepeden baktığı yerde.

SOLANIO
İnanın bayım, benim malım da böyle tehlikede olsa,

Aklımın büyük bir kısmı orda,
Umutlarımın yanında olurdu.
Rüzgârın yönünü görmek için ot yolar dururdum.
Limanlar, iskeleler, güvenli koylar nerde diye,
Haritalardan başımı kaldıramazdım.
Malıma zarar verebilecek her şey içimi karartırdı.

SALERIO
Soğusun diye çorbama üflerken bile,
Çok sert bir rüzgârın
Denizde yol açabileceği felaketi düşünür,
Sıtmaya tutulmuş gibi titremeye başlardım.
Nerde kum saati görsem,
Aklıma sığ sular ve kum tepeleri gelir,
Kıymetli gemim Andrew'ü [2] kumlara saplanmış,
Tepe yelkeni, sanki mezarı öpmek ister gibi,
Kaburgalardan aşağı sarkmış görürdüm.
Kiliseye her gidişimde,
Kutsal taşlara bakmayagöreyim,
Tehlike dolu kayaları düşünmeden edemezdim.
Narin teknemin bordasına dokundukları anda,
Baharat yükü olduğu gibi denize dökülecek,
Kükreyen dalgalar ipek kumaşlarıma bürünecek;
Sözün kısası, onca varlık,
Bir anda hiçe dönecekmiş gibi gelirdi.
Aklım hep bunda olunca,
Aklıma gelen başıma gelir diye
Kara kara düşünmeden de edemezdim elbet.
Hadi hadi, ben biliyorum,
Aklı malında da ondan mahzun Antonio.

ANTONIO
Yok, yok, inanın; şükür ki talihim var.
Malımın tümü tek bir gemiye bağlanmış değil;
Ne de hepsi tek bir yerde.

Hem, varımı yoğumu bu yılın işi etkilemeyecek ki.
Yani, malıma üzülmüyorum.

SOLANIO
Öyleyse âşıksın.

ANTONIO
Yok canım!

SOLANIO
Âşık da değilsin demek;
Eh o zaman diyelim ki, dertlisin,
Çünkü keyifli değilsin.
Yani, aynı şekilde, gülüp oynuyor olsaydın,
Keyifliyim, çünkü dertli değilim, diyecektin.
Şimdi, iki yüzlü Janus [3] hakkı için,
Şu doğa da zamanında acayip kişiler yaratmış:
Kimi hep gözlerini kısar,
Gaydacıya gülen papağan [4] gibi, güler durur.
Kimiyse öyle sirke suratlı olur ki,
"Bu laf komik," diye Nestor [5] yemin etse,
Dişleri görünecek kadar bile gülümsemez.

(Bassanio, Lorenzo ve Gratiano girer.)

İşte soylu hısımın Bassanio'yla,
Gratiano ve Lorenzo geliyor. Haydi, hoşça kal.
Seni daha iyi dostlarla baş başa bırakalım.

SALERIO
Gelenlerin benden değerli olduğunu bilmesem,
Keyfini getirene kadar yanında kalırdım.

ANTONIO
Senin değerin benim gözümde çok yüksektir,
Ama anladığım kadarıyla işin var
Ve fırsat bu fırsat diye kaçıyorsun.

SALERIO
İyi sabahlar sayın lordlarım.

BASSANIO
Sayın baylar, ne zaman birlikte şöyle bir eğleneceğiz?
Ha, ne zaman, söylesenize?
İyice yabancı oldunuz artık, ayıp değil mi?

SALERIO
Bir gün kararlaştırıp buluşalım.

(Salerio ve Solanio çıkar.)

LORENZO
Lordum Bassanio, sen Antonio'yu bulduğuna göre,
Biz de gidelim artık. Ama lütfen
Akşam yemeğinde nerde buluşacağımızı unutma.

BASSANIO
Merak etmeyin.

GRATIANO
İyi görünmüyorsun Signior Antonio;
Dünyayı fazla önemsiyorsun:
Aldığın şeyin bedelini dertle ödediysen
Kaybettin gitti demek.
Öyle değiştin ki bilemezsin.

ANTONIO
Benim için dünya neyse odur Gratiano,
Bir sahne yani; herkesin de bir rolü var:
Benimki dertli adam rolü.

GRATIANO
Ben de soytarı (6) olayım bari;
Kırışıklar gelecekse, keyifle, kahkahayla gelsin;

Ölümcül iniltilerle yüreğim soğuyacağına,
Ciğerim şarapla ısınsın. (7)
İçinde kanı sıcak akıyorsa insan
Dedesinin mermer heykeli gibi
Niye çakılıp kalsın hep yerinde?
Uyanıkken niye uyur olsun,
Niye mızmızlık edip sarılığa yakalansın? (8)
Bak Antonio, iyi dinle,
Seni severim ve şimdi sevgim konuşuyor:
Bazı insanlar vardır, suratlarına,
Durgun suların yüzünde olduğu gibi,
Bir tür örtü takınırlar;
İnatçı bir suskunluk örtüsü.
Böyle yapmakla sanırlar ki, başkalarına,
Akıllı, ciddi, keskin zekâlı görünecekler.
Sanki, "Ben bilgiçler bilgiçiyim;
Ağzımı açtığımda, hiçbir köpek havlamasın,"
Der gibidirler.
Oo, Antonio, ben öylelerini bilirim ki,
Sırf konuşmadıkları için bilge tanınırlar.
Ki, hiç kuşkum yok, ağızlarını açsalar,
Onları dinleyip de "budala" demekten
Ve lanetlenmekten kimse kurtulamazdı. (9)
Neyse, gerisini başka zaman anlatırım.
Ama şu "şöhret" denen minik balık için
Melankoli yemiyle avlanmaktan vazgeç; (10)
Hadi yürü Lorenzo. – Şimdilik iyi günler,
Vaazıma yemekten sonra devam ederim.

LORENZO

Pekâlâ, yemek vaktine kadar bize müsaade o zaman.
O dilsiz bilgelerden biriyim ben de herhalde;
Gratiano'dan hiç laf düşmüyor bana çünkü.

GRATIANO
Eh, iki yıl daha yanımda gezersen
Kendi sesini tanımaz olursun.

ANTONIO
Hadi güle güle;
İyisi mi ben de konuşmaya alışayım.

GRATIANO
Hay çok yaşa!
Çünkü sükût, ya kurutulmuş sığır diline, (11)
Ya da yaşı geçkin kızlara yakışır.

(Gratiano ve Lorenzo çıkar.)

ANTONIO
Bu da ne demek oluyorsa şimdi!

BASSANIO
Venedik'te Gratiano kadar çok konuşup az şey söyleyen kimse yoktur. Anlamlı sözleri, iki balya saman içinde iki buğday tanesini geçmez: Onları bulmak istersen gün boyu araman gerek; bulduğunda da aradığına değmiyor.

ANTONIO
Pekâlâ, hadi şimdi söyle bakalım,
Kutsal yolculuğa çıkar gibi
Gizlice görmeye and içtiğin o hanım kim?
Bana bugün söyleyeceğine söz vermiştin hani.

BASSANIO
Cılız gelirimin elverdiğinden öte yaşayışımla,
Varımı yoğumu nasıl saçıp savurduğum
Senin bilmediğin bir şey değil Antonio.
Bu soylu yaşam tarzım kısıtlanacak diye
Yakınıyor da değilim. Ama şimdi ilk amacım,
Bu savurgan yaşamın bana getirdiği
Büyük borç yükünden kurtulmak.

Hem parada, hem sevgide en çok sana borçluyum Antonio;
İşte borçlarımdan kurtulmak için
Tasarladığım tüm plan ve yolları da
Bu sevgi bağına güvenerek açıyorum sana.

ANTONIO
Ne olur, dostum Bassanio, anlat bana.
Sen her zaman şerefli bir insan olmuşsundur;
Bu da şerefli bir işse, inan ki,
Kesem, kendim ve varım yoğum
İstediğin an senin emrinde olacak.

BASSANIO
Okul günlerimde, attığım bir oku kaybedince,
Adaşını da aynı yere, aynı şekilde atar
Ve ötekini bulmak için bu kez gidişini dikkatle gözlerdim.
Böylece, ikisini de kaybetmeyi göze alır,
İkisini de bulurdum.
Neden mi söz ediyorum bu çocukluk anısından?
Çünkü, benden şimdi duyacakların da
Aynı saflıkla söyleniyor olacak da ondan.
Sana çok şey borçluyum ve yaramaz çocuklar gibi
Borçlu olduğum şeyi de kaybettim.
Ama, ilk oku attığın yere bir ok daha atarsan,
Bu kez nereye gittiğine iyi bakacağım için,
Hiç kuşkum yok, ya ikisini de bulurum,
Ya da en azından ikincisini sana geri getirir,
Yine birincisi için borçlu ve minnettar kalırım.

ANTONIO
Sen beni iyi tanırsın, ama yine de,
Sevgimi sınayarak vaktini boşa harcamadan yapamıyorsun.
İnan ki, varımı yoğumu saçıp savursan,
Senin için elimden geleni yapacağıma güvenmemekle
Yaptığın haksızlık kadar

Büyük bir haksızlık yapamazsın bana.
Elimden gelebilecek her şeyin
Sınırlarını bildiğine göre,
Ne yapmamı istiyorsun söyle yeter.
Hadi, şimdi konuş.

BASSANIO

Belmont'ta zengin bir hanım var;
Kendisine babasından büyük miras kalmış;
Üstelik güzel de.
Ama, daha da güzeli ne biliyor musun:
Harika meziyetleri var.
Zaman zaman gözlerinden sessiz, hoş mesajlar aldım.
Adı Portia; Cato'nun kızı;
Brutus'un Portia'sından hiç aşağı kalmaz.
Onu tanımayan, değerini bilmeyen yok.
Dünyanın dört bir yanından esen rüzgârlar,
Durmadan namlı talipler katıp getiriyor evine.
Güneşli bukleleri, altın postun [12] tüyleri gibi,
Kıvrım kıvrım şakaklarından dökülüyor.
Öyle ki, evinin olduğu yer, Belmont,
Colchos sahiline döndü: [13]
Portia için nice Jason'lar geliyor oraya.
Ah Antonio'cuğum, elimde imkân olsa da,
Onlara bir rakip olabilsem;
İçimden bir ses, hiç kuşku yok,
Talih senin yüzüne gülecek, diyor.

ANTONIO

Biliyorsun, varım yoğum denizde;
Şu anda elimde ne para,
Ne de kısa zamanda para getirecek mal var.
O nedenle, git Venediği araştır;
Bak bakalım ne kadar kredim varmış.
Ne yap yap, seni Belmont'a,

Güzel Portia'ya götürmeye yetecek parayı bul.
Hadi durma, bir yandan sen,
Bir yandan ben, araştıralım bakalım.
İster kredime karşı versinler borcu
İster benim hatırım için, fark etmez.

(Çıkarlar.)

İkinci Sahne

(Belmont. Portia'nın evinde bir oda. Portia ve yardımcısı Nerissa girer.)

PORTIA

Vallahi Nerissa, şu minik bedenim bu koca dünyadan artık bıktı.

NERISSA

Sevgili bayan, eğer derdiniz kısmetinizle aynı ağırlıkta olsaydı, o zaman gerçekten bıkardınız. Görebildiğim kadarıyla, bolluk içinde yüzüp tıkananlar da, darlık çekip aç kalanlar kadar hasta olabiliyor. O halde, ara yerde olabilmek az mutluluk sayılmaz. Aşırılık saçları vaktinden önce ağartır, ama kararı kaçırmayanın ömrü uzun olur.

PORTIA

Güzel sözler; iyi de söylendi.

NERISSA

Bir de dinlenseydi, daha güzel olurdu.

PORTIA

Eğer iyi olanı yapmak, bilmek kadar kolay olsaydı, köy kilisesi katedrale, yoksulun kulübesi de kral sarayına dönerdi. Ben pa-

paz diye, kendi öğüdünü dinleyene derim. Yirmi kişiye birden kolayca davranış dersi verirdim, ama o dersi alacak yirmi kişiden biri olmaya gelince iş değişir. İnsanın beyni, kanını [14] dizginleyecek yasalar koyabilir; ama kızışmış tutkular soğuk kuralların üstünden atlayıp geçecektir. Gençlik çılgınlığı da böyle bir tavşandır işte: Topal nasihatın ağının [15] üstünden atlayıverir. Herneyse, bu tür akıl yürütmenin koca seçmeme yardımı olacağını sanmıyorum. Ah, şu "seçme" işi yok mu! İstediğimi seçmek elimde olmadığı gibi, istemediğimi itmek de elimde değil. İşte, yaşayan bir kızın isteği, ölmüş bir babanın iradesiyle böyle köstekleniyor. Ne zor değil mi Nerissa: Ne seçmek elimde birini, ne reddetmek.

NERISSA

Babanız erdemli bir insandı; böyle kutsal kişilerin çoğu zaman bir bildikleri vardır. Bu nedenle, babanızın sizin taliplerinizi için tasarladığı çekiliş işinde de – hani biri altın, biri gümüş, biri de kurşundan yapılma üç sandıktan doğru seçimi yapan sizi kazanacak ya – hiç kuşku yok, sizin seveceğiniz kişi doğru cevabı bulacak. Ama söylesenize, size talip olan prensler arasında hangisine kanınız kaynıyor?

PORTIA

Hadi sen adlarını sırayla sayıver; ben onları nasıl gördüğümü anlatırım, sen de ordan duygularımı çıkarırsın.

NERISSA

İlk sırada Napoli Prensi var.

PORTIA

Al sana şaşkın bir tay işte: Atından başka bildiği konu yok. Marifetmiş gibi de atını kendinin nalladığını anlatıyor. Korkarım anası bir nalbantla işi pişirmiş.

NERISSA

Sonra Palatine Kontu geliyor.

PORTIA

Adamda hep bir surat bir surat; "İster al beni, ister alma," der gibi sanki. Hiçbir fıkraya gülmüyor: Genç yaşta takındığı bu yabani tavıra ve acıklı ifadeye bakılırsa, yaşlanınca herhalde ağlayan filozofa (16) dönecek. Bunlardan biriyle evleneceğime, kemiği ağzında bir kurukafaya varırım daha iyi. İkisinden de Tanrı beni korusun!

NERISSA

Şu Fransız beyefendisine ne diyorsunuz, Monsieur le Bon'a?

PORTIA

Adamı Tanrı yarattığına göre, erkekliğine söz olamaz tabii. Alay etmek günah, biliyorum, ama yani o da! Napoli Prensi'ninkinden daha iyi bir atı, Palatine Kontu'nunkinden daha iyi bir surat asma huyu var. Adam hem herkes, hem hiç kimse. Ardıç kuşu ötse, başlıyor oynamaya. (17) Kendi gölgesiyle kılıç tokuşturur bu. Onunla evlenirsem yirmi kocayla birden evlenmiş gibi olurum. Bana kızarsa onu bağışlayabilirim; ama bana çılgınca tutulursa, aşkına asla karşılık veremem.

NERISSA

Peki Falconbridge denen şu genç İngiliz Baronu'na ne diyorsunuz?

PORTIA

Aslında ona hiçbir şey demiyorum, çünkü söylediğimi anlamıyor; ne de ben onu anlıyorum. Ne Latince, ne Fransızca ne de İtalyanca biliyor. Benim üç kuruşluk İngilizceme ise sen varken herhalde başka tanık istemez. Adamın görünüşüne diyecek yok; ama dilsiz bir kuklayla kim konuşabilir? Üstelik öyle de acayip giyiniyor ki! Bence cepkenini İtalya'dan, boru pantolonunu Fransa'dan, şapkasını Almanya'dan, davranışlarını da her yerden almış.

NERISSA

Komşusu İskoç Lordu hakkında ne düşünüyorsunuz?

PORTIA

Al sana iyiliksever bir komşu işte: İngiliz'den bir tokat ödünç almış ve elinden gelen en kısa zamanda ödeyeceğine yemin etmiş. Sanırım Fransız da ona kefil olmuş ve böylece bir şaplak daha garantilenmiş. (18)

NERISSA

Saxonya Dükü'nün yeğeni genç Alman'ı nasıl buluyorsunuz?

PORTIA

Sabahları ayık olduğu zaman çekilmez, akşamüstü sarhoş olduğu zamansa hiç çekilmez buluyorum. En iyi haliyle, insandan biraz kötü; en kötü haliyle ise hayvandan biraz iyice. Aman bu adam başıma kalmasın da ne olursa olsun.

NERISSA

Eğer çekilişe katılır ve doğru sandığı seçerse, siz de onunla evlenmeyi reddederseniz babanızın vasiyetini yerine getirmemiş olursunuz.

PORTIA

Bu nedenle, ne olur ne olmaz, yanlış sandığın üstüne koca bir bardak dolusu Ren şarabı koyuver kuzum. Çünkü o zaman, sandığın içinde şeytan olduğunu bilse yine dayanamaz onu seçer. Bir süngerle evlenmektense her şeyi yaparım Nerissa.

NERISSA

Bu lordların hiçbiriyle evlenirim diye korkmayın hanımefendi. Bana niyetlerini açtılar: Babanızın zoruyla uygulanacak olan şu sandık sınavı dışında bir yolla sizi kazanamazlarsa evlerine dönüp sizi bir daha rahatsız etmeyecekler.

PORTIA

Sibylla (19) kadar uzun da yaşayacak olsam, ya babamın vasiyetinde belirttiği yolla evlenirim, ya da Diana (20) gibi bakire ölürüm. Bu talipler tayfasının böyle makul olmaları hoşuma gitti.

Çünkü yokluğuna tapmadığım bir kişi bile yok aralarında. Dilerim Tanrı yollarını açık eder.

NERISSA

Hatırlıyor musunuz hanımım, hani babanızın sağlığında, Montferrat Markisi'nin yanında buraya bir Venedikli gelmişti, hem okumuş hem asker?

PORTIA

Evet evet, Bassanio; adı buydu yanılmıyorsam.

NERISSA

Bildiniz efendim; şu budala gözlerimin gördüğü erkekler arasında güzel bir bayana en layık olanı oydu.

PORTIA

Onu iyi hatırlıyorum; senin övgüne layık biri olduğunu da hatırlıyorum.

(Bir Hizmetkâr girer.)

Ne var, ne oldu?

HİZMETKÂR

Dört yabancı sizi arıyor bayan, ayrılmadan önce izninizi isteyeceklermiş. Beşincisinden, yani Fas Prensi'nden de haberci geldi: Efendisi Prens bu gece burda olacakmış.

PORTIA

Bu gelen beşinciye, şu giden dördüne hoşça kal dediğim kadar gönülden hoş geldin diyebilseydim, gelişine çok sevinecektim. Eğer yüreğinde evliya yatıyor, ama dış görünüşü şeytana benziyorsa; beni eş diye alıvereceğine, günahlarımı dinleyip salıversin daha iyi. Gel Nerissa. *(Hizmetkâra)* Hadi ahbap, düş öne sen de. Daha taliplerden birinin arkasından kapıyı kapamadan öteki dikiliyor eşiğe.

(Çıkarlar.)

Üçüncü Sahne

(Venedik'te bir sokak. Bassanio ile Yahudi Shylock girer.)

SHYLOCK
Üç bin duka, [21] evet.

BASSANIO
Evet bayım, üç ay süreyle.

SHYLOCK
Üç ay süreyle, evet.

BASSANIO
Dediğim gibi, Antonio kefil olacak.

SHYLOCK
Antonio kefil oluyor, evet.

BASSANIO
Veriyor musun, vermiyor musun? Cevabın ne, söylesene!

SHYLOCK
Üç ay için üç bin duka ve Antonio kefil.

BASSANIO
Cevabın ne buna?

SHYLOCK
Antonio iyi adam.

BASSANIO
Aksine bir şey mi duydun?

SHYLOCK
O yoo, yo yo: Yani iyi adam deyişimin nedeni, yeterli demek istiyorum da ondan – ama varı yoğu dışarda: Bir gemisi Trablus yolunda, bir başkası Doğu Hint Adaları'na gidiyor; ayrıca Rial-

to'da [22] duydum ki bir üçüncü gemisi Meksika'daymış, dördüncüsü İngiltere'ye yelken açmış, öteki gemileri ise oraya buraya dağılmış – ama gemi dediğin kereste, gemicilerse yalnızca insan; kara fareleri olur, su fareleri olur, su soyguncuları olur, kara soyguncuları olur, yani korsanlar demek istiyorum; ayrıca denizlerin tehlikesi de var, rüzgârlar var, kayalar var; adam yine de yeterli – üç bin duka – sanırım senedini kabul edebilirim.

BASSANIO
İnan ki edebilirsin.

SHYLOCK
Edebileceğime inanmam gerek; inanmak için de düşünmeliyim – Antonia'yla konuşabilir miyim?

BASSANIO
Bizimle bir yemek yemek lütfunda bulunursanız...

SHYLOCK
Yaa olur, bana domuz eti koklatın, İsa Peygamberinizin ne kadar cin varsa bedenine soktuğu hayvanın [23] etinden yedirin diye değil mi! Sizinle alır satarım [24], sizinle konuşurum, sizinle dolaşırım, vesaire; ama sizinle yemem, sizinle içmem, sizinle dua etmem. Borsadan ne haberler var? Şu gelen de kim?

(Antonio girer.)

BASSANIO
Bu Signior Antonio.

SHYLOCK
(Kendi kendine.)
Adam yaltakçı vergi tahsildarlarına benziyor.
Hıristiyan olması ondan nefret etmeme yeter;
Ama o şapşalca alçakgönüllülüğüyle
Faizsiz para vermesi ve Venedik'te
Bizim tefecilik işimizi sarsması
Nefretimi daha da artırıyor.

Bir gün punduna getirir adamın bacağını kaparsam, (25)
Yüzyılların öcünü almasını bilirim ondan.
Kutsal ulusumuzdan nefret ediyor;
Nerde kalabalık bir tüccar grubu bulsa,
Bana, yaptığım işlere,
Faiz dediği haklı kazancıma ağzına geleni söylüyor.
Ümmetime lanet yağsın onu bağışlarsam!

BASSANIO
Hey Shylock, duyuyor musun?

SHYLOCK
Elimde ne kadar para var diye düşünüyordum;
Bilebildiğim kadarıyla, şöyle kaba bir tahminle,
Tam olarak üç bin dukayı şu anda çıkaramam.
Ama olsun; Tubal varlıklı bir dindaşımdır;
Bana kredi açar. Yalnız, bir dakika!
Kaç aylığına demiştiniz?
(Antonio'ya)
Merak buyurmayın sayın Signior.
Biz de tam sizden söz ediyorduk beyefendi hazretleri.

ANTONIO
Shylock, aslında ben faizle para alıp vermem;
Ancak, dostumu acil sıkıntısından kurtarmak için
Bu prensibimi bozacağım.
(Bassanio'ya)
Ne kadar istediğini biliyor mu?

SHYLOCK
Evet evet, üç bin duka.

ANTONIO
Ve üç ay da süre.

SHYLOCK
Unutmuşum – üç ay süre –

(Bassanio'ya)
bana söylemiştiniz.
Pekâlâ, gelelim kefalete: Şimdi, durun bakalım
– Ama bir dakika, galiba siz şey demiştiniz,
Faizle borç alıp vermem demiştiniz.

ANTONIO
Faizle hiç iş yapmam.

SHYLOCK
Yakup, amcası Laban'ın koyunlarını otlatırken
– Bu Yakup (akıllı annesinin gösterdiği çaba sayesinde)
Peygamberimiz Hazreti İbrahim'in
Üçüncü kuşak mirasçısı oldu, evet üçüncü kuşak. (26)

ANTONIO
Ne olmuş peki, kâr mı sağlamış?

SHYLOCK
Yo, kâr almamış; yani sizin bildiğiniz anlamda,
Doğrudan kâr sağlamamış – bakın Yakup ne yapmış –
Laban'la anlaşmışlar:
Postu ala renkli ve benekli doğan bütün kuzular
Yakup'un hissesine düşecekmiş.
Güz-sonu çiftleşme zamanı gelince,
Kızışan koyunlar koçlara yaklaşmış.
Bu yünlü besi hayvanları çiftleşmeye başlayınca,
Kurnaz çoban değneklerin kabuğunu yol yol soymuş
Ve çiftleşen kızgın koyunların gözünün önüne tutmuş.
O sıra gebe kalan koyunlar,
Kuzulama zamanı ala renkli kuzu yavrulamış,
Bunlar da Yakup'un olmuş.
Bu bir kazanç yoluydu ve mubahtı.
Eğer insan çalmıyorsa, kazanç mubahtır.

ANTONIO
Yakup, ya tutarsa diye girdiği bu işte aracıydı bayım,

İşin sonunu getirmek de onun elinde değildi;
Tanrı'nın eliydi bu girişimi sonuçlandıran.
Kârı haklı göstermek için mi anlattınız bunu?
Yoksa sizin altın ve gümüşünüz de koyun ve koç mu?

SHYLOCK
Orasını bilemem, ama inanın ki Signior,
Aynı hızla üretirim onları.

ANTONIO
Baksana Bassanio, Şeytan, işine gelirse,
Kutsal Kitap'tan örnek verebilir
– Kendine kutsal tanık bulan kötü bir ruh,
Yüzü gülen bir haindir,
Dışı güzel, içi çürümüş bir elmaya benzer.
Ah şu sahtekârlık, ne namuslu görünür dışardan!

SHYLOCK
Üç bin duka, oldukça yüklü bir para.
On ikide üç ay, bakalım kaçtan oluyor...

ANTONIO
Evet Shylock, sana borçlanıyor muyuz?

SHYLOCK
Signior Antonio, paralarım ve tefeciliğim yüzünden
Rialto'da beni az horlamadınız.
Ama ben hep omuz silkip geçtim, ses çıkarmadım;
Acı çekmek halkımın kaderinde var çünkü.
İmansız dediniz bana, insafsız köpek dediniz
Ve Yahudi giysilerime tükürdünüz;
Hepsi de, benim olan şeyi kullandığım için.
Eh şimdi de görünüşe göre yardımıma ihtiyacınız var.
Değil mi ha? Şimdi de bana gelip diyorsunuz ki,
"Shylock, bize para lazım," diyorsunuz;
Tükürüğünü sakalıma boşaltan,

Eşiğinize gelen sokak köpeğini tekmeler gibi
Beni tekmeleyen siz, şimdi para istiyorsunuz.
Ne ne desem peki ben size?
"Köpekte para ne arar?
Nasıl yapsın da bir köpek
Size üç bin duka borç versin?"
Demem gerekmez mi? Yoksa,
Köle gibi yerlere kadar eğilip,
Ezilip büzülerek, kısık bir sesle şöyle mi desem:
"Sayın efendim, geçen Çarşamba yüzüme tükürmüş,
Filan gün beni tekmelemiş,
Falan gün bana köpek demiştiniz.
Gösterdiğiniz bu nezaket karşılığı
Size şu kadar borç para vermek isterim?"

ANTONIO
Aynı şeyleri yine söylerim,
Yine suratına tükürürüm, seni yine tekmelerim.
Eğer bu parayı vereceksen,
Dostuna veriyormuş gibi verme;
Adi bir demir parçası karşılığı
Dostun dostun faiz aldığı nerde görülmüş?
Paranı düşmanına veriyor gibi ver ki,
Gününde geri alamazsan,
Yüzün kızarmadan cezasını ödetesin.

SHYLOCK
Durun canım, o kadar sinirlenmeyin!
Dost olmak istiyorum sizinle,
Sevginizi kazanmak istiyorum.
Niyetim, bana sürdüğünüz utanç lekelerini unutmak,
Şu anda ne istiyorsanız vermek
Ve verdiğim paralar için tek kuruş faiz almamak.
Ama siz beni dinlemiyorsunuz bile.
İyilikle yapılmış bir teklif bu.

BASSANIO
Ama ne iyilik!

SHYLOCK
Ne iyilik olduğunu size göstereceğim.
Birlikte notere gidelim;
Orada bana basit bir senet imzalayın
Ve, sırf eğlencesine, diyelim ki,
Bana filan günde ve filan yerde,
Şartlarda belirtilen şu ve şu miktar parayı ödemezseniz,
Karşılığında, vücudunuzun istediğim yerinden,
O beyaz etinizden, tam yarım kilo kesilerek alınsın.

ANTONIO
Tamam anlaştık; bu senedi imzaladığım gibi,
Hem de, Yahudi'de iyilik çokmuş derim.

BASSANIO
Benim için böyle bir senet imzalayamazsın!
Parasız kalayım daha iyi.

ANTONIO
Hadi canım merak etme, gününde öderim parayı.
Önümüzdeki iki ay içinde,
Yani senedin gününden bir ay önce,
Senetteki değerin üç kere üç katı para
Elime dönmüş olacak.

SHYLOCK
Oh Hazreti İbrahim, şu Hıristiyanlara bak!
Kendileri pazarlıkta katı diye
Başkalarının niyetinden de şüpheleniyorlar.
Ne olur, bana söyler misiniz;
Ödeme gününü geçirdi diyelim,
Kararlaştırılan cezayı uygulayıp da ne kazanacağım?
İnsandan alınan yarım kilo et,

Ne koyun etine benzer, ne dana ne de keçi etine:
Para da etmez, kazanç da getirmez.
Bu dostluk elini
Sırf hakkımda iyi düşünsün diye uzatıyorum ona.
Alıyorsa alsın; almıyorsa, iyi günler;
Ama lütfen yanlış düşünerek bana haksızlık etmeyin.

ANTONIO
Tamam Shylock, senedi imzalayacağım.

SHYLOCK
O zaman hemen noterde buluşalım. Siz gidin,
Bu hoş senetle ilgili gerekli talimatı verin.
Ben gidip dukaları toplayayım;
Bu arada da, savurgan bir sersemin
Hiç de güvenilmez korumasına bıraktığım evime bir bakayım.
Birazdan yanınızda olurum.

(Çıkar.)

ANTONIO
Güle güle iyi yürekli Yahudi!
(Bassanio'ya)
Adam anlayışlı davranmaya başladı:
İbraniliği bırakıp Hıristiyan olacak galiba.

BASSANIO
Hainlerin iyi niyetine güven olmaz bence.

ANTONIO
Hadi canım, endişelenecek bir şey yok bunda;
Vade gününden bir ay önce gemilerim döner nasıl olsa.

(Çıkarlar.)

İKİNCİ PERDE

Birinci Sahne

(Belmont. Portia'nın evinde bir oda. Borazanlar çalar. Beyaz giysiler içinde kara yağız bir Kuzey Afrikalı olan Fas Prensi ve aynı renkte ve aynı giysileri taşıyan maiyetiyle, Portia, Nerissa ve Portia'nın maiyeti girer.)

FAS PRENSİ

Tenimin rengine bakıp beni beğenmezlik etmeyin;
Yanı başında yaşadığım, yakınında yetiştiğim güneşin,
Alev alev yanan güneşin verdiği gölgeli giysim o benim.
İsterseniz Phoebus'un [27] ateşinin,
Saçaklardan sarkan buzları eritmeye yetmediği
Kuzey yarıkürenin en akça yaratığını getirin bana.
Aşkınız uğruna ikimiz de birer kesik açalım tenimize
Ve görelim bakalım hangimizin kanı daha kırmızı,
Onunki mi, benimki mi?
İnanın sayın bayan, nice yürekli insan
Ürkmüştür şu gördüğünüz yüzden.
Aşkım uğruna yemin ederim,
Memleketimin en gözde kızları da
O yüze tutulmuştur.
Yüzümün rengi asla değişsin istemem,
Meğer ki siz kibar ecemin aklını çeleceğimi bileyim.

PORTIA

Seçme işinde bana yol gösteren
Gözlerimin kılavuzluğu değil yalnızca.

Hem, kaderimi belirleyecek sınav da
Gönlümce seçim yapma hakkını vermiyor bana.
Ama eğer babam beni sınırlamamış olsaydı
Ve kendi çizdiği yolla, size söylediğim şekilde,
Beni kazanacak olana varmamı istememiş olsaydı,
Sizin, şanlı prens, sevgimi kazanma şansınız,
Şimdiye dek gördüğüm taliplerin
Hiçbirinden az olmazdı.

FAS PRENSİ

Bu sözleriniz için teşekkür ederim.
O halde, şimdi talihimi denemek istiyorum;
Lütfen sandıklara götürün beni.
Sizi kazanmak uğruna sayın bayan,
Hem İran Şahı'nın, hem de,
Sultan Süleyman'a karşı üç meydan savaşı kazanmış
İranlı Şehzadenin hakkından gelmiş şu pala hakkı için,
Dünyanın gelmiş geçmiş en sert bakışlı gözlerinden
Daha sert bakabilir,
Dünyanın en korkusuz yüreğinden
Daha pervasız olabilir;
Dişi ayının emzirdiği yavruları koynundan söker alır,
Av peşinde kükreyen aslanı hiçe sayabilirim.
Ama heyhat! Herkül'le Lichas, (28)
Hangimiz daha üstün diye zar atsalar,
İş baht işi olunca belli olmaz;
Bakarsınız güçsüz olan daha iyi atıverir
Ve Alkides (29) de uşağına yenik düşer.
İşte böyle, kılavuzum kör talih olunca,
Benim seçip bulamadığıma,
Benden daha değersiz biri ulaşabilir;
Bana da acı içinde ölmek düşer.

PORTIA

Eh bunu göze alacaksınız

Ve, ya hiç seçim yapmayacak, ya da,
Önce yemin edeceksiniz:
Yanlış seçim yaparsanız
Bir daha hiçbir kadına
Evlenme teklif etmeyeceksiniz.
Bu nedenle, iyi düşünün.

FAS PRENSİ
Gerek yok. Hadi, götürün beni kısmetime.

PORTIA
Önce mabete, yemekten sonra da,
Talihini denemeye.

FAS PRENSİ
Talihim açık olsun o zaman!
Birazdan ya en kısmetlisiyim insanların,
Ya en lanetlisi.

(Borazanlar çalar. Çıkarlar.)

İkinci Sahne

(Venedik'te bir sokak. Soytarı Launcelot Gobbo girer.)

LAUNCELOT
Yani vicdanım elverse de şu efendim Yahudi'nin elinden kaçıp kurtulsam artık. Şeytan dirseğimin dibinde kışkırtıp duruyor; diyor ki, "Gobbo, Launcelot Gobbo, evladım Launcelot," ya da "evladım Gobbo," ya da "evladım Launcelot Gobbo, bacaklarını kullan, hadi fırla, kaç burdan." Vicdanım diyor ki, "Yoo; sakın ha, şerefli Launcelot, sakın ha şerefli Gobbo," ya da, yukarda da belirtildiği gibi, "şerefli Launcelot Gobbo, kaçayım deme, tabanları yağlayıp kaçmak yakışmaz sana." Ama o yaman şey-

tan yok mu, "Hadi yallah, yürü, durma!" diyor, "Yahu yüreklen biraz, koş hadi." Ama vicdanım, yüreğimin boynuna asılmış bana bilgece diyor ki, "Şerefli dostum Launcelot" – yani ben şerefli bir adamın oğlu olduğumdan, daha doğrusu şerefli bir kadının oğlu diyecektim çünkü babamda biraz kokusu çıkmış işin, yani hafif taşkınlık varmış, ağzının tadını bilirmiş – işte vicdanım diyor ki, "Launcelot, kımıldama!" – "Kımılda!" diyor şeytan, – "Kımıldama!" diyor vicdanım. Ben de diyorum ki, "Vicdan," diyorum, "güzel söylüyorsun" – "Şeytan," diyorum, "güzel söylüyorsun," – vicdanımın sözünü dinlersem, efendim Yahudi'nin yanında kalmam gerekiyor, efendimse (aman Allah korusun!) bir çeşit şeytan; Yahudi'den kaçıp kurtulmak için şeytanın sözüne uymam gerek, şeytansa (çok afedersiniz) iblisin ta kendisi: Yahudi kesinlikle insan kılığında bir şeytan; vicdanıma gelince, o da biraz insafsız bir vicdan, yani Yahudi'nin yanında kal dediğine göre bana... Şeytanın öğütü daha dost işi: Tamam, kaçıyorum şeytan, tabanlarım senin emrinde, kaçıyorum.

(Elinde bir sepetle İhtiyar Gobbo girer.)

GOBBO

Beyefendi evladım, ne olur söyler misin bana, Yahudi Beyefendinin evine nerden gidilir?

LAUNCELOT

(Kendi kendine)

Vay canına! Bu benim özbeöz babam yahu. Yarı kör olduğu için, hatta üç çeyrek kör olduğu için, beni tanıyamadı – şunun biraz kafasını karıştıralım.

GOBBO

Beyefendi delikanlı oğlum, söylesene Yahudi Beyefendinin evine hangi yoldan gidilir.

LAUNCELOT

İlk yoldan sağa sap, ama yolların en ilkinden sola sap; ancak

ondan da önceki yoldan hiçbir yana sapmadan aşağı dolandın mı Yahudi'nin evine gelirsin.

GOBBO

Hay Allah, biraz zor bulurum bu yolu ben. Yanında Launcelot diye biri vardı, hâlâ yanında mı değil mi?

LAUNCELOT

Genç Launcelot Beyefendiden mi söz ediyorsun? *(Kendi kendine)* Bakın şimdi nasıl seller akacak; *(Yüksek sesle)* genç Launcelot Beyefendiden mi söz ediyorsun?

GOBBO

Ne beyefendisi bayım, yoksul bir adamın oğlu. Söylemesi bana düşmez ama, babası namuslu, muhtaç bir yoksuldur ve Allah'a şükür hayattadır.

LAUNCELOT

Babasını boş ver şimdi, biz genç Launcelot Beyefendiden konuşalım.

GOBBO

Sadece Launcelot, muhterem efendim.

LAUNCELOT

Söylesene bana ergo [30] ihtiyar, ergo rica ediyorum, genç Launcelot Beyefendiyi mi kastediyorsun?

GOBBO

Launcelot'u kastediyorum çok muhterem efendiciğim.

LAUNCELOT

Ergo Launcelot Beyefendiyi – Launcelot Beyefendiden söz etme babalık, çünkü bu genç beyefendi (kader kısmet, falan filan, Üç Kızkardeş [31] ve benzeri bilim dalları yüzünden) vefat etti; ya da, senin anlayacağın dille, göğe yükseldi.

GOBBO

Deme yahu, Allah korusun! O çocuk ihtiyarlığımda benim bastonum olacaktı, dayanağımdı benim o.

LAUNCELOT

(Kendi kendine) Bende öyle değneğe, çomağa, bastona, çadır direğine benzer hal var mı? *(Yüksek sesle)* Beni tanıdın mı baba?

GOBBO

Hay Allah, seni tanıyamadım genç beyefendi, ama ne olur söylesene, evladım (Tanrı ruhunu şadetsin) yaşıyor mu, öldü mü?

LAUNCELOT

Beni tanımadın mı baba?

GOBBO

Ah efendim, ben yarı körüm; tanıyamadım seni.

LAUNCELOT

Gözün sağlam olsaydı da tanımazdın zaten. Babanın akıllısı tanır çocuğunu. Pekâlâ ihtiyar, sana oğlundan haber vereyim, *(Diz çöker.)* hayır duanı esirgeme benden. Gerçek ortaya çıkacaktır, cinayet sonsuza dek gizli kalamaz; oğulları saklayabilirsin belki, ama gerçek er geç açığa çıkar.

GOBBO

Aman efendim ne olur kalk ayağa, sen benim oğlum Launcelot olamazsın.

LAUNCELOT

Ne olur oyunu bırakalım artık, hadi hayır dua et bana: Launcelot'um ben, hani dün senin yavrun, bugün oğlun olan ve hep evladın kalacak Launcelot.

GOBBO

Oğlum olduğunu aklım almıyor bir türlü.

LAUNCELOT

Benim de aklıma söyleyecek bir şey gelmiyor artık. Ama ben Yahudi'nin adamı Launcelot'um ve karın Margery'nin de anam olduğuna eminim.

GOBBO

Adı sahiden Margery! Eğer sen Launcelot'san, vallahi muhakkak benim kanımdansın. Şu Tanrı'nın işine bak, sakalın da amma gürmüş! [32] Benim koşum atı Dobbin'in kuyruğundaki tüylerden daha çok tüy var çenende.

LAUNCELOT *(Doğrulur.)*

Dobbin'in kuyruğu da tersine uzuyor olmalı o zaman. Onu son gördüğümde kuyruğundaki tüyler benim suratımdakinden fazlaydı.

GOBBO

Hey yarabbi, nasıl da değişmişsin! Efendinle aran nasıl? Ona bir hediye getirdim; aranız nasıl şu sıra?

LAUNCELOT

İyi iyi; ama ben kendi adıma artık kaçmayı kafama koyduğum için, biraz yol almadan arkama bakmaya bile niyetim yok. Efendim tam bir Yahudi – hediye yerine yağlı bir ip ver ona daha iyi. Yanında bir deri bir kemik kaldım. Kaburgalarımdaki her bir kemiği tek tek sayabilirsin. İyi ki geldin baba; sen hediyeni Bassanio diye bir beyefendi var ona ver daha iyi. Adamlarına hep gıcır gıcır uşak giysisi alır. Ona kapılanamazsam, kaçabildiğim yere kadar kaçmaya niyetliyim. Ah kısmet, nerdesin! Hadi yürü baba, yanına gidelim. Bundan sonra Yahudi'nin yanında duran Yahudi olsun!

(Bassanio, Leonardo ve Bassanio'nun adamları girer.)

BASSANIO *(Adamlardan birine)*

Peki ama elini çabuk tut ki akşam yemeği en geç saat beşte hazır olsun. Şu mektupları dağıt, giysileri ısmarla ve Gratiano'ya da söyle hemen benim eve gelsin.

(Adam çıkar.)

LAUNCELOT

Hadi baba, git yanına.

GOBBO
Tanrı sizi korusun efendim.

BASSANIO
Sağol, bir şey mi istemiştin?

GOBBO
Bu benim oğlum efendim; yoksul bir çocukcağız.

LAUNCELOT
Yoksul bir çocukcağız değil efendim, varsıl Yahudi'nin adamı ve babamın da belirteceği gibi, ister ki...

GOBBO
Sizden, hani derler ya, büyük bir mazuratı var efendim; yanınızda çalışmak istiyor yani.

LAUNCELOT
Yani sözün kısası ve uzunu şu ki, ben Yahudi'nin hizmetindeyim ve babamın da belirteceği gibi niyetim şey...

GOBBO
Yüksek izninizle, saygıdeğer beyefendi hazretleri, oğlumla efendisi pek dostça geçiniyor sayılmazlar...

LAUNCELOT
Kısacası, gerçeğin ta kendisi şu ki, Yahudi bana haksızlık ettikten başka, ayrıca da, umarım yaşlı bir adam olan babamın da belirtimleyeceği gibi...

GOBBO
Siz beyefendi hazretleri yesin diye şurda birkaç kumru getirdim, isteğime gelince...

LAUNCELOT
Kısa kesecek olursak, şu namuslu ihtiyardan da beyefendi hazretlerinin birazdan öğreneceği gibi, işin ne münasebeti bana ait oluyor ve siz bana bakmayın, şu adamın ihtiyarlığına bakmayın, aslında bu zavallı adam, yani babam...

BASSANIO
İkiniz adına bir kişi konuşsun; ne istiyorsunuz?

LAUNCELOT
Size hizmet etmek.

GOBBO
İşte meselenin özürü [33] de burda efendim.

BASSANIO
(Launcelot'a)
Seni iyi tanıyorum; hadi bakalım işin oldu;
Efendin Shylock bugün benimle konuşurken
Senden de iyi söz etti; ancak,
Zengin bir Yahudi'nin hizmetinden
Benim gibi yoksul bir beyin hizmetine geçmek
Yükselme sayılır mı bilemem.

LAUNCELOT
Hani şu ünlü atasözü var ya, efendim Yahudi'yle sizin aranızda güzel paylaştırılmış: size "Tanrı'nın inayeti" ona da "yeterli" düşmüş. [34]

BASSANIO
İyi söyledin.
(Gobbo'ya)
Hadi baba, şimdi oğlunla birlikte gidin;
(Launcelot'a)
Eski efendine veda et, sonra da evime gel.
(Adamlarına)
Dikkat edin, ona vereceğiniz giysiler,
Ötekilere verdiğimizden daha şık olsun.

(Adamlar çıkar.)

LAUNCELOT
Hadi gir baba. Yoo, benden hizmetkâr olmaz. Kafamda dilim bile yok. Bakalım, *(Avcuna bakar)* yani İtalya'da kimde vardır

bundan daha iyi bir avuç içi: Kitap gibi okunuyor – talihim açık! Vay anasını, dümdüz bir hayat çizgisi! Şurda alacağım kadınlarla ilgili ufak bir nokta var. Ah, on beş karı da neymiş! On bir dulla dokuz kız ne getirir ki adama? [35] Sonra, üç defa boğulmaktan kurtuluyoruz; canımız kuştüyü yatağın ucunda sallanıyor. [36] Şurda bir iki ufak kaçamak var. Eh, eğer talih bir kadınsa, bu iş için ondan iyisi olamaz. Hadi baba, gel. Şu Yahudi'yle veda işini bitirelim.

(Launcelot ve Gobbo çıkar.)

BASSANIO

(Bir liste verir.)
Lütfen bunları unutma, olur mu Leonardo.
Burdaki her şeyi alıp yerleştirdikten sonra,
Hemen geri dön, çünkü bu gece,
En saydığım dostumla yemek yiyorum.
Hadi artık, durma.

LEONARDO

Oldu, elimden geleni yapacağım.

(Leonardo çıkarken, Gratiano girer.)

GRATIANO

Efendin nerde?

LEONARDO

İşte orda efendim, gidiyor.

(Çıkar.)

GRATIANO

Signior Bassanio!

BASSANIO

Gratiano!

GRATIANO

Senden bir iyilik isteyeceğim.

BASSANIO
Yaptım gitti.

GRATIANO
Sakın hayır deme. Seninle birlikte Belmont'a gelmek zorundayım.

BASSANIO
Zorundaysan gel. Ama bak, Gratiano,
Sen yol yordam bilmezsin, biraz yabanisindir;
Ağzından çıkanı da kulağın duymaz.
Bunlar aslında sana yakışır
Ve bizim gözümüzde kusur sayılmaz;
Ama seni tanımayanlar arasında aykırı kaçar.
Ne olur biraz gayret et de, taşkın ruhuna
Şöyle serin birkaç damla uysallık damlatıp sakinleştir.
Yoksa, senin çılgınca davranışların yüzünden,
Gittiğim yerde ben zarar görür
Ve umutlarımı yitirebilirim.

GRATIANO
Signior Bassanio, şimdi beni dinle:
Eğer akıllı uslu giyinmezsem,
Saygılı konuşmazsam, küfürü azaltmazsam,
Cebimde dua kitabı taşımazsam,
Ağır başlı görünmezsem,
Dahası, şükür duası edilirken,
Şapkamı çıkarıp, şöyle, gözlerimin önüne tutmazsam
Ve iç çekip "Amin," demezsem;
Ninesinin hoşuna gidecek her davranışı
İyi çalışmış biri gibi, (37)
Her türlü terbiye kuralına uymazsam
Bir daha hiçbir sözüme güvenme.

BASSANIO
İyi öyleyse, göreceğiz bakalım.

GRATIANO
Yalnız, bu gece hariç.
Bu gece yapacaklarımla ölçme sakın beni!

BASSANIO
Yoo, doğrusu yazık olur.
En keyifli kılığınla gelmelisin bence;
Dostlarımız eğlenmeye gelecek çünkü.
Neyse, hadi hoşça kal. Şimdi biraz işim var.

GRATIANO
Ben de Lorenzo ve öteki arkadaşlarla buluşacağım;
Ama yemek zamanı görüşürüz.
(Çıkarlar.)

Üçüncü Sahne

(Venedik'te bir sokak, Jessica ve Launcelot Gobbo girer.)

JESSICA
Babamı terk edip gideceğine üzüldüm.
Evimiz bir cehennem; ama sen, sevimli şeytan,
Sıkıntılı havayı biraz dağıtıyordun.
Neyse, hadi güle güle; al sana bir duka.
Bir de, Launcelot, akşam yemeğinde,
Yeni efendinin konuğu Lorenzo'yu göreceksin.
Ona şu mektubu ver, ama kimse görmesin.
Hadi artık, güle güle.
Babam seninle konuştuğumu görmesin.

LAUNCELOT
Elveda. Gözyaşı dökmekten dilimde kalmadı seda! Güzeller güzeli dinsiz, dünya tatlısı Yahudi, eğer bir Hıristiyan evladı yolu-

nu bulup seni almazsa ben de bir şey bilmiyorum. Ama elveda. Şu aptal damlaların selinde erkekliğim nerdeyse boğulacak hani. Elveda!

(Launcelot Gobbo çıkar.)

JESSICA

Güle güle sevgili Launcelot.
Ah, babamın evladıyım diye utanmak
Ne korkunç bir günah!
Ama, kızı olarak onun kanından gelme olsam da,
Davranışımda ona çekmiş değilim.
Oo Lorenzo, eğer sözünü tutarsan,
Son bulacak bu dertlerim,
Hem Hıristiyan olacağım, hem seni seven eşin.

(Çıkar.)

Dördüncü Sahne

(Venedik'te bir sokak. Gratiano, Lorenzo, Salerio ve Solanio girer.)

LORENZO

Yok canım, yemek vakti sıvışır,
Benim evde kılık değiştirir,
Bir saat içinde geri dönmüş oluruz.

GRATIANO

Yeterli hazırlık yapmadık ki daha.

SALERIO

Meşalecilerle de henüz konuşmadık.

SOLANIO

Doğru dürüst hazırlık yapılmazsa

Her şey berbat olur.
O zaman bu işe hiç kalkışmayalım daha iyi.

LORENZO
Saat daha dört bile değil;
Hazırlıklar için iki saatimiz var.
(Elinde bir mektupla Launcelot girer.)
Launcelot dostum, ne haberler var?

LAUNCELOT
Bir zahmet şunu yırtarsanız, belirtilmiş olabilir orda.

LORENZO
Bu eli tanıyorum. Vallahi kibar bir el bu!
Şu kağıttaki yazıyı yazan o zarif el yok mu,
Yazdığı kâğıttan bile beyazdır.

GRATIANO
Vay canına, aşk haberi ha!

LAUNCELOT
İzninizle efendim.

LORENZO
Nereye gidiyorsun?

LAUNCELOT
Şey, efendim, eski efendim Yahudi'yi, bu akşam yeni efendim Hıristiyan'ın evine yemeğe çağırmaya.

LORENZO
Dur bir dakika, al şunu. *(Para verir.)*
Sevgili Jessica'ya söyle,
Onu hayal kırıklığına uğratmayacağım.
Sakın başkası duymasın.
(Salerio ve Solanio'ya)
Haydi beyler,

Gidip bu geceki mask [38] için hazırlanın.
Ben bir meşaleci buldum bile.

SALERIO
O zaman ben de hemen gidiyorum.

SOLANIO
Ben de öyle.

LORENZO
Bir saat kadar sonra Gratiano'nun evinde buluşalım.

SALERIO
İyi fikir.

(Salerio ve Solanio çıkar.)

GRATIANO
Mektup güzel Jessica'dandı değil mi?

LORENZO
İyisi mi her şeyi anlatayım sana.
Onu babasının evinden nasıl almam gerektiğini,
Ne kadar altın ve mücevheri olduğunu,
Hangi uşağın giysilerini hazırladığını,
Hepsini bana kendisi söyledi.
Eğer babası Yahudi bir gün cennete giderse,
Sevgili kızının sayesinde gidecek;
Felaket filan da çıkamaz bu kızın yoluna; meğer ki,
Kız imansız bir Yahudi'nin kızı diye çıkacak olsun.
Hadi gidelim; giderken de oku bak bana yazdığını.
Benim meşalecim güzel Jessica olacak.

(Çıkarlar.)

Beşinci Sahne

(Venedik. Shylock'un evinin önü. Shylock ve eski hizmetkâr Launcelot girer.)

SHYLOCK

Pekâlâ, göreceksin.
İhtiyar Shylock'la Bassanio arasındaki farkı anlamada
Kendi gözlerin hakem olacak
(Jessica'ya seslenir.) Hey Jessica!
– Benim yanımda yaptığın gibi tıkınamayacaksın orda –
(Yine seslenir.) Hey Jessica!
– Yan gelip horlayarak giysi üstüne giysi eskitemeyeceksin –
(Yine seslenir.) Jessica, nerdesin?

LAUNCELOT

(O da seslenir.) Jessica, nerdesin?

SHYLOCK

Sana bağır diyen oldu mu? Ben sana bağır demedim.

LAUNCELOT

Siz sayın efendim bana hep, sana söylenmeden hiçbir şey yapmazsın, derdiniz de...

(Jessica girer.)

JESSICA

Beni mi çağırdınız? Ne istemiştiniz?

SHYLOCK

Akşama yemeğe davetliyim Jessica.
İşte anahtarlarım. Amma niye gideyim ki?
Beni sevdiklerinden çağırmadılar – yaltaklanıyorlar bana.
Ama yine de, nefretimi bilemek için bile olsa,
Gidip o savurgan Hıristiyan'ın yemeğini yiyeceğim.

Jessica kızım, evim sana emanet.
Hiç gitmek istemiyorum.
Başımda kötü bir şeyler dönüyor;
Dün gece de zaten rüyamda para torbaları gördüm.

LAUNCELOT

Ne olur gidin efendim. Genç efendim sizin teşhirinize [39] sevinecektir.

SHYLOCK

Ben de onunkine sevinirim.

LAUNCELOT

Ayrıca hep birlikte kotardılar işi. Bir mask seyredeceksiniz diyemem, ama seyredecek olursanız, demek ki geçen Kara Pazartesi [40] sabah altıda burnumdan boşuna kan boşanmamış, ki dört yıl önce de Paskalya öncesi ilk Çarşamba günü öğleden sonra boşanmıştı.

SHYLOCK

Ne, kostümlü eğlence mi var? Bana bak Jessica:
Kapılarımı kilitle; davulların gümbürtüsünü
Ve eğri boyunlu kavalların
O iğrenç cırtlak sesini duyarsan da,
Sakın pencere kafeslerine tırmanma;
Kafanı da sokağa uzatıp
O boyalı suratlı [41] şapşal Hıristiyanlara bakmaya kalkışma.
Evimin kulaklarını tıka;
Yani pencere kanatlarını diyorum.
Kof şaklabanlığın sesi
Benim ağırbaşlı evimden içeri girsin istemem.
Yakup'un değneği adına yemin ederim,
Bugün hiç öyle yiyip içesim yok;
Ama yine de gideceğim.
Hadi sen önden git, geleceğimi söyle.

LAUNCELOT
Ben önden gidiyorum efendim.
(Jessica'ya fısıldar) Hanımefendi,
Pencereden bakar olun;
Buraya bir Hıristiyan gelecek,
Yahudi kızı bir göz atsa değecek.

(Çıkar.)

SHYLOCK
Ne diyor Hagar'ın dölü o serseri ha? (42)

JESSICA
Hiç, "Elveda Hanımefendi," dedi o kadar.

SHYLOCK
Yüreği oldukça yufka bu sapşalın, ama çok obur.
İşini salyangoz hızıyla yapıyor;
Günboyu da yaban kedisinden çok uyuyor. (43)
Aylakları barındırmam ben evimde;
Onu da bu yüzden gönderiyorum;
Gitsin de, o adamın aldığı borç parayı
Saçıp savurmasına yardım etsin diye.
Hadi bakalım Jessica, içeri.
Bakarsın hemen dönerim.
Dediğim gibi yap; kapıları içerden kilitle.
Ne demişler: İşini sağlam bırakan sağlam bulur;
Bu söz de tutumlu kafalarda hiç bayatlamadan kalır.

(Çıkar.)

JESSICA
Elveda; talihim açık mı, bakacağız.
Açıksa, ben bir baba kaybettim, sen de bir kız.

(Çıkar.)

Altıncı Sahne

(Aynı yer. Eğlence için "kostümlü" olarak Gratiano ve Salerio girer.)

GRATIANO
Lorenzo bize, bu balkonun altında bekleyin demişti.

SALERIO
Saati de nerdeyse geçti.

GRATIANO
Saatini geçirmesine şaştım;
Benim bildiğim, âşıklar saatin önünde koşar hep.

SALERIO
Hem de nasıl: Eğer kurulu ilişkileri korumaya değil,
Yeni aşk sözleşmeleri mühürlemeye gidiyorlarsa,
On kat hızlı uçar Venüs'ün kumruları. (44)

GRATIANO
Hep böyledir bu iş.
Ziyafete otururken sahip olduğu iştah
Ziyafet sonunda kimde kalır?
Hangi at, o zorla öğrendiği adımları, daha sonra,
İlk günlerin tükenmez şevkiyle atar? (45)
İnsanlar her şeyi
Yakalamaktan çok, kovalamaktan zevk alırlar.
Baştan aşağı takıp takıştırmış bir tekne düşün;
Nasıl gamsız bir delikanlı ya da savurgan evlat (46) gibi,
Onu kucaklayan, okşayan hoppa rüzgârın eşliğinde
Açılır demirli durduğu koydan!
Nasıl da, yine savurgan evlat gibi,
Kaburgaları göçmüş, yelkenleri paçavraya dönmüş,
Hoppa rüzgârın elinde cılızlaşmış, silkelenmiş,

Süklüm püklüm döner geri!

(Lorenzo girer.)

SALERIO

Bak Lorenzo geliyor. Sonra gene konuşuruz bunu.

LORENZO

Sevgili dostlar, geç kaldığım için kusura bakmayın.
Ben değilim sizi bekleten, benim işlerim.
Siz de bir gün eş hırsızı rolüne çıkarsanız,
İstediğiniz kadar bekleme sırası bana gelir.
Gelin, Yahudi babam burda oturuyor. Hey, kimse var mı?

(Jessica, oğlan çocuğu kalığında pencereye çıkar.)

JESSICA

Kim o? Yemin ederim sesin bana yabancı değil,
Ama söyle de emin olayım.

LORENZO

Lorenzo ve senin aşkın.

JESSICA

Lorenzo sahiden ve benim aşkım gerçekten.
Başka kimseyi sevemem böyle çünkü.
Şimdi artık, senin miyim, değil miyim,
Bilecek biri varsa o da sensin.

LORENZO

Tanrı ve senin düşüncelerin şahittir ki benimsin.

JESSICA

Hadi, tut şu kutuyu; zahmetine değer.
İyi ki vakit gece de beni göremiyorsun,
Kılığımdan çok utanıyorum çünkü.
Neyse ki aşkın gözü kördür ve âşıklar,
Birbirlerinin ufak tefek kusurlarını görmezler.
Çünkü öyle olmasaydı,

Kupid [47] bile beni böyle oğlan kılığında görse
Utancından kıpkırmızı kesilirdi.

LORENZO
İn aşağı; benim meşale taşıyıcım olacaksın.

JESSICA
Ne! Ayıplarıma mum ışığı mı tutacağım yani?
Zaten hepsi yeterince ortada ve ışıldıyor.
Bu görev her şeyi açığa vurur, sevgilim,
Oysa ben gizli kalmak zorundayım.

LORENZO
Bu şirin oğlan çocuğu kılığıyla
Öylesin zaten tatlım.
Ama hadi gel hemen;
Çünkü sırrımızı saklayan gece
Kaçıp gidiyor nerdeyse;
Hem Bassanio'nun şölenine de bekliyorlar bizi.

JESSICA
Kapıları kilitleyip
Biraz daha altın takayım,
Hemen geliyorum.

(Pencereden çekilir.)

GRATIANO
Başlığım hakkı için, [48]
Yahudi filan değil bu kız;
Üstelik soylu bir hanım.

LORENZO
Onu yürekten sevmiyorsam ne istersen de bana.
Akıl dersen onda, bilebildiğim kadarıyla;
Güzellik dersen onda, görebildiğim kadarıyla;
Sadakat dersen onda, kanıtlarıyla ortada.

İşte bunun için,
Onu hep olduğu gibi saklayacağım gönlümde:
Akıllı, güzel ve sadakatli bir hanım olarak.

(Jessica girer.)

Ah, geldin mi? Hadi beyler, gidelim;
Eğlencede bizi bekliyor dostlarımız.

(Lorenzo, Jessica ve Salerio çıkar. Gratiano çıkarken Antonio girer.)

ANTONIO
Kim var orda?

GRATIANO
Signior Antonio?

ANTONIO
Ayıp ayıp Gratiano, ötekiler nerde?
Saat dokuz oldu; arkadaşların hepsi sizi bekliyor.
Kostümlü eğlence yok bu gece.
Rüzgâr döndü: Bassanio birazdan yola çıkacak.
Seni aramaya yirmi kişi gönderdim.

GRATIANO
Sevindim bu işe. Bu gece yelken açıp
Yola çıkmaktan daha zevkli bir şey düşünemiyorum şimdi.

(Çıkarlar.)

Yedinci Sahne

(Belmont. Portia'nın evinde bir oda. Borazanlar. Portia, Fas Prensi ve her iki tarafın maiyeti girer.)

PORTIA *(Hizmetkârlardan birine)*
Hadi git, perdeleri çek

Ve sandıkları bu soylu Prens'e göster.
(Fas Prensi'ne)
Şimdi seçiminizi yapın.

FAS PRENSİ
Birincisi altından, üstünde de şöyle yazıyor:
"Beni seçen, çok kişinin istediğini kazanacak."
İkincisi gümüşten ve şu söz var üstünde:
"Beni seçen, neye layıksa onu elde edecek."
Üçüncüsü kasvetli kurşundan; dosdoğru uyarıyor:
"Beni seçen, nesi varsa verip gözden çıkarmalı."
Doğru seçim yaptığım nerden belli olacak?

PORTIA
Sandıklardan birinde benim resmim var Prens.
O sandığı seçerseniz sizinim.

FAS PRENSİ
Bir Tanrı yardım etse de karar verebilsem bari.
Dur bakalım; şu yazıları,
Sondan başlayıp bir daha inceleyelim.
Şu kurşun sandık ne diyor?
"Beni seçen, nesi varsa verip gözden çıkarmalı."
Vermeli mi? Ne için? Kurşun için mi?
Kurşun için mi gözden çıkarmalı?
Bu sandıkta tehlike var!
Her şeyini gözden çıkaracak kişi,
Karşılığında iyi bir çıkar bekler.
Altından bir kafa
Böyle değersiz şeylere tenezzül etmez.
O halde, kurşun için ne bir şey veririm,
Ne de gözden çıkarırım.
O bakir rengiyle [49] gümüş ne diyor acaba?
"Beni seçen, neye layıksa onu elde edecek."
Neye layıksa ha! Burda dur bakalım Fas Prensi

Ve kendi değerini şöyle tarafsızca bir tart.
Kendine kendi biçtiğin değerle,
Yeterince şeye layıksın; ama bu "yeterince",
Şu hanımefendiyi içine almıyor olabilir.
Yine de, kendi değerimden kuşkuya kapılmak
Zayıf bir davranışla kendimi küçümsemek olur.
Neye layıksam öyle mi?
Tabii ya, hanımefendi bu!
Soyum uygun düşüyor; malım mülküm dersen öyle;
Erdemlerim, görgüm ve terbiyem yine öyle.
Ama her şeyden önce, aşkımla layığım ona.
Artık daha ileri geçmeyip burda seçmek var.
Şu altın kabartma söze de bir daha bakalım:
"Beni seçen, çok kişinin istediğini kazanacak."
Elbette ya, hanımefendi bu!
Bütün dünya onun peşinde.
Yeryüzünün dört köşesinden bu kutsal türbeye,
Bu yaşayan, soluk alan evliyaya
Yüz sürmeye geliyor herkes.
Hyrcania (50) çölleri
Ve geniş Arabistan'ın engin bozkırları,
Güzel Portia'yı görmeye gelen prensler için
İşlek birer anayol oldu.
Denizler krallığının hırsla yukarı kalkmış,
Ağzından göklere salyalar saçan başı bile
Bu yabancı ruhlara (51) engel olamıyor.
Dere geçer gibi aşıp geliyorlar denizleri.
Portia'nın göksel resmi bu üç sandıktan birinde.
Kurşunun içinde olabilir mi?
Böyle adi bir şeyi düşünmek bile
Lanetlenmeye yeter.
Sanki karanlık mezardaymış gibi,
Onun mumlu kefeninin çevresinde (52)

Böyle kaba bir maden! Olacak iş değil!
Peki o resim, değeri saf altından on kat düşük olan
Gümüş duvarlar arasına kapatılmış olabilir mi?
Ah günahkâr düşünce!
Böylesine değerli bir taşın
Altından daha kötü bir maden içine oturduğu
Hiç görülmüş mü?
Evet, İngilizlerin bir parası var;
Üzerine de altından bir melek resmi koymuşlar.
Ama o yalnızca bir kabartma.
Oysa burda, altından bir yatakta,
Meleğin ta kendisi yatıyor. Verin anahtarı bana.
İşte seçimimi yapıyor
Ve şansım açık olsun diyorum.

PORTIA
O halde alın Prens.
Eğer resmim ordaysa, ben de sizinim.

(Fas Prensi altın sandığı açar.)

FAS PRENSİ
Hay Allah kahretsin! Bu da ne!
Bir kurukafa! Göz boşluğunda da
Dürülmüş bir kâğıt var. Okuyalım şunu.

"Her parıldayanı altın sanma;
Kim söylese de bunu, sakın inanma.
Az değil, dış görünüşüme kanan
Ve aldanıp sonunda canından olan.
Yaldızlı mezar görünce gözün kamaşır;
Bilmezsin ki içinde kurtlar kaynaşır.
Aklın da olsaydı eğer, yüreğin olduğunca;
Kafaca yaşlı olsaydın, bedence genç olsan da,
Dürülmüş bulmazdın bu cevabı karşında.
Umudun soğudu artık, hadi sana elveda."

(Kendi kendine)
Hem de nasıl soğudu, boşa gitti tüm çaba;
Sıcağa elveda o halde ve ayaza merhaba.
Portia, hoşça kal; kısa kes diyor vedayı yüreğimin sızısı;
Kaybetmişse eğer insan, ona yakışanı da böylesi.

(Maiyetiyle birlikte çıkar.)

PORTIA
Efendice bir ayrılış.
(Hizmetkâra)
Perdeleri kapa, hadi.
Onun gibi kim varsa seçimi de aynı olsun!

(Çıkarlar.)

Sekizinci Sahne

(Venedik'te bir sokak. Salerio ve Solanio girer.)

SALERIO
Yahu ben Bassanio'nun yelken açtığını gördüm.
Gratiano da onunla birlikte gitti.
Ama bence Lorenzo o gemide kesin yoktu.

SOLANIO
Alçak Yahudi çığlık çığlığa Dükü kaldırmış;
Birlikte Bassanio'nun gemisini aramaya gitmişler.

SALERIO
Geç kalmışlar; gemi yelken açmış bile.
Ama orada birisi Düke bilgi vermiş:
Lorenzo'yla sevgilisi Jessica,
Bir gondolda birlikte görüldü demiş.
Ayrıca Antonio da Düke güvence vermiş:
Bassanio'yla birlikte onun gemisinde de değillermiş.

SOLANIO

Hayatımda hiç, o köpek Yahudi'nin sokaklarda attığı kadar
Acayip, tüyler ürpertici, durmadan değişen,
Şaşkın bir çığlık duymamıştım.
"Kızım! Ah dukalarım! Vah kızım!
Hıristiyanla kaçmış! Ah benim Hıristiyan dukalarım.
Adalet! Kanun! Dukalarım ve kızım!
Bir mühürlü torba dolusu, iki mühürlü torba dolusu duka;
Çifte duka; kızım çaldı benden!
Hele mücevherler! İki taş; iki koca değerli taş,
Kızım çaldı benden! Adalet! Bulun o kızı!
Taşlar onun üstünde; dukalar da!"

SALERIO

Venedik'te ne kadar çocuk varsa Yahudi'nin peşine düşmüş;
"Taşlarım, kızım, dukalarım," diye haykırıyorlar.

SOLANIO

Bizim Antonio ödeme gününü aksatmasa iyi olur;
Yoksa bedelini fena öder.

SALERIO

Doğru, iyi aklına geldi.
Dün bir Fransızla konuşuyordum;
Bana dedi ki,
Fransızlarla İngilizleri ayıran dar denizlerde,
Bizim ülkeye ait yüklü bir tekne felakete uğramış.
Bunu duyduğum anda Antonio'yu düşündüm
Ve içimden, inşallah onunki değildir dedim.

SOLANIO

Bence duyduklarını Antonio'ya söylesen iyi olur;
Ama birden söyleme de sarsılmasın.

SALERIO

Yeryüzünde ondan daha iyi bir insan yoktur.

Bassanio'yla Antonio'nun ayrılışını gördüm.
Bassanio bir an önce döneceğini söyledi;
Antonio'nun cevabıysa şu oldu: "Hiç gerek yok,
Benim için işini aceleye getirme Bassanio.
Bırak zaman yeterince olgunlaşsın.
Yahudi'yle benim aramdaki sözleşmeye gelince;
Sevda dolu kafana hiç sokma bunu.
Eğlenmene bak; aklın yalnızca gönül işinde,
Oralara uygun düşen, sana yakışan
Aşk oyunlarında olsun."
Tam bunu söylerken gözleri yaşla doldu;
Başını çevirdi ve elini arkasına uzatarak,
Son derece heyecanlı ve duygulu bir hareketle
Bassanio'nun elini sıktı ve sonra da ayrıldılar.

SOLANIO
Sanırım dünyayı Bassanio var diye seviyor.
Hadi yahu, gel de gidip onu bulalım;
İyice dertlenip hüzünlenmiştir şimdi;
Biraz eğlendirip canlandıralım.

SALERIO
Öyle yapalım.

(Çıkarlar.)

Dokuzuncu Sahne

(Belmont. Portia'nın evinde bir oda. Nerissa ve bir Hizmetkâr girer.)

NERISSA
Hadi çabuk, ne olur, çek perdeyi hemen.
Arragon Prensi yeminini etti
Ve seçimini yapmak için gelmek üzere.

(Borazanlar. Maiyetiyle birlikte Arragon Prensi ve Portia girer.)

PORTIA
İşte sandıklar orda, soylu Prens.
İçinde bulunduğum sandığı seçerseniz,
Düğün törenlerimiz hemen başlayacak.
Ama yanılırsanız Lordum,
Hiçbir şey söylemeden,
Derhal buradan gitmelisiniz.

ARRAGON
Üç şeyi gözetmeye and içtim:
Birincisi, hangi sandığı seçtiğimi
Kimseye söylemeyeceğim.
İkincisi, eğer doğru sandığı bulamazsam,
Evlenme niyetiyle hiçbir kıza yaklaşmayacağım.
Son olarak da, şansım yaver gitmezse,
Derhal sizden ayrılıp gideceğim.

PORTIA
Şu değersiz varlığım için
Bunca şeyi göze alıp gelen herkes
Aynı koşullarla and içiyor.

ARRAGON
O halde ben de hazırım artık.
(Sandıklara döner)
Dilerim şimdi bahtım açık,
Gönlümdeki umut gerçek olur!
Altın, gümüş ve adi kurşun.
"Beni seçen, nesi varsa verip gözden çıkarmalı."
Bir şeyimi verip gözden çıkarmam için
Daha güzel olman gerek.
Altın sandık ne diyor? Evet, bakalım.
"Beni seçen, çok kişinin istediğini elde eder."
Çok kişinin istediği

– Bu "çok"la kastedilen kim acaba?
Herhalde, içeri bir göz atmayı akıl etmeden,
Her türlü havaya ve tehlikeye açık,
En korunmasız dış duvara yuva yapan
Şehir kırlangıcı gibi,
Görünüşe bakıp seçim yapan,
Şaşkın gözün gördüğünden ötesine aklı ermeyen
Aptal kalabalık olsa gerek.
Çoğu insanın istediğini seçmem ben;
Çünkü sıradan insanlar gibi davranmak,
Barbar kitlelerin yaptığını yapmak bana göre değil.
Öyleyse, sen ey gümüşten hazine sandığı,
Bir daha söyle şu sözünü bana:
"Beni seçen, neye layıksa onu elde eder."
Güzel söz doğrusu. Öyle ya,
Kaderi kim aldatabilir?
Erdemin damgası olmaksızın
Şerefli olmak mümkün mü?
Kimse hak etmediği onuru taşımaya yeltenmesin!
Ah keşke mal mülk, unvan, mevki gibi şeyler
Yalan dolanla, yolsuzlukla kazanılmasa da,
O yüce onuru taşıma hakkı
Erdemli kişinin olsa yalnızca.
Şimdi başı açık duran kaç kişi
Örterdi başını o zaman kimbilir; (53)
Buyruk veren kaç kişi buyruk alırdı.
Gerçek onur tohumu seçilip ayıklansa,
Kimbilir içinden kaç kaba köylü çıkardı;
Zamanın sapı samanı arasından
Kimbilir ne kadar onur toplanır
Ve ışıldamaya başlardı! (54)
Evet, şimdi seçim yapma zamanı geldi.
"Beni seçen, neye layıksa onu elde eder."

Layık olduğuma inanıyorum.
Verin bunun anahtarını,
Kısmetim neyse çıksın ortaya artık.

(Gümüş sandığı açar.)

PORTIA

(Kendi kendine)
Sandıktakini görünce biraz fazla duraksadın.

ARRAGON

Bu da ne? Şaşkın bakışlı bir soytarı resmi!
Bir kâğıt tomarı uzatıyor bana. Okuyalım.
Portia nerde, sen nerde!
Kendime layık gördüğüm nerde, bulduğum nerde!
"Beni seçen, neye layıksa onu elde edecek."
Bir soytarı kellesi mi hak ettim yani?
Ödülüm bu mu? Bu kadarına mı layığım?

PORTIA

Hata yapmak ayrı iş, yargılamak ayrı iştir;
Özünde karşıt eylemlerdir bunlar. (55)

ARRAGON

(Dürülmüş kâğıdı açar.)
Bu da ne?

Yedi kez ateşte sınandı bu gümüş en az, (56)
Yedi kez sınanmamış karar da hatasız olmaz.
Kimi insan hep gölgeleri kucaklar durur;
Sonunda senin gibi mutluluğun gölgesini bulur.
Dışı gümüş kaplı soytarı boldur dışarda;
Anlaşılan bir tanesi de işte şimdi burda.
Yatağını hangi eşle paylaşsan da sen,
Bil ki her zaman ben olacağım kellen.
Hadi uğurlar olsun sana;
Artık hiç bakma arkana.

Ben burada durdukça,
Aptallığım artacak galiba.
Tek budala kafayla gelmiştim kur yapmaya
İkisiyle birden dönüyorum şimdi geriye.
(Portia'ya)
Elveda tatlı bayan, yeminimi tutacağım;
Derdimi ömür boyu içime atacağım.

(Maiyetiyle birlikte çıkar.)

PORTIA
İşte mum da pervaneyi böyle yakar.
Ah bu kendini beğenmiş budalalar!
Hem koşa koşa seçim yapmaya gelirler,
Hem akılları ancak yanlış seçimi yapmaya yeter.

NERISSA
Eskiler boşuna dememiş elbette,
"Asılmayla evlenme kısmet işidir," diye.

PORTIA
Hadi kapat perdeyi Nerissa.

(Haberci girer.)

HABERCİ
Hanımefendi nerde?

PORTIA
Burda. Lordumun dileği nedir?

HABERCİ
Bayan, Venedikli bir genç geldi, kapıda bekliyor.
Efendisinin yaklaştığını haber vermeye gelmiş;
Selam ve saygılar yanında,
Gönülden kopma armağanlar getirmiş size.
İşine bu kadar uygun aşk elçisi hiç görmemiştim.
Yaklaşan yazın bolluğunu müjdeleyen bir Nisan günü bile,

Mahmuz vurup önden gelen ve efendisinin haberini getiren
Bu adam kadar sevimli olmamıştır.

PORTIA

Aman aman, yeter bu kadar.
Adamı överken öyle bayram havasına girdin ki,
Birazdan senin akraban çıkıverirse hiç şaşmam.
Hadi gel Nerissa. Şu haşarı Kupid'in,
Kibar habercisini görmek için sabırsızlanıyorum.

NERISSA

Ey Aşk Tanrısı, Bassanio olsun gelen, ne olur!

(Çıkarlar.)

ÜÇÜNCÜ PERDE

Birinci Sahne

(Venedik'te bir sokak. Solanio ve Salerio girer.)

SOLANIO
Peki Rialto'dan haber var mı?

SALERIO
Bilmem, hâlâ aynı söylenti dolaşıyor: Antonio'nun mal yüklü bir gemisi dar denizlerde [57] batmış. Galiba o Goodwins dedikleri sığ ve çok tehlikeli yerde. Söylenenlere bakılırsa, bir sürü azman gemi leşi aynı yerde kumların içinde yatıyormuş – Tabii, Dedikodu Teyze'nin sözüne ne kadar güvenilirse!

SOLANIO
İnşallah o da, zencefil çiğneyip [58] komşularına hep üçüncü kocasının ölümüne nasıl ağladığı masalını anlatan dedikoducu karı gibi yalancıdır. Ancak, işin doğrusu, lafı fazla dolaştırmadan ve konuyu uzatmadan söylemek gerekirse, sevgili Antonio, şerefli Antonio – ah, onun adının yanına yakışır bir sıfat bulamıyor insan –

SALERIO
Hadi, noktayı koy artık.

SOLANIO
Ha, ne dedin? Ha evet, sonuç olarak gemiyi kaybetmiş.

SALERIO
İnşallah bu kayıplarının sonuncusu olur.

SOLANIO

Şeytan araya girmeden hemen "Amin" diyeyim bu söze, çünkü işte kendisi Yahudi kılığında geliyor.

(Shylock girer.)

O merhaba Shylock! Tüccarlarda ne haberler var?

SHYLOCK

Kızımın kaçtığını biliyordunuz, hem de herkesten, herkesten iyi biliyordunuz.

SALERIO

Evet doğru. Ben kendi hesabıma, onu uçuran kanatları yapan terziyi tanırım.

SOLANIO

Shylock da kendi hesabına kuşun uçmaya hazır olduğunu biliyordu; zamanı geldi mi analarının yanında kalmazlar artık.

SHYLOCK

Lanetlendiğinde onun da yanına kalmayacak yaptığı.

SALERIO

Orası kesin – eğer yargıcı Şeytan olursa.

SHYLOCK

Kendi etim ve kanım bana isyan etsin!

SOLANIO

Vay vay, seni ihtiyar leş yığını! Demek seninki baş kaldırıyor ha! (59)

SHYLOCK

Kızım, benim etim ve kanım diyorum.

SALERIO

Senin etinle onunki arasındaki fark, kara kehribarla fildişi arasındaki farkdan fazladır; kanlarınız arasındaki fark da, kırmızı

şarapla beyaz Ren şarabı arasındaki farktan fazladır. Neyse, söylesene, Antonio'nun denizde hiç kaybı olmuş mu, olmamış mı?

SHYLOCK

Bir yanlış hesap da orda yaptım – parasını saçıp savurmuş, meteliksiz kalmış biri o. Bir zamanlar borsaya gelirken cakasından geçilmezdi; şimdi Rialto'da kafasını çıkaramıyor sefil herif. Sözleşmesine baksın o! Bana "tefeci" demesini bilirdi. Sözleşmesine baksın o! Sırf Hıristiyan kibarlığı olsun diye borç para vermesini bilirdi. O sözleşmesine baksın.

SALERIO

Ne olmuş yani, borcunu zamanında ödeyemezse, etini alacak değilsin herhalde. Ne işe yarar ki bu?

SHYLOCK

Balık tutmaya yarar. Kimseyi doyurmasa bile, alacağım intikamı doyurur. Beni aşağıladı, yarım milyondan etti, zararlarıma güldü, kazancımla alay etti, halkımı hor gördü, işlerimi köstekledi, dostlarımı soğuttu, düşmanlarımı kızıştırdı – neden yaptı bunları peki? Ben Yahudiyim de ondan. Yahudi'nin gözü yok mu? Yahudi'nin elleri yok mu; organları, boy posu, duyuları, duyguları, heyecanı yok mu? Aynı yiyecekle beslenmiyor mu, aynı silahla yaralanmıyor mu, aynı hastalıklara yakalanmıyor mu, aynı yollarla iyileşmiyor mu, aynı kışın ve yazın üşüyüp ısınmıyor mu? Farkı ne Hıristiyan insandan? Etimizi kesince bizim de kanımız akmaz mı? Gıdıklanınca gülmez miyiz? Zehirlenirsek ölmez miyiz? Peki ya bize haksızlık ederseniz öcümüzü almaz mıyız? Her şeyde size benzediğimize göre, bunda da benzeyeceğiz tabii. Yahudi Hıristiyan'a haksızlık edince, karşılığında göreceği iyilik ne? İntikam! Hıristiyan Yahudi'ye haksızlık ederse, Hıristiyan örneğine göre karşılığı ne olmalı? İntikam tabii! Hainlik etmesini sizden öğrendim, yine size uygulayacağım. Bu işi sizden çok daha iyi yapacağıma da güvenebilirsiniz.

(Antonio'nun bir adamı girer.)

ADAM

Baylar, efendim Antonio evinde ve ikinizle de görüşmek ister.

SALERIO

Biz de her yerde onu arıyoruz.

(Tubal girer.)

SOLANIO

İşte kavimden biri daha geliyor. Bunlar gibi bir üçüncüsü daha bulunamazdı doğrusu; meğer ki Şeytan'ın kendisi Yahudi olsun.

(Solanio, Salerio ve Adam çıkar.)

SHYLOCK

Hey, nasıl gidiyor Tubal? Cenova'dan haber var mı? Kızımı buldun mu?

TUBAL

Sık sık ondan söz edildiğini duydum, ama bulamıyorum.

SHYLOCK

Yaa, işte, işte, işte, işte! Frankfurt'ta bana iki bin dukaya mal olan elmas gitti. Bugüne dek lanet, halkımızın üstüne inmemişti [60]. Şu ana kadar hissetmemiştim onu. Hem de iki bin duka ve öteki değerli, çok değerli mücevherler. Keşke kızımın ölüsü şimdi ayaklarımın dibinde yatıyor olsaydı da mücevherler de kulaklarında olsaydı! Keşke ayaklarımın dibinde, tabutun içinde yatsaydı da dukalar da tabutta olsaydı! Hiç haber yok mu onlardan? Yaa, demek öyle! Kimbilir ararken kaç para harcadınız! Zarar üstüne zarar. Hırsız alacağını alıp gittiği gibi, bir o kadar da hırsızı bulmak için harcıyorsun. Üstelik sonuç bir hiç: Ne intikam var ortada ne de bir uğursuzluk; benim tepemde gezen hariç tabii! Kendi ağzımdan çıkan dışında ne bir hıçkırık var, ne de kendi döktüklerim dışında bir damla gözyaşı.

TUBAL

Başkalarının başına da uğursuzluk gelebilir ama. Cenova'da duyduğuma göre Antonio'nun...

SHYLOCK

Ne, ne, ne? Uğursuzluk mu, uğursuzluk mu?

TUBAL

Trablus'tan gelen bir gemisi batmış.

SHYLOCK

Şükür Tanrı'ya, Şükür Tanrı'ya! Doğru mu bu, doğru mu?

TUBAL

Batan gemiden kurtulan birkaç gemiciyle konuştum.

SHYLOCK

Sana teşekkür ederim, iyi yürekli Tubal. İyi haber bu, iyi haber! Ha ha! Cenova'da duydun ha?

TUBAL

Duyduğum kadarıyla kızın Cenova'da bir gecede seksen duka harcamış.

SHYLOCK

Yüreğime hançer batırdın şimdi. Altınlarıma elveda artık. Bir oturuşta seksen duka, seksen duka!

TUBAL

Venedik'te Antonio'nun alacaklılarından bazılarını gördüm: Kesin iflas eder diye yemin ediyorlar.

SHYLOCK

Çok sevindim bu işe. Yakasını bırakmayacağım; işkence edeceğim ona. Sevindim bu işe.

TUBAL

Bu adamlardan biri bana bir yüzük gösterdi: Bir maymun karşılığı senin kızından almış.

SHYLOCK

Allah belasını versin! İşkence yapıyorsun bana Tubal. O benim firuze yüzüğümdü. Bekârlığımda Leah'dan (61) gelmişti bana. Bir orman dolusu maymuna vermezdim onu.

TUBAL
Ama Antonio'nun işi kesin bitmiş.

SHYLOCK
Öyle ya, bu doğru, çok doğru bu. Hadi Tubal, git bana on beş günlüğüne bir memur tut. (62) Borcunu ödeyemezse yüreğini alırım. Venedik'te Antonio'dan bir kurtulduk mu, dilediğim pazarlığı yapmak bana kalır artık. Hadi Tubal, sonra da sinagogumuzda buluşalım. Hadi dostum Tubal, yürü; bizim sinagogda Tubal.

(Çıkarlar.)

İkinci Sahne

(Belmont. Portia'nın evinde bir oda. Bassanio, Portia, Gratiano, Nerissa maiyetleriyle birlikte girer.)

PORTIA
Ne olur dur biraz; seçimini yapmadan önce
Bekle birkaç gün; çünkü yanlış sandığı seçtiğin anda,
Kavuşamayız artık. Onun için bekle biraz.
İçimden bir ses (ama aşk değil)
Seni kaybetmek istemediğimi söylüyor bana
Ve sen de bilirsin ki, nefret söyletmez böyle şeyi.
Belki de beni iyi anlamamışsındır diye
– Oysa bir genç kızın ağzı var dili yoktur –
Seçimini yapmaya kalkışmadan önce,
Seni burda bir iki ay tutmak isterdim.
Doğru seçim yapmasını da öğretebilirdim sana,
Ama o zaman yeminimi bozmuş olurum.
Bunu da asla yapamam. Beni bulamayabilirsin yani.
Ama öyle yaparsan, "keşke bozsaydım yeminimi,"
Dedirtir ve günah işletirsin bana.

Ah o bakışların yok mu! Başımı döndürdü,
İkiye ayırdı beni böyle:
Bir yarım senin, öteki yarım senin
– "Kendimin" diyecektim; ama benimse senin demek;
O halde hepsi senin.
Ah, öyle hain ki şu yaşam,
İnsanı haklarından demir parmaklıkla ayırıyor!
İşte böyle, hem seninim, hem değil.
Korktuğum çıkarsa, kader gitsin cehenneme, ben değil.
Çok fazla konuştum; ama zamanı yavaşlatmak için,
Onu idare edip uzatmak için yaptım;
Sırf seçimin biraz geciksin diye.

BASSANIO

Bırak seçeyim; çünkü böyle,
İşkence çarkı üzerinde yaşıyorum.

PORTIA

İşkence çarkında mı Bassanio? İtiraf et öyleyse,
Nasıl bir ihanet karıştı aşkına?

BASSANIO

Kuşku denen o çirkin ihanet yalnızca:
Beni ürkütüp aşkımın tadını çıkarmamı engelliyor.
Karla ateş ne kadar dost olabilirse,
İhanetle aşk da o kadar dost olabilir.

PORTIA

Öyle mi? Ama yazık ki işkence çarkında konuşuyorsun;
Orda da insan zorlandı mı her şeyi söyler.

BASSANIO

Canımı bağışla, gerçeği itiraf edeyim.

PORTIA

Peki o halde; itiraf et, canın bağışlansın.

BASSANIO

"Aşkım bağışlansın," diyecektim ben de itirafımda.
Ah, bundan zevkli işkence olur mu:
Kurtuluş için ipucunu, işkencecimin kendisi veriyor.
Ama artık şu sandıklardaki kaderimle yüzleşmeliyim.

PORTIA

Hadi öyleyse! İçlerinden birinde ben varım.
Eğer beni seviyorsan, hangi sandıktayım bileceksin.
Nerissa ve sizler, şöyle kenarda durun.
Müzik çalsın o seçimini yaparken;
Çünkü kaybederse, sonu kuğularınki gibi olacak:
Müzik eşliğinde solup gidecek. (63)
Benim gözlerimse, onun yüzdüğü dere,
İçi suyla dolu ölüm döşeği olacak
– diyeyim de bari, benzetme tamamlansın.
Peki ya kazanırsa, o zaman ne olacak bu müzik?
O zaman da, yeni taç giymiş hükümdarın önünde
Sadık bendeler eğilirken çalan borazanlar oluverir.
Ya da, gün ışırken rüya gören güveyin
Kulaklarından içeri sokulup
Onu düğüne çağıran tatlı sesler olur.
İşte gidiyor. Genç Alkides,
Uluyan Troya'nın deniz canavarına sunduğu
Bakire kurbanı kurtarırken (64) ne kadar vakur idiyse,
En az o kadar vakur Bassanio da ve çok daha sevgi dolu.
Şimdi o kurban benim; kenarda duranlar da
Çanakkaleli kadınlar; gözleri yaşla dolu,
İşin sonunu görmek için bekleşiyorlar.
Haydi Herkül! Sen yaşarsan ben de yaşarım.
Bu kavgayı ben, çatışmanın içindeki senden
Çok daha derin bir heyecanla izliyorum.

(Müzik. Bassanio kutuları incelerken, aşağıdaki şarkı duyulur.)

Söyle bana, nerde yetişir Sevda: (65)
Gönülde mi, hayalde mi?
Nasıl doğar, neyle beslenir?

Koro: Söyle, söyle.

Gözlerde başlar önce Sevda,
Bakışlarla beslenir ve bir anda
Ölür kalır kendi beşiğinde.
Hadi çan çalalım ardından;
Hep birlikte: dan dan, dan dan!

Koro: *Dan dan, dan dan.*

BASSANIO

Dış görünüş bazen hiç de yansıtmaz gerçeği;
Oysa dünya hep gösterişe kanmıştır.
Adaleti alalım: Duruşma sırasında,
Şöyle zarif sözlerle terbiye edilip sunulsa,
Gizlenmeyecek kötülük, örtülemeyecek yolsuzluk var mı?
Dinde, her zaman ortaya çıkan yanlış görüşleri,
Saçmalıkları düşünün:
Bunların içinde bir tane var mı ki,
Bilgiç'in biri çıkıp da
Kutsal kitapların birinde ona dayanak bulmasın,
Allı pullu sözlerle akla yakın göstermesin.
Ne denli katıksız olursa olsun,
Dışardan bakıldığında iyi yanı bulunmayacak
Kötülük yoktur yeryüzünde.
Yürekleri kum tepelerindeki basamaklar kadar sahte
Kimbilir kaç ödleğin suratında
Herkül'le çatık kaşlı Mars'ın sakalını görürsünüz; (66)
İçlerine bakın, ciğerleri sütbeyazdır. (67)
Uzattıkları o sözüm ona yiğitlik çıkıntısıyla
Bahadır olduk sanırlar. Güzelliğe bakın:

Tartıyla alınıyor artık ve mucize yaratıyor;
Ne kadar bol kullanılırsa
O kadar hafifletiyor insanı. (68)
İşte o sözüm ona güzellerin başındaki,
Dalga dalga, yılan gibi kıvrımlı,
Rüzgârla cilveleşip oynaşan bukleler de
Çoğu kez, çoktan kurukafa olmuş mezarda yatan
Başka bir kelleden kalma mirastır. (69)
İşte böyle, süs dediğin,
Tehlike dolu denizin aldatıcı kıyısıdır;
Hintli güzelin yüzündeki göz alıcı tül peçedir; (70)
Kısacası, en akıllı insanları bile tuzağa düşürmek için
Yalan dolanla dolu şu devrin büründüğü
Doğruluk kisvesidir.
O halde, sen ey alımlı altın,
Midas'ın sert lokması, istemiyorum seni! (71)
Seni de istemiyorum, herkesin uşağı,
Soluk yüzlü sefil! (72) Oysa sen, yalın kurşun,
Vaatte bulunmak bir yana, tehdit eder gibisin;
Ama senin sadeliğin, parlak sözlerden çok etkiledi beni.
Sonu sevinç olsun diyorum
Ve işte seçiyorum seni!

PORTIA

(Kendi kendine)

Nasıl da uçup gitti tüm öteki duygular;
Ne kuşku dolu düşünce kaldı, ne yersiz çaresizlik;
Ne tir tir titreten korku, ne yeşil gözlü kıskançlık.
Ah aşk, kendini topla, dizginle coşkunu!
Sevincine gem vur, aşırıya kaçma!
Fazla geliyor artık verdiğin mutluluk bana;
Biraz azaltmazsan, tıkanıp ölebilirim.

BASSANIO

Bakalım ne var burda? *(Kurşun sandığı açar.)*

Güzel Portia'nın resmi! Hangi tanrısal güç
Yaratılanın kendisine bu kadar yaklaşabildi? (73)
Bu gözler oynuyor mu? Yoksa,
Benim gözbebeklerimin üstüne bindikleri için mi
Hareketli görünüyorlar? Bal gibi soluğuyla
Aralanmış dudakları. Tatlı dostları ayırmaya
Böylesi tatlı engel ister. (74)
İşte ressam şurda saçlarını işlerken,
Örümcek rolünü üstlenmiş ve altından bir ağ örmüş;
Sineğin ağa düştüğünden çok daha çabuk
Erkeklerin yüreği tuzağa düşsün diye.
Hele gözleri!
Nasıl görebilmiş de yapmış o gözleri?
Çünkü daha o gözlerden birinin resmi bittiği anda,
Ortaya çıkan göz, eşsiz gücüyle,
Ressamın iki gözünü de kör ederdi;
Kendini de yoldaşsız bırakırdı bence.
Yine de, övgülerim aslında nasıl
Bu gölgenin (75) değerini biçmede yetersiz kalıyorsa,
Bu gölge de aslının ardında topallıyor.
İşte kaderimi içinde saklayan kâğıt dürümü:

Seçimini yaparken görünüşe kanmıyorsun;
Bahtın her zaman açık, seçimin hep doğru olsun.
Talih kuşu başına konduğuna göre,
Aramayı bırak artık, razı ol kaderine.
Yaptığın seçim hoşuna gittiyse,
Kısmetin seni mutlu ettiyse,
Eşin nerdeyse git yanına şimdi
Ve onu öperek göster sevdiğini.

Çok kibar bir kâğıtmış bu. Sevgili bayan, izninizle,
Talimat aldım burdan, vermek ve almak üzere.

(Portia'yı öper.)

Hani ödül için yarışan iki kişiden biri,
Gözlerden anlar ya beğenildiğini;
Alkışlarla çığlıklar kulağında çınlar,
Bir yandan başı döner – içinde hâlâ kuşkular –
Elinde olmadan sorar ya kendine,
Övgü dolu bu alkışlar bana mı acaba diye;
İşte böyle, üç kere güzel bayan,
Burda durup soracağım ben de her an:
İnanmayacağım hepsi doğru mu gerçekten,
Sizin olurunuz, imzanız, onayınız gelmeden.

PORTIA
Lord Bassanio, işte beni durduğum yerde,
Olduğum gibi görüyorsunuz.
Yalnızca kendim için olsa,
Aşırıya kaçmazdım dileklerimde,
Çok daha üstün olsaydım demezdim.
Ama sizin için,
Keşke üç kere yirmi defa kendim olsaydım diyorum;
Bin kere daha güzel, on bin kere daha zengin.
Sizin gözünüzde yükselebilmek için,
Erdemde, güzellikte, varlıkta, dostlarda,
Bilinen sayıları aşabilseydim keşke.
Oysa sahip olduğum her şeyle, sonuçta bir hiçim.
Eğitimsiz, görgüsüz, deneyimsiz bir kız işte.
Ama yine de mutluysa eğer o kız,
Öğrenemeyecek kadar aptal değil de ondan.
Ama biliyor musunuz ne zaman tadacak en büyük mutluluğu:
Narin ruhunu eğitilsin diye size;
Lorduna, öğretmenine, kralına bıraktığı zaman.
Benliğim ve benim olan her şey
Şimdi size aktarıldı, sizin oldu.
Şimdiye dek bu güzel konağın sahibi,
Hizmetkârların efendisi, kendimin ecesi bendim.

Şimdi, şu anda ise artık, bu ev,
Bu hizmetkârlar ve şu karşınızdaki ben,
Siz lordumun olduk. Bu yüzükle birlikte
Size veriyorum onları. Ondan ayrılır,
Onu kaybeder ya da birine verirseniz,
Aşkınız da son bulacak benim için artık,
İlişkimize son vermeye hakkım olacak.

BASSANIO
Bayan, dilimi bağladınız benim.
Damarlarımdaki kan konuşuyor şu anda
Ve öylesine karıştı ki tüm yetilerim;
Sevilen bir hükümdarın yaptığı
Güzel konuşmadan hoşlanan kalabalıktan
Nasıl bir uğultu gelirse;
Bireylerden çıkarken anlamı olan sesler,
Kitlede nasıl anlamsız tek bir sese,
Hem açığa vurulan, hem vurulmayan
Bir mutluluk ifadesine dönüşürse,
Tıpkı öyle benim halim de.
Ama, eğer bu yüzük bu parmaktan ayrılırsa,
Can da bu bedenden ayrılacak demek.
"Bassanio öldü," deyin, hiç çekinmeyin o zaman.

NERISSA
Sayın lordum ve hanımım, şimdi sıra,
Baştan beri burda durup
Dileklerinin yerine geldiğini gören bizde:
Kutlu olsun sizlere! Kutlu olsun lordum ve hanımım!

GRATIANO
Lordum Bassanio ve sevgili bayan,
Size gönlünüzce mutluluk dilerim;
Yeter ki bendekilerden istemeyin!
Ancak, ne olur izin verin,

Sizler aranızdaki sevgi sözleşmesini
Resmiyete dökmeye niyetlendiğiniz gün,
Ben de evleneyim.

BASSANIO
Tüm kalbimle, yeter ki sen bir eş bul.

GRATIANO
Teşekkürler Sayın Lordum, siz bana buldunuz bile.
Gözlerim sizinkiler kadar acardır Lordum:
Siz hanımı gördünüz, ben yardımcısını;
Siz sevdiniz, ben sevdim. Fazla oyalanmak
Size nasıl yakışmazsa bana da yakışmaz.
Sizin kaderiniz şurdaki sandıklara bağlıydı;
Benimki de öyleymiş anlaşılan.
Gönlünü kazanmak için dökmediğim ter kalmadı;
Aşk yeminleri etmekten, durmadan and içmekten
Ağzımın çatısı kurudu. Sonunda,
Verilen sözlere güven olursa,
Şurdaki güzel bayandan söz aldım:
Hanımı kısmetinize çıkarsa,
O da aşkıma karşılık verecekti.

PORTIA
Doğru mu bu, Nerissa?

NERISSA
Evet bayan, sizce de uygunsa eğer.

BASSANIO
Peki sen Gratiano, senin de niyetin ciddi mi?

GRATIANO
Evet Lordum, inanın.

BASSANIO
Evliliğiniz düğün şölenimize büyük onur katacak.

GRATIANO
(Nerissa'ya)
İlk oğlan çocuk için bin dukaya bahse girelim onlarla.

NERISSA
Ne? Para mı koyalım yani bu işe?

GRATIANO
Yok canım, parayla keyfi çıkmaz o işin, boşver sen.
Şu gelenler de kim? Lorenzo'yla o imansız! (76)
Hey, Venedikli eski dostum Salerio da burda!

(Lorenzo, Jessica ve Salerio – Venedik'ten bir haberci – girer.)

BASSANIO
Lorenzo ve Salerio, hoş geldiniz;
Tabii benim buradaki yeni durumum,
Size hoş geldiniz deme yetkisi veriyorsa bana!
(Portia'ya)
İzninle,
Bu candan dostlarıma ve vatandaşlarıma,
Sevgili Portia, hoş geldiniz demek istiyorum.

PORTIA
Ben de Lordum, her ikisi de hoş geldi.

LORENZO
Teşekkür ederim efendim. Aslında Lordum,
Ben buraya sizi görmek niyetiyle gelmemiştim.
Ama yolda Salerio'ya rastladım;
O kadar ısrar etti ki, birlikte gelmek zorunda kaldım.

SALERIO
Ettim Lordum ve nedeni de var.
Signior Antonio selamlarını gönderiyor.

(Bassanio'ya bir mektup verir.)

BASSANIO
Mektubu açmadan önce söyle ne olur,
Can dostum nasıl?

SALERIO
Moralini saymazsanız, kötü sayılmaz Lordum;
İyi de sayılmaz – tabii moralini saymazsanız. (77)
Şu mektup açıklıyor durumunu.

(Bassanio mektubu açar.)

GRATIANO
Nerissa, şu yabancı hanımı neşelendir biraz;
Hoş geldin de. Ver elini Salerio;
Venedik'ten ne haberler var?
Tüccarların kralı, dostumuz Antonio nasıl?
Biliyorum, başarımıza sevinecektir.
Jason'larız biz, postu bulduk. (78)

SALERIO
Keşke onun kaybettiği postu bulmuş olsaydınız.

PORTIA
(Kendi kendine)
O kâğıtta çok can sıkıcı şeyler olduğu
Bassanio'nun yanaklarının rengini çaldığından belli.
Yakın bir dostu öldü belki de;
Yoksa, böyle metin bir insanı
Dünyada başka hiçbir şey bu kadar sarsamazdı.
O ne? Gittikçe de kötüleşiyor galiba!
(Bassanio'nun yanına gider.)
İzninle Bassanio, ben senin yarın sayılırım;
O halde, bu kâğıdın sana anlattığı şeylerin de
Yarısı benim olmalı.

BASSANIO
Ah, tatlı Portia,

Şimdiye dek kâğıt üzerinde gördüğüm
En tatsız kelimeler var burda. Anlayışlı bayan,
Aşkımı sana ilk açtığımda her şeyi anlatmış
Ve varım yoğum damarlarımda akıyor demiştim.
Bir beyefendi olarak da doğruyu söylemiştim.
Yine de, sevgili bayan, göreceksin;
Hiçbir şeyim yok derken,
Meğer nasıl da övünüyormuşum!
Varım yoğum bir hiç demek yerine,
Hiçten de kötü demeliymişim aslında.
Doğrusunu istersen, para durumumu düzelteyim diye,
Yakın bir dosta borçlandım;
Dostumu da can düşmanına borçlandırdım.
Şimdi bu mektup geldi.
Kâğıdı dostumun bedeni;
İçindeki her kelime ise açık bir yara.
Akan her damla kanla canı gidiyor.
Peki Salerio, malının hepsini kaybettiği doğru mu?
Hiç mi kurtulan yok yani?
Trablus'tan, Meksika ve İngiltere'den,
Lizbon'dan, Berberistan'dan ve Hindistan'dan gelen
Ticaret gemilerinin hiçbiri
Gemilerin baş belası kayalıkların
Ölümcül darbelerinden kaçınamadı öyle mi?

SALERIO

Biri bile kurtulamadı Lordum.
Ayrıca, görünüşe bakılırsa, artık
Borcunu ödemeye yetecek parayı bulsa bile
Yahudi almayacak. Ömrümde hiç,
İnsan biçiminde olup da, böyle gözü dönmüş,
Bir insanı yok etmeyi böyle kafasına koymuş
Yaratık görmedim.
Sabah akşam Dük'ün kapısını aşındırıyor;

"Adalet yerine gelmezse,
Nerde kaldı devletin özgürlüğü,"
Diye tehditler savuruyor.
Yirmi tüccar, Dük'ün kendisi,
Devletin en ulu kişileri
Onunla konuşmaya çalıştılar.
Ama kimse onu haince talebinden vazgeçiremedi:
"Hak, adalet, anlaşma" diyor,
Başka bir şey demiyor.

JESSICA
Ben yanındayken, yurttaşları Tubal ve Chus'a
Yemin ettiğini duymuştum:
"Alacağımın yirmi katını verseler,
Yine de Antonio'nun etini isterim," diye.
Bence, Lordum, yasalar, yetkililer ve devlet gücü
Onu durduramazsa,
Zavallı Antonio çok kötü duruma düşecek.

PORTIA
O yakın dostun mu başı böyle dertte olan?

BASSANIO
Hem de en yakın dostum, tanıdığım en iyi insan,
Başkalarına yardım dendiğinde,
İnsanların en iyi niyetlisi, en yorulmak bilmezi.
Öyle biri ki,
Bugün İtalya'da soluk alan insanların birinde bile
Eski Romalı onurunu
Ondaki kadar açık göremezsin.

PORTIA
Yahudi'ye ne kadar borcu var?

BASSANIO
Benim için, üç bin duka.

PORTIA

Ne, hepsi o kadar mı?
Altı bin ver, yırt at anlaşmayı.
Anlattığın gibi bir dostun, Bassanio yüzünden
Saçının bir telini kaybetmesindense
İkiyle çarp altı bini, onu da üçe katla daha iyi.
Önce benimle kiliseye gel ve karım de bana;
Sonra da hemen Venedik'e, dostuna git.
Çünkü, iç huzurun olmadıkça,
Portia'nın yanında yatmak yok sana.
Bu ufak borcu yirmi kere ödemeye yetecek
Altın olacak yanında.
Borç ödendikten sonra, sadık dostunu da getir buraya.
Bu arada yardımcım Nerissa'yla ben de,
Kızlarla dullar nasıl yaşıyorsa öyle yaşarız.
Hadi artık, düğün günü gideceğine göre,
Yüzün gülsün dostlarına, neşeli ol.
Bana pahalıya geldin doğrusu;
Onun için, sevgim de paha biçilmez olacak.
Hele dostundan gelen şu mektubu bir dinleyelim.

BASSANIO

(Okur)

Sevgili Bassanio, gemilerimin hepsi kayboldu, alacaklılarım zalimleşiyor, durumum çok kötü, Yahudi'yle yaptığım anlaşmanın günü geldi ve ödemeyi yaptıktan sonra yaşamam imkânsız olduğundan seninle de aramızda artık alacak verecek kalmadı; ama hiç değilse ölmeden önce seni görebilseydim. Yine de sen bilirsin; eğer sevgin buraya gelmeni sağlamaya yetmezse, mektuba boşver.

PORTIA

Oh sevgilim, hemen hazırlığını yap ve git!

BASSANIO

Senin rızanı aldığıma göre, acele etmek en iyisi;

Ama buraya geri dönene kadar, inan ki,
Ne bir döşek beni taşımaktan suçlu olacak;
Ne de aramıza durup dinlenme girecek.

(Çıkarlar.)

Üçüncü Sahne

(Venedik'te bir sokak. Yahudi Shylock, Solanio, Antonio ve Zindancı girer.)

SHYLOCK
Zindancı, dikkat et ona!
Merhametten söz etmeyin bana!
Karşılıksız para veren budala bu işte.
Zindancı, dikkat et ona.

ANTONIO
Ama dinle bak, iyi yürekli Shylock.

SHYLOCK
Hakkımı isterim; hakkıma karşı konuşma.
Hakkımı alacağıma yemin ettim.
Hiçbir gerekçen yokken bana "köpek" demiştin;
Ben köpek olduğuma göre, dişlerimden sakın.
Adalet istiyorum Dük'ten.
Bana bak, seni aşağılık zindancı,
Adam istedi diye onunla böyle dolaşacak kadar
Şapşal olmana şaşıyorum.

ANTONIO
Rica ediyorum, dinle beni.

SHYLOCK
Ben hakkımı isterim. Seni dinlemek istemiyorum

Hakkımı istiyorum; bunun için de artık konuşma.
O sümsük ve bön budalalardan sanmayın beni:
Öyle Hıristiyan yalvarmaları karşısında
Baş sallayacak, insafa gelecek, duygulanacak,
Gevşeyecek biri değilim ben.
Bırakın peşimi. Konuşmayın benimle.
Ben hakkımı isterim.

(Çıkar.)

SOLANIO
İnsan içinde yaşayan
Bundan inatçı köpek görmedim.

ANTONIO
Bırak gitsin.
Boş yere peşinden gidip yalvarmayacağım artık.
Canımı istiyor o, nedenini de iyi biliyorum:
Bana gelip ondan yakınan borçlularından çoğunu
Elinden kurtarmıştım.
Bu yüzden nefret ediyor benden.

SOLANIO
Bence Dük
Bu anlaşmanın uygulanmasına kesin izin vermez.

ANTONIO
Dük adaletin işleyişine engel olamaz.
Venedik'te bizimle birlikte yaşayan yabancıların
Sahip oldukları hakları inkâr edersek,
Devletin adalet anlayışına gölge düşer.
Hem şehrin ticareti ve kazancı,
Yabancı ülkelerle yapılan işlere bağlı.
İyisi mi sen git. Bu dertler ve uğradığım kayıplar,
O kadar yıprattı ki beni,
Yarın o kanlı alacaklıma verecek

Yarım kilo et kalmadı nerdeyse üstümde.
Eh Zindancı, hadi. Oh Tanrım,
İnşallah Bassanio gelir de borcunu ödediğimi görür.
Ondan sonra gam yemem.

(Çıkarlar.)

Dördüncü Sahne

(Belmont. Portia'nın evinde bir oda. Portia, Nerissa, Lorenzo, Jessica ve Balthazar girer.)

LORENZO
Bayan, gerçi bunu sizin huzurunuzda söylüyorum ama,
Gerçekten soylu ve tanrısal bir dostluk anlayışınız var;
Lordunuzun yokluğuna bu şekilde katlanışınızdan
Açıkça belli oluyor.
Ancak, bunu yapmakla kimi onurlandırdığınızı;
Nasıl katıksız bir beyefendiye,
Kocanız Lordumu ne denli candan seven birine
Huzur gönderdiğinizi bilseniz, yaptığınız işten,
Her zamanki iyilikseverliğinizin size sağlayacağından
Çok daha fazla gurur duyardınız.

PORTIA
İyilik yaptığıma hiç pişman olmadım;
Şimdi de olmayacağım. Eğer iki insan
Konuşup söyleşerek birlikte vakit geçiriyorsa,
İkisinin de ruhu aynı sevgi boyunduruğunu taşıyorsa,
Kişiliklerinin, huy ve davranışlarının da
Benzer olması kaçınılmaz.
İşte bu nedenle, bence bu Antonio,
Lordumun can dostu olduğuna göre,
Lorduma benzer biri olmalı. Eğer öyleyse,

Benim canımın [79] benzerini
Cehennem azabından kurtarmak için
Ne kadar küçük bir bedel ödemişim!
Galiba bu artık kendimi övmek oluyor;
Onun için burada bırakalım, başka konulara geçelim.
Lorenzo, Lordum dönene kadar,
Evimi yönetmeyi, çekip çevirmeyi
Senin ellerine bırakıyorum.
Bana gelince, Tanrı'ya gizli bir adağım var:
Yalnızca Nerissa'yla birlikte,
Onun kocası ve benim Lordum dönünceye kadar
Dua ve ibadetle geçireceğiz vaktimizi.
Burdan iki mil ilerde bir manastır var;
Oraya kapanacağız.
Umarım bu isteğime hayır demezsin.
Hem sevgim, hem de biraz şartlar zorladı beni
Senden böyle bir şey istemeye.

LORENZO

Bayan, her emrinizi
Tüm kalbimle yerine getirmeye hazırım.

PORTIA

Adamlarımın niyetimden haberleri var;
Lord Bassanio ve benim yerime
Seni ve Jessica'yı ev sahibi bilecekler.
Hadi şimdi, yeniden görüşünceye dek hoşça kalın.

LORENZO

Size güzel düşünceler ve mutlu saatler dilerim.

JESSICA

Günlerin gönlünüzce geçmesini dilerim hanımefendi.

PORTIA

Dileklerinize teşekkür ederim;

Ben de size gönülden aynı şeyleri diliyorum.
Hoşçakal Jessica.

(Jessica'yla Lorenzo çıkar.)

Şimdi Balthazar *(Bir mektup verir)*,
Seni hep dürüst ve sadık bilmişimdir;
Yine öyle bilmek isterim. Şu mektubu al
Ve gidebileceğin son hızla Padua'ya yetiştir.
Orada mektubu kuzenim Doktor Bellario'ya elden ver;
O da sana bazı belgeler ve giysiler verecek.
Yalvarırım onları aklın alabileceği en büyük hızla
Venediğe işleyen gemilerin kalktığı iskeleye getir.
Hadi koş, lafla vakit kaybetme.
Ben senden önce orda olacağım.

BALTHASAR
Bayan, gereken tüm hızla gidiyorum.

(Çıkar.)

PORTIA
Hadi gel Nerissa,
Henüz bilmediğin işler var yapacağımız.
Kocalarımız daha bizi düşünmeden
Biz onları göreceğiz.

NERISSA
Onlar bizi görecek mi?

PORTIA
Görecekler. Ama öyle bir kılıkta olacağız ki,
Aslında bizde olmayan şeyi var sanacaklar. (80)
Seninle her iddiaya girerim,
İkimiz de delikanlı kılığına girdiğimizde,
Ben daha yakışıklı olacağım,
Hançerimi daha fiyakalı taşıyacağım,
Sesim kaval sesi gibi olacak,

Nazlı adımlarımız yerine erkek adımı atacağım,
Böbürlenen gençler gibi kavgalardan söz edeceğim,
Ustalıklı yalanlar kıvıracağım:
Saygıdeğer hanımlar nasıl peşime düştü;
Benden karşılık göremeyince,
Nasıl hasta düşüp öldü, diye.
Elimden bir şey gelmezdi, ne yapalım, diyeceğim;
Sonra pişman olup, her şeye rağmen,
Keşke öldürmeseydim onları, diyeceğim.
Bu çocukça yalanlardan yirmi tane söyledim mi,
İlk on iki aydan sonra okulu bıraktığıma
Yemin eder herkes.
O çaylak kabadayıların adi numaralarından
Binlercesi var aklımda; hepsini de uygulayabilirim.

NERISSA
Ne yani, şimdi erkeklere mi döneceğiz?

PORTIA
Ayıp ayıp! Ne biçim laf o!
Ya burda fesat biri olsa da yanlış anlasaydı seni! (81)
Neyse, gel şimdi; dışarda araba bekliyor.
Hemen gidelim, çünkü yirmi millik yolumuz var bugün.
Yolda sana bütün planımı anlatırım.

(Çıkarlar.)

Beşinci Sahne

(Belmont. Bahçe. Launcelot ve Jessica girer.)

LAUNCELOT
Evet, tabii; malum ya, babaların günahını çocuklar ödermiş; bu yüzden, vallahi inan korkuyorum senin için. Bak seninle hep

açıkça konuştum; şimdi de açıkçası, bir hezeyan [82] kaplıyor içimi durumunu gördükçe. Bu nedenle, hiç keyfini bozma; çünkü bana kalırsa, sen lanetlenmiş durumdasın. Belki bir kurtulma ümidin olabilir; ama o bile piçkurusu bir ümit çıkabilir yani.

JESSICA

Hangi ümitmiş o, söyler misin lütfen?

LAUNCELOT

Yani sen, bir ümit, babandan olmamış olabilirsin; yani Yahudi'nin kızı olmayabilirsin.

JESSICA

Çok piçkurusu bir ümitmiş gerçekten! O zaman da anamın günahlarını devralmış olurum.

LAUNCELOT

Sen de haklısın. Demek hem ana tarafından hem baba tarafından lanetlendin: Baban Skilla'dan kaçarken, anan Karibdis'e [83] yakalanıyorum ben de. Her iki yönden de gidiyorsun bence.

JESSICA

O zaman kocam kurtarır beni: Hıristiyan yaptı ya!

LAUNCELOT

Yaptı da, iyi halt yedi. Sanki etrafta Hıristiyan azmış gibi. Zaten olanlar zor yaşıyor hep birlikte. Böyle herkesi Hıristiyan yapmaya devam ederlerse domuz fiyatlarını gör sen. Önüne gelen domuz eti yemeğe başlarsa, parasıyla bir kemik kömür pirzolası bulamayız artık.

(Lorenzo girer.)

JESSICA

Dediklerini kocama söyleyeceğim Launcelot; işte geliyor.

LORENZO

Karımı böyle köşelere sıkıştırmaya devam edersen yakında seni kıskanmaya başlarım ha Launcelot!

JESSICA

Hiç korkmana gerek yok Lorenzo; Launcelot'la bozuştuk. Bana açıkça diyor ki, babam Yahudi olduğu için öbür dünyada hiç merhamet beklememeliymişim; ayrıca diyor ki, sen de devletin iyi bir yurttaşı sayılmazmışsın; çünkü Yahudi'leri Hıristiyanlığa döndürmekle domuz etinin fiyatını artırıyormuşun.

LORENZO

(Launcelot'a)

Sen o Arap kadının karnını nasıl şişirdiğini devlete açıklayabilirsen, ben bunu haydi haydi açıklarım; kadın senden hamile kaldı Launcelot!

LAUNCELOT

Arap karı o kadar büyüdüğüne göre, sandığım kadar küçük değilmiş demek.

LORENZO

Budalalar bile beceriyor kelimelerle oynamayı. Çok geçmeden kafası gerçekten çalışanların hepsi susacak ve konuşma yalnızca papağanların ağzına yakışır olacak. Hadi bakalım ahmak herif, git içeri de söyle yemek hazırlıklarını yapsınlar.

LAUNCELOT

Çoktan yaptılar, hepsinin iştahı yerinde!

LORENZO

Hey Tanrım! Amma laf ebesiymişsin sen de! O halde söyle yemeği hazırlasınlar.

LAUNCELOT

O tamam efendim, şimdi yalnız "örtü" kaldı.

LORENZO

Peki ört o zaman!

LAUNCELOT

Yoo örtemem efendim; ben haddimi bilirim. (84)

LORENZO

Her fırsatta laf cambazlığı! Olan zekânı bir defada göstermek zorunda mısın? Lütfen yalın bir adamın yalın sözlerini çarpıtmadan anlamaya çalış: Git arkadaşlarının yanına; söyle örtüyü örtsünler, et servisini yapsınlar, biz de yemeğe geliyoruz.

LAUNCELOT

Masa servisi yapılacak efendim; et örtülecek efendim. Sizin yemeğe gelmenize gelince, onu da gönlünüz ve paşa keyfiniz bilir efendim.

(Çıkar.)

LORENZO

Zekâ deyip geçme; nasıl da yerine oturttu lafları!
Baksana, belleğine bir ordu dolusu
Kullanışlı kelime yerleştirmiş soytarı.
Ben bundan çok daha üstün yerlerde
Nice soytarı bilirim; donanımları aynıdır,
Ama çarpıcı bir kelime yakaladılar mı,
Anlamı olmuş olmamış hiç umursamazlar.
Neyse, sen iyisin ya Jessica?
Hem, söyle bakalım tatlı yavrum benim,
Lord Bassanio'nun karısını beğendin mi?

JESSICA

Anlatamam ne kadar beğendiğimi!
Bence Lord Bassanio'ya namuslu bir hayat yaraşır;
Çünkü, öyle harika bir eş seçmiş ki kendine,
Cennetin mutluluklarını yeryüzünde bulmuş bile.
Bu yüzden de, yeryüzündekilerin kıymetini bilmezse,
Cennete hiç gitmesin daha iyi.
Aslında iki tanrı göksel bir bahse tutuşsalar,
Ödül olarak da karşılıklı iki dünyalı kadın koysalar
Portia'nın karşısına düşecek kadının yanına

Ek olarak bir şeyler daha koymak gerekirdi:
Çünkü bu zavallı ilkel dünyada Portia'nın dengi yoktur.

LORENZO
Ama tıpkı onun ayarında
Senin de bir kocan var benim gibi.

JESSICA
Bir de bana sor bakalım, öyle mi düşünüyorum.

LORENZO
Merak etme soracağım; ama önce yemeğe gidelim.

JESSICA
Hazır midem kaldırıyorken,
Bırak sana iltifat edeyim biraz.

LORENZO
Yok yok, ne olur,
Sofra başı sohbetinde söyle söyleyeceğini;
Çünkü o zaman nasıl konuşursan konuş,
Başka şeyler arasında bunu da hazmederim.

JESSICA
Eh, seni doyuralım öyleyse.

(Çıkarlar.)

DÖRDÜNCÜ PERDE

Birinci Sahne

(Venedik. Mahkeme Salonu. Dük, Şehrin İleri Gelenleri, Antonio, Bassanio, Gratiano, Salerio ve ötekiler girer.)

DÜK

Evet, Antonio burda mı?

ANTONIO

Burdayım ekselansları.

DÜK

Senin için üzülüyorum.
Taşyürekli bir hasım var karşında,
İnsanlık dışı bir sefil;
Acıma nedir bilmeyen,
İçinde merhametin dirhemi olmayan biri.

ANTONIO

Onun katı tavrını yumuşatmak için
Ekselanslarının büyük çaba harcadığını duydum.
Ancak, o inadından dönmediğine
Ve yasal hiçbir yol da
Beni onun hasetinin sınırları dışına
Çıkaramayacağına göre,
Hıncının karşısına tahammülümü koyuyorum:
Gazap ve zorbalığına karşı tek silahım,
Yapacaklarına sessizce katlanmak olacak.

DÜK
Gidin biriniz, Yahudiyi mahkemeye çağırın.

SALERIO
Kapıda bekliyordu; işte geliyor Lordum.

(Shylock girer.)

DÜK
Yol açın, gelsin şöyle karşımızda dursun.
Shylock, herkesin görüşüne göre,
Ki bu benim de görüşüm; bu hain tavrını
Perdenin son saatine kadar sürdüreceksin.
Sonra da, yine insanların görüşüne bakılırsa,
Şu görünürdeki zalimliğinden daha da acayip bir şekilde,
Nedamet getirip merhamet edeceksin.
Şimdi ceza yerine getirilsin diye diretirken
Ve bu zavallı tüccarın bedeninden
Yarım kilo et kesilsin diye tuttururken;
Sonra, bunu istemekten vazgeçmekle kalmayacak,
İçindeki insanlık sevgisi ve duygusuyla,
Son günlerde adamın sırtına üst üste yığılan,
Bir kraliyet tüccarını bile ezip
Yere yıkmaya yetecek kayıplarını;
Göğsü demirden, yüreği kaskatı taştan yapılmış
Bildiğinden şaşmaz Türklerle,
Duyarlı incelik nedir ömründe hiç görmemiş
Tatarların bile içini sızlatacak durumunu da düşünerek,
Borç verdiğin ana paranın da
Bir kısmını bağışlayacaksın.
Hepimiz anlayışlı bir cevap bekliyoruz Yahudi.

SHYLOCK
Ekselanslarına niyetimi iletmiş
Ve sözleşmemizin gereği alacağım neyse almaya
Mübarek günümüz üzerine yemin etmiştim.

Bunu inkâr ederseniz, anayasanıza
Ve şehrinizin özgürlüğüne gölge düşer! (85)
Üç bin dukamı geri almaktansa,
Niye bir ölçü leş eti almayı yeğliyorsun diyeceksiniz.
Buna cevabım yok!
Diyelim ki, keyfim öyle istiyor. Oldu mu?
Mesela evime bir fare musallat olsa,
Canım isterse onu zehirlesinler diye
On bin duka veremez miyim yani?
Ee, aldınız mı cevabınızı şimdi?
Kimi insan vardır,
Ağzı açık suratına bakan domuzdan hoşlanmaz; (86)
Kimi kedi gördü mü çılgına döner;
Bazıları da, gaydanın cırtlak sesini duydu mu
Çişini tutamaz.
İnsan bir şeyi sevebilir de, sevmeyebilir de;
Duygu ve tepkileri de buna göre biçim alır.
Gelelim cevabınıza:
Şimdi bu adamın aval aval bakan domuza;
Bu adamın zararsız, yararlı kediye;
Bu adamın yünlü gaydaya niye tahammülü yok;
Kendini tutamayarak, kendini de,
Başkalarını da niye utandırıyor?
Bunun açıklaması nasıl yoksa;
Benim de, böyle zararıma bir dava gütmek için (87),
Antonio'ya karşı duyduğum derin nefret
Ve belli bir tiksintiden öte
Size yapacak açıklamam yok;
Açıklama aramaya niyetim de yok!
Aldınız mı cevabınızı?

BASSANIO

Cevap değil bu, duygusuz herif;
Acımasız tavrını da haklı çıkarmaz.

SHYLOCK
Sizin hoşunuza gidecek cevaplar vermek zorunda değilim.

BASSANIO
Her insan sevmediği şeyi öldürür mü?

SHYLOCK
Öldürmeyeceği şeyden nefret eden insan var mıdır?

BASSANIO
Her kusur hemen nefrete yol açmaz.

SHYLOCK
Ne yani, yılan seni iki defa mı soksun?

ANTONIO
Yahudi'yle konuştuğunu unutma ne olur.
Kumsala gidip, gelgit dalgasına,
"Bugün fazla yükselme," desen daha iyi.
"Kuzularını yiyip ana koyunu niye ağlattın," diye
Kurda sorsan daha iyi.
Dağlardaki çamlar gökte esen rüzgâra tutulduğunda,
"Tepelerinizi sallamayın," ya da "ses çıkarmayın,"
Desen daha iyi.
Yahudi yüreğini yumuşatmaya çalışmaktansa,
Dünyanın en sert şeyini yumuşatmayı dene daha iyi;
O yürekten serti yoktur çünkü.
İşte bunun için, rica ederim başka teklif yapma;
Başka yola da başvurma.
Bırak, en kısa ve en kestirme yoldan
Kararını versin mahkeme;
Yahudi de dileğine kavuşun.

BASSANIO
(Shylock'a)
Üç bin dukana karşılık işte sana altı bin!

SHYLOCK
Altı bin dukanın her bir dukası altı parça olsa;
Altı parçanın her parçası bir duka olsa
Yine almam; senedimin karşılığını isterim ben.

DÜK
Biliyor musun ki, merhamet etmeyen merhamet göremez.

SHYLOCK
Haksızlık etmedim ki hükümden korkayım.
Aranızda satın alınmış birçok köle var.
Eşeklerinize, köpeklerinize, katırlarınıza yaptırdığınız
Ne kadar adi ve aşağılık iş varsa
Onlara da aynısını layık görürsünüz;
Sırf adamları paranızla aldınız diye.
Şimdi size, salıverin bunları desem;
Mirasçılarınızla evlendirsenize;
Niye bunlar yük altında böyle ter döküp duruyor;
Onların yatakları da sizinki kadar yumuşak olsun;
Onların midesine de sizin yediğiniz yemek girsin, desem;
Cevap olarak, "Köleler bizim," demez misiniz?
Benim de size cevabım aynı:
Ondan istediğim et parçası pahalıya maloldu bana;
Bana ait o et ve onu istiyorum.
Eğer vermezseniz, yazıklar olsun yasalarınıza!
Venedik'te adaletin gücü yokmuş demek.

DÜK
Bu davada görüşüne başvurmak üzere çağırttığım
Bellario adlı bilgin bir hukuk doktoru
Bugün buraya gelemezse,
Yetkime dayanarak mahkemeyi tatil edebilirim.

SALERIO
Lordum, dışarda bir haberci bekliyor;

Elinde doktordan mektuplar var;
Padua'dan yeni gelmiş.

DÜK
Getirin mektupları bize! Haberciyi çağırın!

BASSANIO
Canını sıkma Antonio! Hadi be adam, topla kendini!
Benim uğruma senin bir damla kanını vermektense,
Kendi etimi, kanımı, kemiklerimi, hepsini veririm Yahudi'ye.

ANTONIO
Ben sürünün hastalıklı koçuyum:
Kesilmeye en uygun olanı.
Meyvanın kötüsü yere erken düşermiş;
Ben de öyleyim işte.
Artık yapabileceğin en iyi iş, uzun yaşayıp
Mezar yazıtımı yazmak bence.

(Avukat kâtibi kılığında Nerissa girer.)

DÜK
Padua'dan, Bellario'dan mı geliyorsun?

NERISSA
Her ikisinden Lordum.
Bellario'nun ekselanslarına selamı var.

(Dük'e bir mektup verir.)

BASSANIO
(Shylock'a)
Niye öyle hırsla bıçağını biliyorsun?

SHYLOCK
Şurdaki iflas etmiş adamdan hakkımı kesip almak için.

GRATIANO
Aslında ayakkabının tabanında değil (88)
Yüreğinde keskinliyorsun bıçağını hain Yahudi.

Ama hiçbir maden, hatta celladın baltası bile
Sendeki hasetliğin yarısı kadar keskin değildir.
Senin derine işleyecek dua yok mu?

SHYLOCK
Hayır, senin aklının ereceği dualar arasında yok.

GRATIANO
Allah belanı versin senin, aman bilmez köpek!
Kabahat, senin gibilerin yaşamasına izin veren adalette.
Senin yüzünden nerdeyse inancımdan dönüp,
Hayvan ruhunun insan bedenine geçtiğini söyleyen
Pitagoras'a katılasım geliyor.
Köpeksi ruhun belli ki bir kurttan gelme:
İnsanları öldürdüğü için onu astıkları zaman,
Canavar ruhu darağacından kaçmış
Ve, sen o uğursuz ananın karnında yatarken,
Belli ki gelip içine girmiş.
Azgın, kana susamış, doymak bilmez,
Gözü dönmüş davranışlarından anlaşılıyor bu.

SHYLOCK
Anlaşmamızın üstündeki mühürü sökemeyeceğine göre,
Böyle yaygara ederek ciğerlerini yıpratma.
Sen iyisi mi aklını onarmaya bak delikanlı,
Yoksa düşüp paramparça olacak.
Ben burda adalet bekliyorum.

DÜK
Bellario'dan gelen bu mektupta,
Mahkememize genç ve bilgili bir doktor tavsiye ediliyor.
Nerde kendisi?

NERISSA
Burda hemen yakında;
Kabul edilmek için izninizi bekliyor.

DÜK

Tüm kalbimle izin veriyorum.
İçinizden birkaçı gidin,
Ona buraya kadar kibarca eşlik edin.
Bu arada mahkeme Bellario'nun mektubunu dinlesin.

(Okur)

Haberciniz, siz ekselanslarının mektubunu getirdiğinde çok hastaydım. O sıra, Romalı genç bir hukuk doktoru dostum da ziyaretime gelmişti. Adı Balthazar'dır. Ona, Yahudi ile tüccar Antonio arasındaki anlaşmazlıktan söz ettim. Birlikte pek çok kitap karıştırdık. Bildiğimi ona aktardım. Ama meğerse onun bu konudaki bilgisi benimkinden de üstünmüş. Bu nedenle kendisini ne kadar tavsiye etsem azdır. Ekselanslarının çağrısını kendisine ileterek rica ettim, benim yerime o gelecek. Sizden dileğim şu: Bu kişinin geride bıraktığı yılların sayıca yetersiz oluşuna bakıp bilgi açısından da yetersiz olduğunu sanmayın; çünkü, böyle genç bir bedende bu kadar yaşlı bir kafaya ömrümde hiç rastlamadım. Kendisini yüce huzurunuza kabul etmek lütfunda bulunursanız, değerini gözlerinizle göreceğinize inanıyorum.

(Hukuk Doktoru Balthazar kılığında Portia girer.)

Bilgin Bellario'nun yazdıklarını duydunuz.
(Portia'yı görür)
Ve işte, herhalde, doktor da geldi.
(Portia'ya)
Ver elini. Yaşlı Bellario'dan mı geliyorsun?

PORTIA

Evet Lordum.

DÜK

Hoş geldin. Yerini al.
Dava konusu olan anlaşmazlığı biliyor musun?

PORTIA

Konuyu ayrıntılarıyla biliyorum.
Burada tüccar hangisi, Yahudi hangisi?

DÜK
Antonio ve Shylock, ikiniz de öne çıkın.

PORTIA
Adın Shylock mu?

SHYLOCK
Adım Shylock.

PORTIA
Tuhaf bir dava bu seninki;
Ancak, Venedik yasalarına aykırı düşmediğine göre,
Kurallara uygun.
(Antonio'ya)
Karşısında zor durumda olan sensin değil mi?

ANTONIO
Evet, sözlerine bakılırsa.

PORTIA
Anlaşma yaptığını kabul ediyor musun?

ANTONIO
Ediyorum.

PORTIA
O halde Yahudi merhametli olacak.

SHYLOCK
Kim zorlayacakmış beni, söyler misin?

PORTIA
Merhamet zorla olmaz;
Gökten süzülen yağmur gibidir.
İki yönden kutsaldır:
Hem vereni kutsal kılar, hem alanı.
En ulu kişilerde en güçlü olur;
Tahtında oturan hükümdara
Tacından daha çok yaraşır.

Hükümdarın asası, dünyasal gücü gösterir;
Hayranlık uyandıran, yüce bir mevkiin simgesidir;
Kralların korkutucu, ürkütücü özellikleri onda yatar.
Oysa merhametin yeri bütün bunların ötesindedir;
Kralların yüreğinde taht kurmuştur o;
Yüce Tanrı'nın bir özelliğidir.
Dünyasal gücün Tanrısal güce en yakın hali,
Adaletle merhametin uzlaşmasıyla ortaya çıkar.
O halde, Yahudi, adalet istiyor olsan da
Şunu unutma: Adalet uygulanacak olsa
Hiçbirimiz kurtulamazdık.
Dua ederken hep merhamet dilediğimiz gibi,
Yine ettiğimiz dua sayesinde
Yaptığımız işlerde merhametli olmayı öğreniriz.
Senin aradığın adaleti yumuşatmak için söyledim bunları.
Ama isteğinde ısrar ediyorsan,
Yasaları olduğu gibi uygulayan bu Venedik mahkemesi
Şu tüccarın mahkûmiyet kararını vermek zorundadır.

SHYLOCK

Kendi yaptığımdan ben sorumluyum. Yasa uygulansın;
Anlaşmanın gereği ve cezası yerine getirilsin.

PORTIA

Parayı ödeyebilecek durumda değil mi?

BASSANIO

Evet, işte burda, mahkeme önünde,
Paranın iki mislini onun adına teklif ediyorum.
O da yetmezse, on katını ödemeyi,
Karşılığında ellerimi, başımı, kalbimi koyarak
Taahhüt ediyorum. Bu da yetmiyorsa,
O zaman işin içinde gerçekten anlaşma isteği değil,
Kötü niyet var demek. Ve size yalvarıyorum,
Bir defalığına yasayı kendi yetkinize alın;

Büyük bir haklı dava uğruna,
Küçük bir haksızlık yapın;
Bu acımasız şeytanın
İstediğini elde etmesini engelleyin.

PORTIA
Yapılamaz bu; Venedik'te,
Konulmuş yasaların üstünde hiçbir güç yoktur.
Böyle bir şey emsal olur
Ve aynı örneğe dayalı bir sürü hata
Devlet sisteminde peş peşe birbirini izler.
Olamaz bu.

SHYLOCK
Yargıç diye bir Danyal gelmiş karşımıza!
Evet, bir Danyal (89)
Ah genç ve bilge yargıç,
Ne kadar saygıdeğer bir insansın!

PORTIA
Şu anlaşmayı görebilir miyim izninizle.

SHYLOCK
İşte burda, pek muhterem doktor, burda işte.

PORTIA
(Anlaşmayı okuduktan sonra)
Shylock, alacağının üç misli teklif ediliyor sana.

SHYLOCK
Yemin ettim yemin, Tanrı'ya yemin borcum var.
Yalan yeminin yükü altına nasıl sokarım ruhumu?
Yoo, Venedik'i verseniz olmaz.

PORTIA
Doğru, bu anlaşma geçerli
Ve buna göre yasal olarak Yahudi'nin,

Kendi eliyle, tüccarın kalbine en yakın yerden keserek
Yarım kilo et alma hakkı var.
(Shylock'a)
Merhametli ol,
Alacağının üç mislini kabul et;
Söyle anlaşmayı yırtsınlar.

SHYLOCK
Anlaşma hükümlerine göre alacağımı alınca yırtarım.
Görünüşe bakılırsa değerli bir yargıçsın sen;
Yasayı biliyorsun; yorumun kusursuzdu.
Yasaların örnek bir temel direği olan senden,
Yine o yasalar adına talep ediyorum,
Karara geçilsin. Ruhum üzerine yemin ederim,
Yeryüzünde kimsenin dili beni caydırmaya yetmez.
Hakkımı istiyorum.

ANTONIO
Mahkemeden tüm kalbimle karara geçmesini rica ediyorum.

PORTIA
O halde karara geçiyoruz:
Göğsünü Yahudi'nin bıçağına hazırlayacaksın.

SHYLOCK
Ah soylu yargıç! Ah muhteşem delikanlı!

PORTIA
Anlaşmaya göre verilmesi gerekli görünen ceza,
Yasanın ruhuna ve amacına tam olarak uyuyor.

SHYLOCK
Çok doğru. Ah bilge ve dürüst yargıç,
Görünüşünden ne kadar da yaşlıymışsın aslında!

PORTIA
(Antonio'ya)
O halde, göğsünü aç.

SHYLOCK
Evet göğsünü.
Anlaşma öyle diyor, değil mi, soylu yargıç?
"Kalbine en yakın yerden," diyor tam olarak.

PORTIA
Evet, doğru.
Eti tartmak için terazi var mı?

SHYLOCK
Var, burda hazır.

PORTIA
Bir de cerrah bulundurman gerekiyor Shylock;
Kan kaybından ölmesin diye yarasını sarmak için.

SHYLOCK
Anlaşmada belirtilmiş mi bu?

PORTIA
Bu şekilde belirtilmemiş, ama olsun.
İnsanlık açısından yapman iyi olur.

(Shylock anlaşmayı Portia'dan alır.)

SHYLOCK
Bunu bulamıyorum; anlaşmada yok.

PORTIA
(Antonio'ya)
Sen tüccar, söyleyecek bir şeyin var mı?

ANTONIO
Pek az. Çok iyi hazırladım kendimi.
Elini ver bana Bassanio; elveda.
Bu duruma senin yüzünden düştüm diye üzülme sakın;
Çünkü kader, benim durumumda
Her zamankinden daha iyi davrandı.
Çoğunlukla, para pul tükendikten sonra,

Hâlâ yaşamasına izin verir insanların;
Gözleri çukura kaçmış, yüzleri kırış kırış
İhtiyarlığa ve yoksulluğa katlansınlar diye.
İşte bu uzun süreli eziyet ve sefalet döneminden
Kurtarıyor beni. Değerli eşine saygılarımı ilet.
Antonio'nun ömrü nasıl son buldu, anlat ona;
Seni ne kadar sevdiğimi söyle;
Ben öldükten sonra iyi konuş hakkımda.
Her şeyi anlattıktan sonra,
Bırak o karar versin,
Bir zamanlar Bassanio'yu seven olmuş mu, olmamış mı,
Sen bir dost kaybettiğine üzül yeter;
Ötesini hiç merak etme;
Çünkü o dost senin borcunu ödeyeceğine üzülmüyor.
Yahudi yeterince derin keserse,
O anda tüm kalbimle ödemiş olurum borcumu olur biter.

BASSANIO

Antonio, benim bir eşim var;
Benim için canım kadar değerli.
Ama, ne canım, ne eşim, ne de şu dünya,
Senin canın kadar değerli gözümde.
Bunların hepsinden vazgeçerdim,
Evet, hepsini şu iblise kurban ederdim
Seni kurtarabileceğimi bilsem.

PORTIA

Karın yanında olup bu söylediğini duysaydı
Pek müteşekkir kalmazdı sana herhalde.

GRATIANO

Benim de bir eşim var ve onu sevdiğim kesin.
Keşke öbür dünyada olsaydı da,
Bu Yahudi köpeğinin fikrini değiştirebilecek
Yetkili birini bulsaydı.

NERISSA
İyi ki arkasından söylüyorsun bu sözü;
Yoksa evin huzuru epeyce kaçabilirdi.

SHYLOCK
(Kendi kendine)
Hıristiyan'dan da bu kadar koca olur!
Benim de kızım var;
Bence kocası Hıristiyan olacağına,
Barabas'ın soyundan biri olsun daha iyi. (90)
(Yüksek sesle)
Boşa vakit harcıyoruz.
Hükmün yerine getirilmesine geçelim lütfen.

PORTIA
Bu tüccarın etinden yarım kilosu senindir;
Mahkeme böyle uygun görüyor; yasa, verilir diyor.

SHYLOCK
Ey adil yargıç!

PORTIA
Bu eti göğsünden kesmelisin;
Yasa izin veriyor; mahkeme uygun görüyor.

SHYLOCK
Ey bilgin yargıç! İşte hüküm. Hadi hazırlan!

PORTIA
Bir dakika. Bir şey daha var:
Bu anlaşma sana bir damla bile kan vermiyor.
İfade tam olarak "yarım kilo et".
O halde anlaşmayla verileni al;
Yani yarım kilo etini.
Ama bu eti keserken
Bir damla bile Hıristiyan kanı akıtırsan,
Venedik yasaları uyarınca

Tüm malına ve mülküne el konularak
Hepsi Venedik devletine aktarılacak.

GRATIANO
Ah dürüst yargıç!
– Dinle Yahudi –
Ah bilgin yargıç!

SHYLOCK
Yasa böyle mi?

PORTIA
Yasa maddesini kendi gözlerinle görebilirsin.
Madem adalet isterim diye tutturdun,
O halde adalet bulacağına emin olabilirsin,
Hem de istediğinden daha fazlasını.

GRATIANO
Ey bilgin yargıç!
– Bak, Yahudi, bilgin yargıça bak!

SHYLOCK
Bu teklifi kabul ediyorum o zaman;
Borcun üç mislini öderseniz Hıristiyan gidebilir.

BASSANIO
İşte para.

PORTIA
Durun!
Yahudi'ye adalet gerek; durun acele etmeyin!
Anlaşmada ne deniyorsa onu alacak.

GRATIANO
Ah Yahudi! Dürüst bir yargıç, bilgin bir yargıç!

PORTIA
Bu nedenle eti kesmeye hazırlan;
Kan akıtayım deme ve tam yarım kilo et kesmeye bak,

Ne fazla ne az. Yarım kilodan fazla veya az alırsan;
Bu fazlalık alacağın parçayı
Tam olarak bir gramın yirmide birinden
Daha ağırlaştırır veya hafifletirse;
Hatta, terazinin kefesi
Tek bir saç telinin ağırlığı kadar oynarsa,
Ölürsün ve tüm malına el konur.

GRATIANO
İkinci bir Danyal bu, bir Danyal, Yahudi!
– Hadi bakalım imansız, kaptım mı şimdi bacağını! (91)

PORTIA
Yahudi ne duruyor?
(Shylock'a)
Alsana alacağını.

SHYLOCK
Bana ana paramı verin de gideyim.

BASSANIO
İşte burda, hazırladım; işte.

PORTIA
Mahkeme önünde bunu reddetmişti;
Yalnızca adaleti
Ve anlaşmada ne yazılıysa onu kabul etmek zorunda.

GRATIANO
Bir Danyal derim ben gene, ikinci bir Danyal!
Bu kelimeyi bana öğrettiğin için teşekkürler Yahudi.

SHYLOCK
Hiç değilse ana paramı alamayacak mıyım?

PORTIA
Anlaşmada belirtilen dışında hiçbir şey alamazsın;
Onu da alırken dikkat etmezsen vay haline!

SHYLOCK
İyi iyi, vazgeçtim, şeytan görsün yüzünü;
Burda daha fazla kalıp sizi dinleyecek değilim.

PORTIA
Dur bakalım Yahudi;
Yasaların işi bitmedi seninle.
Venedik Yasalarına göre,
Bir yabancının, dolaylı veya dolaysız yollarla,
Herhangi bir vatandaşın canına kastettiği kanıtlanırsa,
Mal mülkünün yarısı mağdur tarafa verilir;
Öteki yarısı devlet hazinesine aktarılır.
Suçlunun canını bağışlamak,
Başka hiçbir mercinin etkisi olmaksızın
Dük'ün merhametine kalır.
Bence şimdi sen bu durumdasın.
Çünkü, davranışlarından açıkça görülüyor ki,
Dolaylı yollardan ve aynı zamanda doğrudan,
Davalının canına kastetmiş bulunuyorsun; ayrıca,
Biraz önce sözünü ettiğim maddenin de kapsamına giriyorsun.
Bu durumda, diz çök ve Dük'ten merhamet dile.

(Shylock dizlerinin üstüne çöker.)

GRATIANO
Yalvar da, kendini asman için izin versin sana.
Ne var ki, varın yoğun devlete gittiğine göre,
İpe verecek paran bile kalmamıştır şimdi.
Artık, devlet hesabına asılman gerekiyor.

DÜK
Tutumumuzdaki farkı göresin diye,
Sen istemeden canını bağışlıyorum.
Mal mülkünün yarısı Antonio'nun olacak;
Kalan yarısı ise devlete aktarılıyor.

Nedametinin görülmesi halinde
Bunun para cezasına çevrilmesi mümkündür.

PORTIA
Yani, Antonio'ya değil, devlete kalan yarısı.

SHYLOCK
Yoo, canımı da alın gitsin, bağışlamayın hiç.
Evimi tutan direkleri aldığınızda
Evimi de almış olacağınıza göre;
Geçim kaynağımı elimden alınca,
Canımı da almış olacaksınız zaten.

PORTIA
Ona gösterecek merhametin var mı Antonio?

GRATIANO
Bedava bir cellat ipi! Tanrı aşkına, bu kadarı yeter!

ANTONIO
Sayın Lordum Dük hazretlerinin ve mahkemenin izniyle,
Mal mülkünün yarısına ilişkin cezanın kaldırılması
Benim için uygundur; yeter ki öteki yarısı,
Ölümünden sonra, kısa bir süre önce
Kızını kaçıran gence verilmek üzere
Emaneten bana bırakılsın.
İki şart daha var: Birincisi,
Ona yapılan bu iyilik karşılığında
Derhal Hıristiyan olacak;
İkincisi ise, bu mahkeme önünde
Yasal bir belge düzenleyerek
Sahip olduğu her şeyi ölümünden sonra
Oğlu Lorenzo'yla kızına bırakacak.

DÜK
Evet, hepsini yapacak; yoksa,
Biraz önce verdiğim bağışlama kararını geri alırım.

PORTIA
Razı mısın Yahudi? Ne diyorsun?

SHYLOCK
Razıyım.

PORTIA
Kâtip, bir belge hazırla.

SHYLOCK
(Doğrulur)
Lütfen izin verin gideyim burdan;
İyi değilim; belgeyi arkamdan gönderin;
Ben imzalarım.

DÜK
Git öyleyse, ama imzala.

GRATIANO
Vaftiz sırasında iki vaftiz baban olacak;
Yargıç ben olsaydım, seni kurnaya değil
Darağacına getirmek için on baban daha olurdu. (92)

(Shylock çıkar.)

DÜK
(Portia'ya)
Bayım, sizi evime yemeğe davet etmek isterim.

PORTIA
Naçiz kulunuzu bağışlayın ekselansları;
Bu gece Padua'ya gitmek zorundayım;
Bunun için de hemen burdan ayrılmam gerekiyor.

DÜK
Vaktiniz olmadığına üzüldüm.
Antonio, bu beyefendiyi ödüllendir,
Çünkü bence ona çok şey borçlusun.

(Dük ve adamları çıkar.)

BASSANIO

(Portia'ya)

Çok değerli beyefendi, ben ve dostum,
Sizin bilgeliğiniz sayesinde
Bugün son derece ciddi bir cezadan kurtulduk.
Nazik ilginiz ve zahmetleriniz karşılığında,
Yahudi'ye vereceğimiz üç bin dukayı
Size teklif etmekten mutluluk duyuyoruz.

ANTONIO

Bunun ötesinde de size sonsuza dek
Sevgi ve şükran borcumuz olacak.

PORTIA

İşini severek yapan karşılığını da almış demektir;
Ben de sizi kurtardığıma memnun olduğum için
İşimin karşılığını almış sayıyorum kendimi.
Bunun dışında işin parasal yanı aklıma bile gelmedi.
Lütfen yine karşılaştığımızda beni tanımazlık etmeyin;
Size esenlik diliyor ve izninizi rica ediyorum.

BASSANIO

Sayın bayım, ısrar ediyorum; bizi kırmayın,
Ücret almasanız da,
Bizi anmanıza yarayacak bir armağan alın.
İki ricamı yerine getirmenizi diliyorum sizden:
Bana hayır demeyin ve beni bağışlayın.

PORTIA

Madem bu kadar ısrar ediyorsunuz, öyle olsun.
Eldivenlerinizi verin bana,
Hatırınız için takarım onları.

(Bassanio eldivenlerini verir.)

Sevginizin işareti olarak da şu yüzüğü alayım.
Elinizi çekmeyin, başka bir şey istemiyorum sizden;
Siz de, sevginiz uğruna, bunu benden esirgemeyin.

BASSANIO
Bu yüzüğü mü, sayın bayım?
Ah, o kadar ufak bir şey ki o,
Size vermek çok ayıp olur.

PORTIA
Ondan başka hiçbir şey istemiyorum;
Hem şimdi nedense daha da ister oldum.

BASSANIO
Maddi değerinden daha büyük önemi var bu yüzüğün.
Size Venedik'in en pahalı yüzüğünü vereceğim
Ve onu her yerde aratacağım;
Ama bu yüzük için ne olur beni bağışlayın.

PORTIA
Anlıyorum, bayım; tekliflerinizde cömertsiniz.
Önce bana dilenmeyi öğrettiniz, şimdi de sanırım
Dilencilere nasıl cevap verileceğini öğretiyorsunuz.

BASSANIO
Bakın beyefendiciğim;
Bu yüzüğü bana karım vermişti,
Parmağıma takarken de yemin ettirmişti;
Onu satmayacaksın, kimseye vermeyeceksin
Ve kaybetmeyeceksin diye.

PORTIA
Hediye vermek istemediklerinde
Erkeklerin çoğu bu bahaneyi kullanır.
Ama eğer karınız aklı başında biriyse,
Benim bu yüzüğü ne denli hakettiğimi duyunca,
Onu bana verdiğiniz için
Size sonsuza dek kızgın kalamazdı.
Her neyse, sağlıcakla kalın.

(Portia ile Nerissa çıkar.)

ANTONIO
Bassanio Lordum, ver şu yüzüğü ona.
Onun bizim için yaptıklarıyla benim sevgimi bir kefeye,
Karının buyruklarını da öbür kefeye koy ve öyle karar ver.

BASSANIO
Hadi koş Gratiano, yetiş ona;
Yüzüğü ver ve eğer yapabilirsen,
Antonio'nun evine getir onu. Durma, çabuk ol.

(Gratiano çıkar.)

(Antonio'ya)
Gel, biz de hemen oraya gidelim.
Sabah erken de Belmont yoluna düşeriz.
Yürü Antonio.

(Çıkarlar.)

İkinci Sahne

(Venedik'te bir sokak. Portia ile Nerissa, önceki gibi kılık değiştirmiş halde girer.)

PORTIA
Yahudi'nin evini bul, ona bu belgeyi ver ve imzalat.
Bu gece yola çıkarsak,
Kocalarımızdan bir gün önce evde oluruz.
Lorenzo'nun çok hoşuna gidecek bu belge.

(Gratiano girer.)

GRATIANO
Aman beyefendi, sonunda sizi yakaladım.
Lordum Bassanio biraz daha düşündükten sonra

Size bu yüzüğü gönderdi
Ve yemeğe teşrifinizi diliyor.

PORTIA
Bu mümkün değil.
Ama yüzüğünü teşekkürlerimle kabul ediyorum;
Lütfen kendisine iletin. Bu arada,
Yardımcıma ihtiyar Shylock'un evini gösterir misiniz?

GRATIANO
Elbette gösteririm.

NERISSA
Bayım, sizinle biraz konuşmak istiyorum.
(Portia'ya fısıldar)
Bakalım kocamın yüzüğünü alabilecek miyim?
Aslında onu ölünceye dek saklayacağına yemin ettirmiştim.

PORTIA
(Nerissa'ya fısıldar)
Bence kesin alabilirsin.
Kimbilir ne yeminler edecekler
"Yüzükleri erkeklere verdik, kadınlara değil," diye.
Ama biz bastırır, yeminde de onları geride bırakırız.
(Yüksek sesle)
Hadi git, durma! Nerde bekleyeceğimi biliyorsun.

NERISSA
(Gratiano'ya)
Evet beyefendiciğim,
Gösterir misiniz bana şu evi?
(Çıkarlar.)

BEŞİNCİ PERDE

Birinci Sahne

(Belmont. Portia'nın evinin önünde yeşillik bir yer. Gece vakti. Lorenzo ve Jessica girer.)

LORENZO
Ay pırıl pırıl parlıyor.
İşte yine böyle bir gece;
Tatlı rüzgâr ağaçları hafif hafif öper
Ve ağaçlar hiç ses çıkarmazken;
Tam böyle bir gece,
Troilus, Troya surlarına tırmanmış (93)
Ve içlerinden birinde Cressida'nın yattığı
Grek çadırlarına bakarak
Ruhunun derinliklerinden ah çekmiş.

JESSICA
İşte yine böyle bir gece,
Thisbe ayak ucunda yürürken
Önüne çıkan çiğ damlasının üstünden atlamış
Ve o anda aslanın gölgesini görünce
– Aslanın kendisini görmemiş çünkü –
Korkudan ödü patlayıp kaçmış. (94)

LORENZO
Yine böyle bir gece,
Dido, azgın denizin kıyısında durmuş,

Elindeki söğüt dalını sallayarak
Kartaca'ya dön, diye seslenmiş sevdiğine. (95)

JESSICA
Yine böyle bir gece,
Medea, ihtiyar Aeson'u gençleştiren
Tılsımlı otları toplamış. (96)

LORENZO
Yine böyle bir gece,
Jessica, varlıklı Yahudi'yi terk etmiş
Ve beş parasız sevdiğiyle
Venedik'ten Belmont'a kaçmış.

JESSICA
Yine böyle bir gece,
Lorenzo, Jessica'ya aşkını ilan etmiş;
Her biri yalan çıkan bin bir türlü yeminle
Gönlünü çalıp gitmiş.

LORENZO
Yine böyle bir gece,
Güzel Jessica hırçın kızlar gibi
Sevdiğine iftira etmiş,
Ama Lorenzo onu affetmiş.

JESSICA
Araya giren olmasaydı
Bu "gece" oyununda seni yenerdim;
Ama dinle bak, ayak sesleri duyuyorum ben.

(Haberci Stephano girer.)

LORENZO
Gece vakti kim böyle koşa koşa gelen?

STEPHANO
Bir dost.

LORENZO
Dost mu? Ne dostu? Adını söyle lütfen dostum!

STEPHANO
Stephano benim adım. Hanımımdan haber getirdim:
Gün doğmadan burda, Belmont'ta olacak.
Yol kenarındaki her haçın önünde durup
Diz çöküyor ve mutlu bir evliliği olsun diye
Dua ediyor.

LORENZO
Yanında kim var?

STEPHANO
Hiç, mübarek bir münzevi ile hanımımın yardımcısı.
Efendim döndü mü acaba, biliyor musunuz?

LORENZO
Dönmedi, hiçbir haber de alamadık ondan.
Hadi artık içeri girelim Jessica.
Ve evin hanımını usulüyle karşılamak için
Hazırlıklarımızı yapalım.

(Launcelot girer.)

LAUNCELOT
Tat tara taa, tut turu tuu, tat tara taa! (97)

LORENZO
Kim o bağırıp duran?

LAUNCELOT
Tat taa! Bay Lorenzo'yu gören var mı? Bay Lorenzo, tut tuu!

LORENZO
Kes yaygarayı be adam! Burdayım.

LAUNCELOT
Tat taa! Nerde nerde?

LORENZO
Burda!

LAUNCELOT
Efendimden haberci geldi; torbası iyi haber dolu; gün doğmadan burda olacak efendim.

(Çıkar.)

LORENZO
Hadi canım, içeri girip orda bekleyelim.
Aslında, niye giriyoruz ki?
Dostum Stephano, içerdekilere söyler misin lütfen,
Hanımın yaklaşıyor.
Sonra da müzisyenleri dışarı getirin.

(Stephano çıkar.)

Ne de tatlı uyuyor günışığı şu setin üstünde!
Hadi şuraya oturalım ve bırakalım
Müzik kulaklarımızdan içeri sokulsun.
Bu hoş sessizlik ve gece
Müziğin tatlı nağmeleriyle kaynaşıyor.
Otur Jessica. Bak, gökyüzünün tavanı,
Pırıl pırıl parlayan altın sarısı desenlerle
Baştanbaşa nasıl bezenmiş.
Gördüğün küreler içinde en küçüğü bile,
Yörüngesinde dönerken melekler gibi şarkı söyler,
Işıl ışıl gözleriyle koro halinde geçer hepsi. (98)
Ölümsüz ruhlar duyabilir bu müziği,
Ama bir gün çürümeye mahkûm olan
Bu kaba topraksı giysiye bürünmüş bizler duyamayız. (99)

(Müzisyenler girer.)

Hey, gelin bakalım!
Gelin de bir ilahi çalıp Diana'yı (100) uyandırın!

Tatlı nağmelerinizle hanımınızın kulağına ulaşın
Ve müzikle çağırın onu evine.

(Müzik.)

JESSICA
Güzel de olsa, müzik beni hiç neşelendirmez.

LORENZO
Tüm varlığınla kulak kesilirsin de ondan.
Mesela, ordan oraya koşuşturan bir sürü düşün;
Ya da yaşı gereği kanı kaynadığı için,
Çılgınca hoplayıp zıplayan,
Böğüren, var gücüyle kişneyen,
Bir grup genç, alıştırılmamış tay.
Bu taylar ansızın bir borazan sesi duyacak olsa,
Ya da kulaklarına herhangi bir müzik sesi gitse,
Bakarsın bir anda hepsi olduğu yerde durmuş
Ve müziğin tatlı gücüyle,
Gözlerindeki o vahşi bakış yumuşayıvermiş.
Bu yüzden şair [101] de diyor ki,
Orpheus'un müziğini duyan her şey;
Ağaçlar, taşlar, ırmaklar kulak kesilirmiş.
Ne denli katı, vurdumduymaz, azgın olursa olsun,
Müzikten etkilenmeyecek varlık yoktur yeryüzünde.
İçinde müzik olmayan,
Ya da tatlı seslerin uyumundan duygulanmayan insandan
Her türlü hainlik, dolap düzen, gaddarlık beklenir.
İçgüdüleri gece gibi yavandır bu insanın;
Duyguları Erebus [102] kadar karanlıktır.
Bu tür insana güven olmaz. – Müziği dinleyin.

(Uzak bir köşeden Portia ve Nerissa girer.)

PORTIA
Şu gördüğümüz ışık benim evimde yanıyor.

Küçücük mumun ışınları nerelere kadar ulaşıyor!
İşte bu kötü dünyada da iyi bir iş böyle parlar.

NERISSA
Ay parlakken mumu görememiştik.

PORTIA
Şöhretin büyüğü, küçüğünü gölgede bırakır da ondan.
Kralın vekili kral kadar parlak sanılabilir;
Ama kralın kendisi ortaya çıkınca iş değişir.
Vekilin içi boşalıverir o anda; bir ırmağın gelip
Denize boşalması gibi. Müzik! Dinle bak!

NERISSA
Sizin müziğiniz o hanımefendi; evden geliyor.

PORTIA
Demek bir şeyin ne kadar iyi olduğu
Yerine göre belli oluyor.
Bence şimdi bu müzik,
Gündüzden çok daha hoş geliyor kulağa.

NERISSA
Bu özelliğini sessizliğe borçlu hanımefendi.

PORTIA
Ortada dinleyen kimse yoksa,
Tarla kuşu kadar tatlı öter karga.
Eğer bülbül de gündüz gözü,
Tüm kazlar gaklarken ötseydi,
Kimse sesini, çit kuşunun sesinden üstün bulmazdı.
Kimbilir kaç şey, yerine ve zamanına oturduğu için
İnsanlarca beğenilmiş, değerli bulunmuştur!
Hey, susalım!

(Müzik susar.)

Ay şimdi Endymion'ın [103] yanında uyuyor
Ve uyandırılmayı da istemez.

LORENZO
Bu ses, eğer yanılmıyorsam, Portia'nın sesi.

PORTIA
(Nerissa'ya)
Kör adam guguk kuşunu nasıl tanırsa,
O da beni tanıdı – berbat sesimden!

LORENZO
Sevgili Bayan, yuvaya hoş geldiniz.

PORTIA
Kocalarımızın sağlığı için dua ediyorduk;
Umarım işe yarar da çabuk gelirler.
Geldiler mi?

LORENZO
Henüz gelmediler Bayan.
Ama önlerinden bir ulak geldi,
Haber getirdi: Geliyorlarmış.

PORTIA
Gir içeri Nerissa.
Hizmetkârlara talimat ver;
Bizim yokluğumuzdan kimse söz etmesin sakın.
Sen de Lorenzo; Jessica, sen de.

(Bir boru çalar.)

LORENZO
Kocanız yaklaştı. Onun borusu bu öten.
Merak etmeyin Bayan, boşboğazlık etmeyiz biz.

PORTIA
Bu gece de, gündüzün hastalıklısına benziyor:
Biraz soluk, o kadar.
Güneşin ortaya çıkmadığı günlerden biri tıpkı.

(Bassanio, Antonio, Gratiano ve adamları girer.)

BASSANIO
Sen Güneş yokken böyle dışarı çıkınca,
Öteki yarıküre gibi gündüz oluyor burası da. (104)

PORTIA
Işık saçmak isterim, ama ışık olmak istemem;
Işığa gelen çok olur çünkü,
Bu da kocamın yüzünü karartır.
Oysa Bassanio'nun başına böyle bir şey gelemez.
Neyse, Tanrı ne isterse o olur.
Evine hoş geldin Lordum.

BASSANIO
Teşekkürler bayan. Dostuma da hoş geldin de:
İşte o adam, işte Antonio;
Sonsuza dek her şeyimi borçlu olduğum insan.

PORTIA
Her yönden ona borçlusun her halde;
Duyduğuma göre epey sıkıntıya girmiş senin için.

ANTONIO
Yoo, bana hiçbir şey borçlu değil.

PORTIA
(Antonio'ya)
Bayım, evimize hoş geldiniz.
Konukseverliğimiz sözün ötesinde de belli olmalı,
Bu nedenle artık iltifatla vakit harcamak istemiyorum.

GRATIANO
(Nerissa'ya)
Şu gökteki ay hakkı için haksızlık ediyorsun!
Yargıçın kâtibine verdim diyorum onu;
Vermez olaydım,
Bu kadar kıymetli olduğunu nerden bilirdim sevgilim.
Hadım ederler uğursuz herifi inşallah!

PORTIA
Ne o, şimdiden atışmaya mı başladınız! Nedir konu?

GRATIANO
Hepsi hepsi altın bir halka,
Bana verdiği bir yüzük parçası.
İçinde de bıçakçıların kazıdığı türden,
"Sev beni sonsuza dek!" diye bir söz vardı:

NERISSA
Yüzüğün değeriyle içindeki yazının ne ilgisi var şimdi?
Onu sana verdiğimde bana yemin etmiştin,
Ölünceye dek takacağım diye;
Güya mezarda bile parmağında olacaktı.
Benim için olmasa bile, ettiğin o ateşli yeminler için,
Biraz saygılı olup vermemeliydin o yüzüğü.
Yargıç kâtibine verdin ha!
Hadi canım sen de,
O kâtibin suratında tek bir tüy biterse,
Tanrı da yargıcım olup beni yargılasın!

GRATIANO
Büyüyüp erkek olunca bitecek tabii.

NERISSA
Ne zamandır kadınlar büyüyünce erkek oluyor?

GRATIANO
Bak, şerefim üzerine yemin ederim,
Genç bir oğlana verdim onu,
Çocuktu nerdeyse, bücür bir oğlan çocuğu.
Senden daha boylu değil, yargıcın kâtibi;
Ücret yerine yüzüğü istedi, başımın etini yedi;
Hayır demenin yolunu bulamadım bir türlü.

PORTIA
Açık konuşmak gerekirse, kabahatlisin;

Karının sana ilk hediyesini,
Yeminlerle parmağına takılan,
Karşılıklı güvenle etine perçinlenen şeyi
Böyle ufacık bir bahaneyle elden çıkarmamalıydın.
Ben de sevdiğime bir yüzük vermiş ve yemin ettirmiştim,
Asla ayırmasın diye yanından. İşte burda kendisi.
Kimseye vermeyeceğine ben kefil olabilirim;
Dünyanın hazinelerini verseler çıkarmaz parmağından.
Doğrusu, Gratiano, karını insafsızca üzdün;
Onun yerinde ben olsam aklım başımdan giderdi herhalde.

BASSANIO

(Kendi kendine)
Hay Allah, galiba en iyisi sol elimi kesip,
Yüzüğü savunayım derken elden oldum diye yemin etmek.

GRATIANO

Lordum Bassanio yüzüğü yargıca verdi;
Adam hem çok yalvardı, hem de onu hak etmişti.
Hiç üşenmeden bütün yazıları yazan kâtip çocuk da
Yalvararak benim yüzüğü istedi.
Ne oğlanı ne de efendisini razı edebildik
Yüzüklerden başka bir şeye.

PORTIA

Hangi yüzüğü verdiniz Lordum?
Benden aldığınız değildir umarım.

BASSANIO

Kusurumun üstüne bir de yalan eklemeye gücüm olsaydı,
İnkâr etmeye çalışırdım; ama gördüğün gibi,
Yüzük parmağımda değil; gitti.

PORTIA

Senin yalancı gönlünden de vefa gitmiş anlaşılan.
O yüzüğü yeniden görene kadar
Yatağın haram olsun o zaman bana!

NERISSA
(Gratiano'ya)
Seninki de bana haram olsun,
Benim yüzüğümü yeniden görene kadar!

BASSANIO
Tatlı Portia,
Yüzüğü kime verdiğimi bilseydin,
Kimin uğruna verdiğimi bilseydin,
Niye verdiğimi kavrayabilseydin;
Yüzükten başka hiçbir şey almayınca,
O yüzükten nasıl gönülsüzce ayrıldığımı bilseydin,
Hırçınlığın biraz yatışırdı mutlaka.

PORTIA
Eğer o yüzüğün anlamını bilseydin,
Onu sana verenin yarı değerini bilseydin;
Ya da bu işin şerefinle
Ne denli ilgili olduğunu kavrayabilseydin,
O yüzükten hiçbir zaman ayrılmazdın.
Eğer sen onu korumaya yeterince hevesli olsaydın,
Hangi insan, taşıdığın bu bağlılık simgesini
Israrla senden isteyecek kadar düşüncesiz
Ve incelikten yoksun olabilirdi?
Nerissa doğru söylüyor:
Allah canımı alsın ki bir kadına verdin yüzüğü!

BASSANIO
Yoo hayır, bayan, şerefim üzerine,
Ruhum üzerine yemin ederim kadın filan değil,
Hukuk doktoruydu alan.
Üç bin duka teklif ettim istemedi,
İlle de yüzük diye tutturdu. Önce vermedim,
Can dostumun hayatını kurtardığı halde,
Küsüp gitmesine de aldırmadım.

Ne diyebilirim ki, tatlı bayan?
Peşinden adam göndermek zorunda kaldım.
Ayıp ettiğim düşüncesiyle çok utanmıştım.
Böylesine apaçık bir nankörlükle
Şerefime leke süremezdim.
Beni bağışlayın sevgili bayan,
Ama gecenin şu kutsal mumları adına yemin ederim,
Eğer siz de orda olsaydınız,
Yüzüğü o değerli doktora vermem için bana yalvarırdınız.

PORTIA

O doktor evimin yakınından geçmese iyi olur.
Yine de, hep yanında taşıyacağına yemin ettiğin
Benim sevgili mücevherim artık onda olduğuna göre,
Ben de senin kadar cömert olabilirim.
Benim olan hiçbir şeyi ondan esirgemem ben de;
Hatta vücudumu bile, kocamın yatağını bile.
Onu yakından tanımaya kararlıyım, hem de kesin kararlı!
Evden uzakta, bir gece bile geçireyim deme sakın.
Argus (105) gibi gözetle beni;
Eğer bunu yapmaz, beni yalnız bırakırsan,
Hâlâ sahip olduğum şerefim üzerine yemin ederim,
O doktoru hemen yatağıma alırım.

NERISSA

(Gratiano'ya)
Ben de kâtibini. Bu yüzden dikkat etsen iyi olur,
Yoksa kendi başımın çaresine bakarım.

GRATIANO

İyi o zaman, yap da görelim; ama sakın elime düşmesin;
Çünkü yakalarsam o genç kâtibin kamışını kırarım.

ANTONIO

Bu tartışmalara ben yol açtığım için çok üzgünüm.

PORTIA
Üzülmeyin efendim, yine de hoş geldiniz.

BASSANIO
Portia, bu kaçınılmaz kusur için beni affet.
İşte bu dostların hepsinin huzurunda,
İçinde kendimi gördüğüm o güzel gözler adına
Yemin ediyorum...

PORTIA
Bakın, duydunuz mu,
Her iki gözümde birden kendini görüyormuş,
Her gözümde bir yüzünü yani.
Yeminini de ordaki iki yüzüyle ediyor!
Güvenilir yemin diye buna derim ben!

BASSANIO
Yo hayır, dinle bak.
Bu kusurumu bağışlarsan, şerefim üzerine and içerim,
Bir daha sana ettiğim hiçbir yemini bozmayacağım.

ANTONIO
Ben onun mutluluğu için bedenimi ortaya koymuştum.
O beden ki, kocanızın yüzüğünü alan kişi olmasaydı,
Şimdi yok olmuştu. Aynı garantiyi yine verebilirim:
Onu bir daha kimsenin yemininden döndüremeyeceğine
Bu defa ruhumu koyuyorum.

PORTIA
O halde kefilsiniz. Bunu ona verin
Ve söyleyin, ötekinden daha iyi korusun.

(Antonio'ya bir yüzük verir.)

ANTONIO
Alın Lord Bassanio,
Bu yüzüğü kimseye vermeyeceğinize yemin edin.

BASSANIO
Aman Tanrım, bu doktora verdiğim yüzük!

PORTIA
Ondan da ben aldım. Kusura bakma Bassanio,
Bu yüzük karşılığında doktoru yatağıma aldım.

NERISSA
Sen de beni bağışla sevgili Gratiano,
Çünkü doktorun kâtibi o bücür çocuk da,
Bu yüzük karşılığında dün gece benimle yattı.
(Gratiano'ya yüzüğünü verir.)

GRATIANO
Yahu bu iş, yaz günü yol onarmaya benziyor.
Yani şimdi biz,
Hiç hak etmediğimiz halde boynuzlandık mı? (106)

PORTIA
Kabalaşma! Hepiniz şaşırdınız bakıyorum.
Alın şu mektubu; vakit bulunca okursunuz.
Padua'dan geliyor, Bellario'dan.
Orda, Portia'nın doktor,
Nerissa'nın da kâtip olduğunu göreceksiniz.
Sizin hemen arkanızdan yola çıktığıma
Ve biraz önce döndüğüme Lorenzo tanık.
Daha evime bile girmedim. Antonio, hoş geldin.
Sana da beklediğinden çok daha iyi haberlerim var.
Bu mektubu hemen aç; orda göreceksin:
Gemilerinden üçü tam yükle limana varmış bile.
Bu mektubun benim elime nasıl geçtiğini bilemezsin.

ANTONIO
Serseme döndüm!

BASSANIO
(Portia'ya)
Doktor sendin ve ben seni tanımadım ha!

GRATIANO
(Nerissa'ya)
Arkamdan beni boynuzlayacak kâtip sen miydin?

NERISSA
Evet, ama asla böyle bir şeye niyetli olmayan kâtip;
Meğer ki gün gelip erkek olabilsin.

BASSANIO
(Portia'ya)
Tatlı doktor, sen benim yatak yoldaşım olacaksın;
Ben olmadığım zaman da karımla yatarsın.

ANTONIO
Tatlı bayan, bana can ve ömür verdin;
Çünkü bu mektuba göre, gemilerime bir şey olmamış,
Hepsinin geri döndüğü kesin.

PORTIA
Gelelim sana Lorenzo!
Benim kâtibin sana da hayırlı haberleri var.

NERISSA
Evet, hem de hepsi ücretsiz.
Al işte bu belge, o zengin Yahudi'den
Sana ve Jessica'ya özel bir armağan:
Ölümünden sonra malı mülkü sizin.

LORENZO
Sevgili bayanlar, açlıktan ölen insanların önüne
Kral sofrası çıkarıyorsunuz siz.

PORTIA
Nerdeyse sabah oluyor;
Ama eminim duyduklarınız yetmemiştir size.
Hadi içeri girelim.
Orda ne isterseniz sorabilirsiniz bize;
Biz de her şeyi olduğu gibi anlatırız.

GRATIANO

Girelim hadi. Nerissa'ya ilk sorum şu:
Yarın geceye kadar beklemeyi mi tercih eder,
Yoksa, şafağa iki saat varken, hemen yatağa gitmeyi mi?
Aslında gün ağarsa da, aklım hep gecede,
Doktorun kâtibiyle yatma vakti gelse diye.
Doğrusu artık ömür boyu tek kaygım olacak:
O da, Nerissa'nın yüzüğünü iyi korumak.

(Çıkarlar.)

NOTLAR

(1) Gösteri arabaları ("Pageants"): İngiltere'de, ortaçağ ve Rönesans dönemlerinde, eğlence olsun diye sokaklarda arabalar üzerinde çekilerek halka gösterilen kale, gemi, dev yaratıklar, vb. şeklinde büyük maket veya modellerden söz ediliyor.

(2) Andrew: İngilizlerin 1596 yılında Cadiz'de ele geçirdikleri İspanyol kalyonunun adı.

(3) İki yüzlü Janus: Klasik mitolojide, biri öne, öteki arkaya bakan ve biri hep güleç, öteki asık iki yüzü olan eski Roma tanrısı. Kapı ve geçitlerin bekçisi.

(4) Papağan aptal bir kuş olarak bilinirmiş. Bu nedenle, gaydanın hüzünlü sesi gibi gülünmeyecek şeye gülen insanlar papağana benzetiliyor.

(5) Homeros'un *İlyada* destanının önemli kişilerinden olan Nestor, Troya'daki Grek önderler arasında en saygıdeğer ve ağırbaşlı olanı. (Onun komik bulduğu şey gerçekten komik olmalı!)

(6) "Gratiano," İtalyan "Commedia dell'Arte"sinde, komik ("soytarı") doktorun adı.

(7) Aşk ve tutkuyu, karaciğerle yüreğin yönlendirdiği sanılırmış; inleme ve sızlanmaların da yüreğin kanını kurutarak ölüme yol açtığına inanılırmış.

(8) Fazla huzursuzluk ve mutsuzluğun sarılığa yol açtığı sanılırmış.

(9) "Küfür etmek günah olduğu için lanetlenirlerdi," diyor.

(10) "Başkaları seni akıllı sansın diye hüzünlü ve düşünceli görünmeye çalışmaktan vazgeç," diyor.

(11) Sığır dili, yenmeden önce kokusu gitsin ve suyu uçsun diye bir miktar karanfille bir kaba konarak bekletilirmiş.

(12) Altın post: Klasik mitolojide, kanatlı koçun altın postu. Kral Athamas'ın kızı Helle ile oğlu Phrixus, sahte bir kâhinin sözleri üzerine kurban edilmek üzereyken, Tanrı Hermes'in gönderdiği kanatlı altın koça binerek son anda kaçmayı başarırlar. Ancak Helle koçun sır-

tından düşerek boğulur. O günden sonra, boğulduğu yere "Hellespont" (Çanakkale Boğazı) denir.

(13) Colchos Sahili: Doğu Karadeniz sahilleri. Klasik mitolojiye göre, Argonotlar adı verilen bir grup gözüpek gencin önderi Jason, Altın Postu bu sahillerden getirmiş.

(14) Kan, duygu, tutku ve coşkuların kaynağı olarak görülürmüş. Portia, "İnsan, aklı ve mantığıyla duygu ve davranışlarına gem vurmaya çalışabilir," diyor.

(15) Elizabeth devrinde kışın tavşanlar ağlarla avlanırmış. Avcı topal olursa, tavşanın kaçıp kurtulması kolaylaşıyor. Portia, "Çılgın gençliğe öğüt dinletemezsin," diyor.

(16) Ağlayan filozof: Efes'li Heraklitus'a karamsarlığı yüzünden zaman zaman bu ad verilirmiş.

(17) Portia, "Kendi kişiliği yok; başkalarının etkisiyle hareket eder," diyor.

(18) Oyunun yazıldığı dönemlerde İngiltere ile İskoçya'nın arası pek iyi değilmiş. Fransa da sürekli olarak İskoçya'ya yardım sözü verip tutmuyormuş.

(19) Sibylla: Klasik mitolojide bir kadın kâhin. Tanrı Apollon ona, avcuna sığabilecek kum tanelerinin sayısınca yıl ömür vaat etmiş.

(20) Diana: Aşk tanrıçası, iffet ve bekâret simgesi.

(21) Duka: Venedik altın parası.

(22) Rialto: Venedik borsası; bölge tüccarlarının buluşma yeri.

(23) Bir gün Hazreti İsa'nın karşısına cin çarpmış insanlar çıkar ve ondan, cinleri kendi bedenlerinden alarak orada otlayan domuzların bedenine göndermesini isterler. Hazreti İsa isteklerini yerine getirir. Cinler domuzların bedenine girince, domuzlar çılgına dönerek denize atlar ve boğulurlar.

(24) Shylock, kendi ifade tarzıyla, "Sizden mal alırım, size mal satarım..." diyor.

(25) Güreşte, sonuç alıcı oyundan önceki hamle: Bacağını kaptıktan sonra sıra sırt üstü yere vurmaya geliyor.

(26) Hz. İbrahim'den Hz. İshak'a kalan mal mülkün, ondan da Esav'a kalması, yani Esav'ın üçüncü kuşak mirasçı olması gerekiyormuş. An-

cak, çocukların kurnaz annesi Rebeka, gözde oğlu Yakup'a arka çıkmış ve çevirdiği entrikalarla Esav'ın, babasının gözünden düşerek miras hakkını kaybetmesine yol açmış.

(27) Phoebus: Klasik mitolojide güneş tanrısı.

(28) Herkül: Güç ve kuvvetiyle ünlü eski Grek kahramanı. Lichas: Herkül'ün uşağı.

(29) Alkides: Herkül'ün bir başka adı.

(30) "Ergo": Latince, "o halde," "o zaman," "demek ki".

(31) Üç Kızkardeş: Klasik mitolojide Kader Tanrıçaları. Mitosa göre, bu Tanrıçalar insanı yaşama bağlayan ipliği kestikleri zaman, insan ölürmüş. Launcelot, kulaktan dolma yarım yamalak bilgisiyle babasını etkilemeye çalışıyor.

(32) İhtiyar Gobbo'nun, Launcelot'un yüzü yerine kafasının arkasını ellediği anlaşılıyor.

(33) "Özü," demek istiyor. Her iki Gobbo da fazla belagatli değil.

(34) "Tanrı'nın inayeti insana yeterlidir."

(35) Launcelot, evleneceği kadınlardan alacağı "drahoma"dan söz ediyor.

(36) Evliliğin tehlikelerinden (!) söz ediyor olabilir.

(37) Herhalde, ninesi onu vasiyetinden çıkarmasın diye.

(38) Mask ("masque"): Bir tür kostümlü eğlence.

(39) Launcelot "teşrifinize" demek istiyor, ama Shylock sözü bilerek söylendiği anlamda alıyor.

(40) Kara Pazartesi: Paskalya'dan bir gün sonra. Bu gün genellikle sisli ve yağışlı geçtiği için bu adı almış. Launcelot, bu saçmalıklar aracılığıyla, Shylock'un batıl inancıyla alay ediyor.

(41) Boyalı suratlı: Maskeli ve makyajlı.

(42) Hagar'ın dölü: Hz. İbrahim'in, karısının hizmetçisi Hagar (Hacer) adlı Mısırlı (Yahudi olmayan) bir kadından İsmail adlı bir oğlu olur.

(43) Yaban kedisi: "Geceleri uyumadan av peşinde koşar, gündüzleri ise vaktini uyumakla geçirirmiş."

(44) Klasik mitolojiye göre, Aşk Tanrıçası Venüs'ün arabasını kumrular çekermiş.

(45) Burada, at terbiyesinden söz ediliyor.

(46) İncil'deki, varını yoğunu yosmalara yedirip süklüm püklüm geri dönen "savurgan evlat"tan söz ediliyor.

(47) Kupid: Klasik mitolojide Aşk Tanrıçası.

(48) O çağda insanlar mesleklerine göre değişik başlıklar takarlarmış. Gratiano bu geleneğe değiniyor olabilir.

(49) Gümüş (rengi beyaza yakın olduğu için), saflık, temizlik ve iffet simgesiymiş.

(50) Hyrcania: Hazar Denizi'nin güneyinde bir bölge.

(51) Yabancı ruhlar: Denizaşırı ülkelerden gelen yabancılar.

(52) Varlıklı kişiler öldüklerinde cesetleri, çabuk bozulmasın diye mumlu kefene sarılıp kurşun tabuta konurmuş.

(53) Hizmetkârlar ve astlar, efendilerinin ve üstlerinin önünde şapkalarını çıkarırmış. Arragon, "onur yalnızca erdemlinin olsaydı, kimbilir bugün hizmetkâr durumunda olan kaç kişi efendi olurdu," diyor.

(54) "Soylular arasından kimbilir kaç kaba köylü çıkar, köylü ve işçiler arasından kimbilir kaç gerçek soylu çıkardı," diyor.

(55) Portia, Arragon'a, "suçu işleyen kişi kendi yargıcı olamaz," diyor.

(56) Gümüşü arıtma işleminden söz ediliyor.

(57) "Dar denizler": Manş Denizi.

(58) Zencefil, ağız kokusunu veya içki kokusunu alsın diye çiğnenirmiş.

(59) Solanio, Shylock'un söylediğini yanlış anlamış gibi yaparak, cinsel organıyla ilgili kendince espri yapıyor.

(60) İsa'ya yaptıkları yüzünden Yahudiler, Hıristiyanlarca lanetli sayılıyorlar.

(61) Leah: Shylock'un karısı. Oyundaki olaylar sırasında hayatta olmadığı anlaşılıyor.

(62) Shylock güvenlik görevlisini kastediyor. Görevliler, borcunu ödemeyeni tutuklama yetkisine sahipmiş.

(63) Elizabeth Devri'nde de dillerde dolaşan bir efsaneye göre, sessiz bir kuş olan kuğu, ömründe yalnızca bir kez, ölümünden hemen önce öter, tatlı ve hüzünlü bir ezgi söylermiş.

(64) Alkides: Herakles (Herkül)'in başka bir adı. Klasik mitolojiye göre, Troyalı Prenses Hesione, bir deniz canavarına kurban edilecekken, Alkides canavarı öldürüp prensesi kurtarmış. Ancak Alkides bu işi prensese olan aşkından değil, ortaya konan ödülü almak için yapmış.

(65) Sevda ("Fancy"): Aşktan farklı, derin duygulara dayanmayan, daha geçici sevgi kastediliyor.

(66) Herkül ve Mars: Gücü ve yiğitliğiyle ünlü kahramanla, savaş tanrısı. Kum tepelerindeki basamaklar nasıl aldatıcı ise ("basamak gibi görünür, bastığınızda çökerse"), bazı ödlek insanlar da dışardan bakıldığında yürekli sanılabilir, diyor Bassanio.

(67) Bedende cesaretin kaynağının karaciğer olduğu sanılırmış.

(68) O sıra yeni yeni kullanılmaya başlanan güzellik malzemelerinden söz ediliyor ve genellikle bunları kullanan kadınların "hafif" olduğuna değiniliyor.

(69) O devirde peruklar zaman zaman ölülerin kafasından alınan saçtan yapılırmış.

(70) Elizabeth devrinde "Hintli" terimi, esmer olan herkes için kullanılabilirmiş. Bu devir insanına göre ideal güzel, sarışın, beyaz tenli ve mavi gözlü olarak tanımlanıyor.

(71) Efsaneye göre, Kral Midas dokunduğu her şeyin altın olmasını dilemiş ve dileği yerine gelmiş. Ancak, yiyecekler de dokunduğu anda altın olduğundan, bir şey yiyemez olmuş.

(72) Günün madeni paralarının çoğu, altına kıyasla soluk renkli olan gümüştenmiş.

(73) "Bu resmi kim bu kadar canlı yapabildi," diyor.

(74) Bassanio'nun abartılı iltifatları ve alışılmadık benzetmelerle dolu süslü dili, Elizabeth devri saraylısının ortaçağ ve erken Rönesans'tan devraldığı bir gelenek. ("Tatlı dostlar": Dudaklar. "Tatlı engel": Soluk.)

(75) Gölge: Resim. Bassanio, "benim sözlerim bu resmin güzelliğini anlatmada nasıl yetersiz kalıyorsa, bu resmin güzelliği de aslının (Portia'nın) güzelliği yanında hiç kalıyor," diyor.

(76) İmansız: Jessica (Yahudi olmayan Lorenzo'yla kaçtığı için).

(77) Salerio, Antonio için "gemileri dönmediğinden morali bozuk; ama güçlü bir insan olduğundan morali yüksek," diyor olabilir. Zaman zaman anlam zorlanıyor olsa da, bu tür "paradokslar" Shakespeare ve çağdaşlarının sevdiği söz oyunları arasında.

(78) Yine (Birinci Perde'de olduğu gibi) altın postu ele geçiren kahraman Jason'a değiniliyor.

(79) Portia, kocası Bassanio'yu kastediyor.

(80) Portia, erkek kılığına girecekleri için, zamanın âdetlerine uygun olarak, erkek giysilerinde, çoğu zaman bir kalkan gibi ayrı bir kesimle, erkeklik organının abartılı olarak vurgulandığı kısımdan söz ediyor: Jessica'nın erkek kılığına girmekten sıkılmasının bir nedeni de bu.

(81) Portia, "erkeklere dönme"yi iki anlamda anlamış gibi yapıyor: 1. Erkeğe dönüşme, erkek olma, 2. Erkeklerle sevişme ("yüzünü onlara dönerek").

(82) Launcelot, Shakespeare'in sık rastlanan, "lugat paralama" veya etkili ve derin konuşma heveslisi kişilerinden. "Heyecan" yerine "hezeyan" diyor.

(83) Skilla ve Karibdis: Klasik mitolojide iki canavar. Messina boğazından geçen gemiler Skilla'dan (kayalıklardan) kurtulsalar bile Karibdis'e (girdapa) yakalanıyorlarmış. İngilizce'de "Skilla ile Karibdis arasında kalmak," iki eşit zorluk veya sorun arasında kalmak, bocalamak anlamına geliyor.

(84) Launcelot, Lorenzo'nun söylediğini, "elindeki şapkayı giy," diye anlamış gibi yapıyor.

(85) "Şehrinizin özgürlüğüne": Shylock, "şehrinizin her yurttaşa tanıdığı özgürlüğe" demek istiyor. Bu tür kısaltmalar ve kuruluşlar Shakespeare'in kullandığı dilin özellikleri arasında. Çok uygun olmayan durumlar dışında, bu özellikler de çeviride yansıtılmıştır.

(86) Pişmiş domuz kellesi, Hıristiyanların sevdiği bir yiyecekmiş. Çoğu zaman da, açık ağzına bir meyve tıkılarak servisi yapılırmış.

(87) Shylock, Antonio'dan yarım kilo et alabilme uğruna üç bin dukadan olacağını söylüyor.

(88) Shylock'un, bıçağını ayakkabısının kösele tabanında bilediği anlaşılıyor.

(89) Danyal (Daniel): Yargılarında tarafsızlığı ve bilgeliği ile ünlü peygamber.

(90) Barabas: İsa'nın yerine hapisten çıkarılarak salıverilen Yahudi haydut.

(91) "Kaptım mı bacağını": (Güreşte olduğu gibi) avantajlı duruma geçtiğini kastediyor.

(92) Gratiano, ölüm cezasını veren o iki kişilik jüriden söz ediyor ve "yargıç ben olsaydım, seni astırırdım," diyor.

(93) Troilus: Troya kralı Priamos'un oğlu. Sevdiği kız Cressida, Greklere rehine olarak verilir, ancak orada başkasını severek Troilus'a ihanet eder.

(94) Klasik mitolojide Thisbe adlı genç kız, sevgilisi Pyramus'la buluşmaya giderken bir aslanla karşılaşır ve kaçar. Daha sonra aynı yere gelen Pyramus, Thisbe'nin aslana yem olduğunu sanarak kendini öldürür.

(95) Romalı kahraman Aeneas, kısa bir aşk macerasından sonra Kartaca Kraliçesi Dido'yu terk eder. Söğüt dalı, terk edilen sevgililerin simgesiymiş.

(96) Medea: Klasik mitolojide bir büyücü kadın. Medea, sevdiği genç Jason'ın altın postu ele geçirmesine yardım eder ve Jason'ın yaşlı babası Aeson'ı da gençliğine kavuşturur. Ancak Jason sonunda yine de onu terk eder.

(97) Launcelot, kendince boru çalarak habercinin gelişini duyuruyor.

(98) Shakespeare'in zamanında gök cisimlerinin, hareketleri sırasında, insanların algılayamayacağı bir tür "tanrısal müzik" sesleri çıkardığına inanılırmış. Shakespeare müziği sık sık, toplumsal, siyasal ve ruhsal uyum simgesi olarak kullanır.

(99) Topraksı giysi: (Toprağa karışacak olan) Beden.

(100) Diana: Ay Tanrıçası.

(101) Şair: Latin şairi Ovidius. Shakespeare ve çağdaşları, Ovidius'un *Dönüşümler* ("Metamorphoses") adlı yapıtından çok yararlanmışlar.

(102) Erebus: Klasik mitolojide, yeraltı dünyasının bir bölümü.

(103) Klasik mitolojiye göre, Ay Tanrıçası, genç ve güzel bir delikanlı olan Endymion'a âşık olmuş ve sonsuza dek yanında yatabilmek için Endymion'un hiç uyanmayacağı bir uykuya dalmasını sağlamış.

(104) Bassanio, Portia'ya "parıltınla geceyi gündüze çeviriyorsun," diyor.

(105) Argus: Klasik mitolojide yüz gözlü canavar. Argus'un gözlerinin bir bölümü hep açık dururmuş.

(106) Gratiano, yaz günü (kar, çamur yokken) yollar nasıl onarılmazsa, kusursuz ve karılarını aldatmamış (misillemeyi hak etmemiş) kocalar da boynuzlanmaz diyor.

William Shakespeare

- Antonius ve Kleopatra
- Atinalı Timon
- Bir Yaz Gecesi Rüyası
- Hamlet
- IV. Henry
- Julius Caesar
- Kral Lear
- Macbeth
- Onikinci Gece
- Othello
- Romeo ve Juliet
- Venedik Taciri
- Yeter ki Sonu İyi Bitsin

KTB 92.34.Y.0030.0529
ISBN 975-14-0379-0
9 789751 403797

W. Shakespeare

VENEDİK TACİRİ